

Protokoll

vid regeringssammanträde

2010-12-02

U2010/854 /G

U2010/7356/G

Utbildningsdepartementet

Gymnasieenheten

Jan Schierbeck

ankn. 53003

mob. 072-743 40 61

Förordning om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena

1 bilaga

Regeringen beslutar om förordning om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena med den lydelse som framgår av *bilagan*.

Utdrag till

Statens skolverk

**Förordning
om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena;**

utfärdad den 2 december 2010.

Regeringen föreskriver följande.

För de gymnasiegemensamma ämnena som framgår av bilaga 3 till skollagen (2010:800) ska de ämnesplaner som framgår av bilagan till denna förordning gälla.

Denna förordning ska kungöras i Statens skolverks författningssamling (SKOLFS).

Förordningen träder i kraft den 1 januari 2011 och ska tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2011.

På regeringens vägnar

JAN BJÖRKLUND

Jan Schierbeck
(Utbildningsdepartementet)

Ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena

Innehåll

<i>Ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena.....</i>	<i>1</i>
<i>Innehåll.....</i>	<i>1</i>
<i>Ämnesplan för ämnet engelska.....</i>	<i>3</i>
Engelska	3
Engelska 5	4
Engelska 6	11
Engelska 7	18
<i>Ämnesplan för ämnet historia.....</i>	<i>25</i>
Historia	25
Ämnets syfte.....	25
Historia 1a1	26
Historia 1a2.....	32
Historia 1b.....	38
Historia 2a.....	44
Historia 2b – kultur.....	50
Historia 3	56
<i>Ämnesplan för ämnet idrott och hälsa.....</i>	<i>62</i>
Idrott och hälsa	62
Idrott och hälsa 1	63
Idrott och hälsa 2	70
Idrott och hälsa 1 – specialisering.....	76
Idrott och hälsa 2 – specialisering.....	82
<i>Ämnesplan för ämnet matematik.....</i>	<i>87</i>
Matematik.....	87
Matematik 1a	89
Matematik 1b.....	96
Matematik 1c	103
Matematik 2a	110
Matematik 2b.....	117
Matematik 2c	124
Matematik 3b.....	131
Matematik 3c	138
Matematik 4	145
Matematik 5	152
Matematik – specialisering	158
<i>Ämnesplan för ämnet naturkunskap</i>	<i>164</i>
Naturkunskap	164

Naturkunskap 1a1	165
Naturkunskap 1a2	171
Naturkunskap 1b	177
Naturkunskap 2	183
<i>Ämnesplan för ämnet religionskunskap</i>	189
Religionskunskap	189
Religionskunskap 1	190
Religionskunskap 2	196
Religionskunskap – specialisering	201
<i>Ämnesplan för ämnet samhällskunskap</i>	205
Samhällskunskap	205
Samhällskunskap 1a1	206
Samhällskunskap 1a2	213
Samhällskunskap 1b	219
Samhällskunskap 2	226
Samhällskunskap 3	232
Internationell ekonomi	238
Internationella relationer	243
<i>Ämnesplan för ämnet svenska</i>	248
Svenska	248
Svenska 1	249
Svenska 2	258
Svenska 3	266
Litteratur	274
Retorik	280
Skrivande	285
<i>Ämnesplan för ämnet svenska som andraspråk</i>	290
Svenska som andraspråk	290
Svenska som andraspråk 1	291
Svenska som andraspråk 2	298
Svenska som andraspråk 3	305

Ämnesplan för ämnet engelska

Engelska

Det engelska språket omger oss i vardagen och används inom skilda områden som kultur, politik, utbildning och ekonomi. Kunskaper i engelska ökar individens möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang och att delta i ett globaliserat studie- och arbetsliv. Kunskaper i engelska kan dessutom ge nya perspektiv på omvärlden, ökade möjligheter till kontakter och större förståelse för olika sätt att leva.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet engelska ska syfta till att eleverna utvecklar språk- och omvärldskunskaper så att de kan, vill och vågar använda engelska i olika situationer och för skilda syften. Eleverna ska ges möjlighet att, genom språkanvändning i funktionella och meningsfulla sammanhang, utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Denna förmåga innefattar dels reception, som innebär att förstå talat språk och texter, dels produktion och interaktion, som innebär att formulera sig och samspeja med andra i tal och skrift samt att anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. Genom undervisningen ska eleverna även ges möjlighet att utveckla språklig säkerhet i tal och skrift samt förmåga att uttrycka sig med variation och komplexitet. Dessutom ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmåga att använda olika strategier för att stödja kommunikationen och för att lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till.

Eleverna ska ges möjlighet att utveckla kunskaper om livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används. Undervisningen ska stimulera elevernas nyfikenhet på språk och kultur samt ge dem möjlighet att utveckla flerspråkighet där kunskaper i olika språk samverkar och stödjer varandra. Undervisningen ska dessutom bidra till att eleverna utvecklar språklig medvetenhet och kunskaper om hur man lär sig språk i och utanför undervisningen.

Undervisningen ska i allt väsentligt bedrivas på engelska. I undervisningen ska eleverna få möta talad och skriven engelska av olika slag samt få sätta innehållet i relation till egna erfarenheter och kunskaper. Eleverna ska ges möjlighet att interagera i tal och skrift samt producera talat språk och olika texter, på egen hand och tillsammans med andra, och med stöd av olika hjälpmedel och medier. Undervisningen ska dra nytta av omvärlden som en resurs för kontakter, information och lärande samt bidra till att eleverna utvecklar förståelse av hur man söker, värderar, väljer och tillägnar sig innehåll från olika källor för information, kunskaper och upplevelser.

Undervisningen i ämnet engelska ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Förståelse av talad och skriven engelska samt förmåga att tolka innehållet.
2. Förmåga att formulera sig och kommunicera på engelska i tal och skrift.
3. Förmåga att använda språkliga strategier i olika sammanhang.
4. Förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och situationer.
5. Förmåga att diskutera och reflektera över livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används.

Kurser i ämnet

- Engelska 5, 100 poäng, som bygger på de kunskaper grundskolan ger eller motsvarande.
- Engelska 6, 100 poäng, som bygger på kursen engelska 5.
- Engelska 7, 100 poäng, som bygger på kursen engelska 6.

Engelska 5

Kursen engelska 5 omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

Kommunikationens innehåll

- Ämnesområden med anknytning till elevernas utbildning samt samhälls- och arbetsliv; aktuella områden; händelser och händelseförlopp; tankar, åsikter, idéer, erfarenheter och känslor; relationer och etiska frågor.
- Innehåll och form i olika typer av fiktion.
- Levnadsvillkor, attityder, värderingar och traditioner samt sociala, politiska och kulturella förhållanden i olika sammanhang och delar av världen där engelska används. Engelska språkets utbredning och ställning i världen.

Reception

- Talat språk, även med viss social och dialektal färgning, och texter som är instruerande, berättande, sammanfattande, förklarande, diskuterande, rapporterande och argumenterande, även via film och andra medier.
- Sammanhängande talat språk och samtal av olika slag, till exempel intervjuer.
- Skönlitteratur och annan fiktion.

- Texter av olika slag och med olika syften, till exempel manualer, populärvetenskapliga texter och reportage.
- Strategier för att lyssna och läsa på olika sätt och med olika syften.
- Olika sätt att söka, välja och kritiskt granska texter och talat språk.
- Hur ord och fraser i muntliga och skriftliga framställningar skapar struktur och sammanhang genom att tydliggöra inledning, orsakssammanhang, tidsaspekt och slutsats.

Produktion och interaktion

- Muntlig och skriftlig produktion och interaktion av olika slag, även i mer formella sammanhang, där eleverna instruerar, berättar, sammanfattar, förklarar, kommenterar, värderar, motiverar sina åsikter, diskuterar och argumenterar.
- Strategier för att bidra till och aktivt medverka i diskussioner med anknytning till samhälls- och arbetslivet.
- Bearbetning av egna och andras muntliga och skriftliga framställningar för att variera, tydliggöra och precisera samt för att skapa struktur och anpassa till syftet och situationen. I detta ingår användning av ord och fraser som tydliggör orsakssammanhang och tidsaspekter.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan förstå **huvudsakligt innehåll och uppfatta tydliga detaljer** i talad engelska i varierande tempo och i tydligt formulerad skriven engelska, i olika genrer. Eleven visar sin förståelse genom att **översiktligt** redogöra för, diskutera och kommentera innehåll och detaljer samt genom att med **godtagbart** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet.

Eleven kan välja och **med viss säkerhet** använda strategier för att tillgodogöra sig och kritiskt granska innehållet i talad och skriven engelska.

Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och kan på ett relevant sätt använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig **relativt** varierat, **relativt** tydligt och **relativt** sammanhängande. Eleven kan formulera sig med **visst** flyt och **i någon mån anpassat** till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör förbättringar av, egna framställningar.

I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även mer formella, sammanhang kan eleven uttrycka sig tydligt och med **visst** flyt samt med

viss anpassning till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda **i huvudsak** fungerande strategier som **i viss mån** löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven diskuterar **översiktligt** några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra **enkla** jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan förstå **huvudsakligt innehåll och uppfatta väsentliga detaljer** i talad engelska i varierande tempo och i tydligt formulerad skriven engelska, i olika genrer. Eleven visar sin förståelse genom att **välgrundat** redogöra för, diskutera och kommentera innehåll och detaljer samt genom att med **tillfredsställande** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet.

Eleven kan välja och **med viss säkerhet** använda strategier för att tillgodogöra sig och kritiskt granska innehållet i talad och skriven engelska.

Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och använder på ett relevant **och effektivt** sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig **relativt** varierat, tydligt, sammanhängande och **relativt strukturerat**. Eleven kan även formulera sig med flyt och **viss anpassning** till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör **välgrundade** förbättringar av, egna framställningar.

I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även mer formella, sammanhang kan eleven uttrycka sig tydligt och med flyt samt med **viss anpassning** till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda fungerande strategier som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven diskuterar **utförligt** några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra **välutvecklade** jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan förstå **såväl helhet som detaljer** i talad engelska i varierande tempo och i tydligt formulerad skriven engelska, i olika genrer. Eleven visar sin förståelse genom att **välgrundat och nyanserat** redogöra för, diskutera och kommentera innehåll och detaljer samt genom att med **gott** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet.

Eleven kan välja och **med säkerhet** använda strategier för att tillgodogöra sig och kritiskt granska innehållet i talad och skriven engelska.

Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och använder på ett relevant, **effektivt och kritiskt** sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig varierat, tydligt, sammanhängande **och strukturerat**. Eleven kan även formulera sig med flyt och **viss anpassning** till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör **välgrundade och nyanserade** förbättringar av, egna framställningar.

I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även mer formella, sammanhang uttrycker sig eleven tydligt, **relativt ledigt** och med flyt samt med anpassning till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda **väl** fungerande strategier som löser problem i och förbättrar interaktionen **och för den framåt på ett konstruktivt sätt**.

Eleven diskuterar **utförligt och nyanserat** några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra **välutvecklade och nyanserade** jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan förstå huvudsakligt innehåll och uppfatta tydliga detaljer i talad engelska i varierande tempo och i tydligt formulerad skriven engelska, i olika genrer. Eleven visar sin förståelse genom att översiktligt redogöra för, diskutera och kommentera innehåll och detaljer samt genom att med godtagbart resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. Eleven kan välja och med viss säkerhet använda strategier för att tillgodogöra sig och kritiskt granska innehållet i talad och skriven engelska. Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och kan på ett relevant sätt använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan förstå huvudsakligt innehåll och uppfatta väsentliga detaljer i talad engelska i varierande tempo och i tydligt formulerad skriven engelska, i olika genrer. Eleven visar sin förståelse genom att välgrundat redogöra för, diskutera och kommentera innehåll och detaljer samt genom att med tillfredsställande resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. Eleven kan välja och med viss säkerhet använda strategier för att tillgodogöra sig och kritiskt granska innehållet i talad och skriven engelska. Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och använder på ett relevant och effektivt sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan förstå såväl helhet som detaljer i talad engelska i varierande tempo och i tydligt formulerad skriven engelska, i olika genrer. Eleven visar sin förståelse genom att välgrundat och nyanserat redogöra för, diskutera och kommentera innehåll och detaljer samt genom att med gott resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. Eleven kan välja och med säkerhet använda strategier för att tillgodogöra sig och kritiskt granska innehållet i talad och skriven engelska. Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och använder på ett relevant, effektivt och kritiskt sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig relativt varierat, relativt tydligt och relativt sammanhängande. Eleven kan formulera sig med visst flyt och i någon mån anpassat till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör förbättringar av, egna framställningar I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även mer formella, sammanhang kan eleven uttrycka sig tydligt och med visst flyt samt med viss anpassning till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda i huvudsak fungerande strategier som i viss mån löser problem i och förbättrar interaktionen.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig relativt varierat, tydligt, sammanhängande och relativt strukturerat. Eleven kan även formulera sig med flyt och viss anpassning till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör välgrundade förbättringar av, egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även mer formella, sammanhang kan eleven uttrycka sig tydligt och med flyt samt med viss anpassning till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda fungerande strategier som löser problem i och förbättrar interaktionen.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig varierat, tydligt, sammanhängande och strukturerat. Eleven kan även formulera sig med flyt och viss anpassning till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör välgrundade och nyanserade förbättringar av, egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även mer formella, sammanhang uttrycker sig eleven tydligt, relativt ledigt och med flyt samt med anpassning till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda väl fungerande strategier som löser problem i och förbättrar interaktionen och för den framåt på ett konstruktivt sätt.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven diskuterar översiktligt några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra enkla jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven diskuterar utförligt några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra välutvecklade jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven diskuterar utförligt och nyanserat några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra välutvecklade och nyanserade jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.

Engelska 6

Kursen engelska 6 omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

Kommunikationens innehåll

- Konkreta och abstrakta ämnesområden med anknytning till elevernas utbildning samt samhälls- och arbetsliv; aktuella ämnesområden; tankar, åsikter, idéer, erfarenheter och känslor; etiska och existentiella frågor.
- Teman, motiv, form och innehåll i film och skönlitteratur; författarskap och litterära epoker.
- Levnadsvillkor, attityder, värderingar, traditioner, samhällsfrågor samt kulturella, historiska, politiska och sociala förhållanden i olika sammanhang och delar av världen där engelska används.

Reception

- Talat språk, även med social och dialektal färgning, och texter, även komplexa och formella, som är berättande, diskuterande, argumenterande, rapporterande och redogörande, även via film och andra medier.
- Sammanhängande talat språk och samtal av olika slag, till exempel debatter, föredrag och intervjuer.
- Samtida och äldre skönlitteratur, dikter, dramatik och sånger.
- Texter av olika slag och med olika syften, till exempel formella brev, populärvetenskapliga texter och recensioner.
- Strategier för källkritiskt förhållningssätt när man lyssnar till och läser framställningar från olika källor och i olika medier.
- Strategier för att söka relevant information i större textmängder eller längre sekvenser av talat språk och för att uppfatta perspektiv och underförstådd betydelse.
- Hur struktur och sammanhang byggs upp samt hur attityder, perspektiv och stilnivå kommer till uttryck i talat och skrivet språk i olika genrer.
- Hur språk, bilder och ljud används för att påverka till exempel i politiska tal och reklam.

Produktion och interaktion

- Muntlig och skriftlig produktion och interaktion i olika situationer och med olika syften, där eleverna argumenterar, rapporterar, ansöker, resonerar, sammanfattar, kommenterar, värderar och motiverar sina åsikter.

- Strategier för att bidra till och aktivt medverka i argumentation, debatter och diskussioner med anknytning till samhälls- och arbetslivet.
- Olika sätt att kommentera och föra anteckningar när man lyssnar till och läser framställningar från olika källor.
- Bearbetning av språk och struktur i egna och andras muntliga och skriftliga framställningar, även i formella sammanhang. Anpassning till genre, situation och syfte.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan förstå **huvudsakligt innehåll och uppfattar tydliga detaljer** i talad engelska **i relativt snabbt tempo**, och i skriven engelska, i olika genrer och i mer formella sammanhang. Eleven visar sin förståelse genom att **översiktligt** redogöra för, diskutera, kommentera och dra slutsatser om innehåll och detaljer samt genom att med **godtagbart** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet.

Eleven kan välja och **med viss säkerhet** använda strategier för att söka relevant information och värdera olika källors tillförlitlighet.

Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och kan på ett relevant sätt använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig **relativt** varierat, tydligt och **relativt** strukturerat. Eleven kan även formulera sig med flyt och **viss** anpassning till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör **enkla** förbättringar av, egna framställningar.

I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även formella och komplexa, sammanhang kan eleven uttrycka sig tydligt och med flyt samt med **viss** anpassning till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda **i huvudsak** fungerande strategier som **i viss mån** löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven diskuterar **översiktligt** några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra **enkla** jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan förstå **huvudsakligt innehåll och uppfattar väsentliga detaljer** i talad engelska **i relativt snabbt tempo**, och i skriven engelska, i olika genrer och i mer formella sammanhang. Eleven visar sin förståelse genom att **välgrundat** redogöra för, diskutera, kommentera och dra slutsatser om innehåll och detaljer samt genom att med **tillfredsställande** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet.

Eleven kan välja och **med viss säkerhet** använda strategier för att söka relevant information och värdera olika källors tillförlitlighet.

Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och använder på ett relevant **och effektivt** sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig varierat, tydligt och strukturerat. Eleven kan även formulera sig med flyt och **viss** anpassning till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör **välgrundade** förbättringar av, egna framställningar.

I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även formella och komplexa, sammanhang kan eleven uttrycka sig tydligt, **relativt ledigt** och med flyt samt med anpassning till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda fungerande strategier som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven diskuterar **utförligt** några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra **välutvecklade** jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan förstå **såväl helhet som detaljer** i talad engelska **i snabbt tempo**, och i skriven engelska, i olika genrer och i mer formella sammanhang. Eleven visar sin förståelse genom att **välgrundat och nyanserat** redogöra för, diskutera, kommentera och dra slutsatser om innehåll och detaljer samt genom att med **gott** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet.

Eleven kan välja och **med säkerhet** använda strategier för att söka relevant information och värdera olika källors tillförlitlighet.

Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och använder på ett relevant, **effektivt och kritiskt** sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig varierat, **nyanserat**, tydligt och strukturerat. Eleven kan även formulera sig med flyt och anpassning till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör **välgrundade och nyanserade** förbättringar av, egna framställningar.

I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även formella och komplexa, sammanhang uttrycker sig eleven tydligt, **ledigt** och med flyt samt med anpassning till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda **väl** fungerande strategier som löser problem i och förbättrar interaktionen **och kan föra den framåt på ett konstruktivt sätt**.

Eleven diskuterar **utförligt och nyanserat** några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra **välutvecklade och nyanserade** jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan förstå huvudsakligt innehåll och uppfattar tydliga detaljer i talad engelska i relativt snabbt tempo, och i skriven engelska, i olika genrer och i mer formella sammanhang. Eleven visar sin förståelse genom att översiktligt redogöra för, diskutera, kommentera och dra slutsatser om innehåll och detaljer samt genom att med godtagbart resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. Eleven kan välja och med viss säkerhet använda strategier för att söka relevant information och värdera olika källors tillförlitlighet. Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och kan på ett relevant sätt använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan förstå huvudsakligt innehåll och uppfattar väsentliga detaljer i talad engelska i relativt snabbt tempo, och i skriven engelska, i olika genrer och i mer formella sammanhang. Eleven visar sin förståelse genom att välgrundat redogöra för, diskutera, kommentera och dra slutsatser om innehåll och detaljer samt genom att med tillfredsställande resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. Eleven kan välja och med viss säkerhet använda strategier för att söka relevant information och värdera olika källors tillförlitlighet. Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och använder på ett relevant och effektivt sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan förstå såväl helhet som detaljer i talad engelska i snabbt tempo, och i skriven engelska, i olika genrer och i mer formella sammanhang. Eleven visar sin förståelse genom att välgrundat och nyanserat redogöra för, diskutera, kommentera och dra slutsatser om innehåll och detaljer samt genom att med gott resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. Eleven kan välja och med säkerhet använda strategier för att söka relevant information och värdera olika källors tillförlitlighet. Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och använder på ett relevant, effektivt och kritiskt sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig relativt varierat, tydligt och relativt strukturerat. Eleven kan även formulera sig med flyt och viss anpassning till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör enkla förbättringar av, egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även formella och komplexa, sammanhang kan eleven uttrycka sig tydligt och med flyt samt med viss anpassning till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda i huvudsak fungerande strategier som i viss mån löser problem i och förbättrar interaktionen.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig varierat, tydligt och strukturerat. Eleven kan även formulera sig med flyt och viss anpassning till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör välgrundade förbättringar av, egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även formella och komplexa, sammanhang kan eleven uttrycka sig tydligt, relativt ledigt och med flyt samt med anpassning till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda fungerande strategier som löser problem i och förbättrar interaktionen.		I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig varierat, nyanserat, tydligt och strukturerat. Eleven kan även formulera sig med flyt och anpassning till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör välgrundade och nyanserade förbättringar av, egna framställningar. I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även formella och komplexa, sammanhang uttrycker sig eleven tydligt, ledigt och med flyt samt med anpassning till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda väl fungerande strategier som löser problem i och förbättrar interaktionen och kan föra den framåt på ett konstruktivt sätt.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven diskuterar översiktligt några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra enkla jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven diskuterar utförligt några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra välutvecklade jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven diskuterar utförligt och nyanserat några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra välutvecklade och nyanserade jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.

Engelska 7

Kursen engelska 7 omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

Kommunikationens innehåll

- Teoretiska och komplexa ämnesområden, även av mer vetenskaplig karaktär, med anknytning till elevernas utbildning, valt fördjupningsområde, samhällsfrågor och arbetsliv; tankar, åsikter, idéer, erfarenheter och känslor; kulturyttringar i samtiden och historien, till exempel litterära epoker.
- Samhällsfrågor, kulturella, historiska, politiska och sociala förhållanden samt etiska och existentiella frågor i olika sammanhang och delar av världen där engelska används.

Reception

- Talat språk, även med social och dialektal färgning, och texter, även komplexa och formella, som är berättande, diskuterande, argumenterande, rapporterande, redogörande och utredande, även via film och andra medier.
- Sammanhängande talat språk och samtal av olika slag, till exempel debatter, fördjupande reportage och föreläsningar.
- Samtida och äldre skönlitteratur och annan fiktion inom olika genrer, till exempel dramatik.
- Texter av olika slag och med olika syften, till exempel avtalstexter, fördjupande artiklar och vetenskapliga texter.
- Strategier för att överblicka och strukturera information i större textmängder eller längre sekvenser av talat språk.
- Strategier för att dra slutsatser om talat språk och texter när det gäller attityder, perspektiv, syfte och värderingar samt för att uppfatta underförstådd betydelse.
- Hur muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer är uppbyggda. Hur stilistiska och retoriska grepp används för olika syften samt hur språk används som maktmedel.

Produktion och interaktion

- Muntlig och skriftlig produktion och interaktion i olika situationer och med olika syften, där eleverna argumenterar ur olika perspektiv, ansöker, resonerar, värderar, utreder, förhandlar och motiverar sina åsikter.
- Muntlig och skriftlig framställning inom valt fördjupningsområde.

- Strategier för användning av olika typer av källor, med källkritisk medvetenhet och vedertagna sätt att ange källor, inom valt fördjupningsområde och inom andra områden.
- Strategier och modern teknik för att medverka i, leda och dokumentera samtal och skriftlig kommunikation i olika medier, till exempel i arbetsprocesser och förhandlingssituationer med anknytning till samhälls- och arbetslivet.
- Användning av grundläggande stilistiska och retoriska grepp.
- Bearbetning av språk och struktur i egna och andras framställningar, i formella och komplexa sammanhang, och för att skapa anpassning till genre, stilnivå och syfte.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan förstå **huvudsakligt innehåll och uppfattar väsentliga detaljer**, samt **med viss säkerhet** även underförstådd betydelse, i talad engelska i relativt snabbt tempo, och i skriven engelska, i olika genrer och av avancerad karaktär. Eleven visar sin förståelse genom att **översiktligt** redogöra för, diskutera, kommentera och dra slutsatser om innehåll och detaljer samt genom att med **godtagbart** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet.

Eleven kan välja och **med viss säkerhet** använda strategier för att söka relevant information, strukturera den och värdera olika källors tillförlitlighet.

Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och kan på ett relevant sätt använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig varierat, tydligt och **strukturerat**. Eleven kan även formulera sig med flyt och **viss** anpassning till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör **välgrundade** förbättringar av, egna framställningar.

I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även formella och komplexa, sammanhang kan eleven uttrycka sig tydligt, **relativt** ledigt och med flyt samt med anpassning till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda **i huvudsak fungerande** strategier som **i viss mån** löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven diskuterar **översiktligt** några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra **enkla** jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan förstå **huvudsakligt innehåll och uppfatta väsentliga detaljer**, samt **med viss säkerhet** även underförstådd betydelse, i talad engelska i relativt snabbt tempo, och i skriven engelska, i olika genrer och av avancerad karaktär. Eleven visar sin förståelse genom att **välgrundat** redogöra för, diskutera, kommentera och dra slutsatser om innehåll och detaljer samt genom att med **tillfredsställande** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet.

Eleven kan välja och **med viss säkerhet** använda strategier för att söka relevant information, strukturera den och värdera olika källors tillförlitlighet.

Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och använder på ett relevant och **effektivt** sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig varierat, **nyanserat**, tydligt och **strukturerat**. Eleven kan även formulera sig med flyt och anpassning till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör **välgrundade och nyanserade** förbättringar av, egna framställningar.

I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även formella och komplexa, sammanhang kan eleven uttrycka sig tydligt, ledigt och med flyt samt med anpassning till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda **fungerande** strategier som löser problem i och förbättrar interaktionen.

Eleven diskuterar **utförligt** några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra **välutvecklade** jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan förstå **såväl helhet som detaljer**, samt även underförstådd betydelse, i talad engelska i snabbt tempo, och i skriven engelska, i olika genrer och av avancerad karaktär. Eleven visar sin förståelse genom att **välgrundat och nyanserat** redogöra för, diskutera, kommentera och dra

slutsatser om innehåll och detaljer samt genom att med **gott** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet.

Eleven kan välja och **med säkerhet** använda strategier för att söka relevant information, strukturera den och värdera olika källors tillförlitlighet.

Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och använder på ett relevant, **effektivt och kritiskt** sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig **med god precision**, varierat, **nyanserat**, tydligt och **välstrukturerat**. Eleven kan även formulera sig med flyt och **god** anpassning till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör **välgrundade och nyanserade** förbättringar av, egna framställningar.

I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även formella och komplexa, sammanhang kan eleven uttrycka sig tydligt, ledigt och med flyt samt **med flexibel och effektiv** anpassning till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda **väl fungerande** strategier som löser problem i och förbättrar interaktionen **och för den framåt på ett konstruktivt sätt**.

Eleven diskuterar **utförligt och nyanserat** några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra **välutvecklade och nyanserade** jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan förstå huvudsakligt innehåll och uppfattar väsentliga detaljer, samt med viss säkerhet även underförstådd betydelse, i talad engelska i relativt snabbt tempo, och i skriven engelska, i olika genrer och av avancerad karaktär. Eleven visar sin förståelse genom att översiktligt redogöra för, diskutera, kommentera och dra slutsatser om innehåll och detaljer samt genom att med godtagbart resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. Eleven kan välja och med viss säkerhet använda strategier för att söka relevant information, strukturera den och värdera olika källors tillförlitlighet.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan förstå huvudsakligt innehåll och uppfatta väsentliga detaljer, samt med viss säkerhet även underförstådd betydelse, i talad engelska i relativt snabbt tempo, och i skriven engelska, i olika genrer och av avancerad karaktär. Eleven visar sin förståelse genom att välgrundat redogöra för, diskutera, kommentera och dra slutsatser om innehåll och detaljer samt genom att med tillfredsställande resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. Eleven kan välja och med viss säkerhet använda strategier för att söka relevant information, strukturera den och värdera olika källors tillförlitlighet.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan förstå såväl helhet som detaljer, samt även underförstådd betydelse, i talad engelska i snabbt tempo, och i skriven engelska, i olika genrer och av avancerad karaktär. Eleven visar sin förståelse genom att välgrundat och nyanserat redogöra för, diskutera, kommentera och dra slutsatser om innehåll och detaljer samt genom att med gott resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet. Eleven kan välja och med säkerhet använda strategier för att söka relevant information, strukturera den och värdera olika källors tillförlitlighet.
Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och kan på ett relevant sätt använda det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till	Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och använder på ett relevant och effektivt sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till	Eleven väljer texter och talat språk från olika medier och använder på ett relevant, effektivt och kritiskt sätt det valda materialet i sin egen produktion och interaktion.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig varierat, tydligt och strukturerat . Eleven kan även formulera sig med flyt och viss anpassning till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör välgrundade förbättringar av, egna framställningar.	överbä- ande del för C är uppfyllda.	I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig varierat, nyanserat , tydligt och strukturerat . Eleven kan även formulera sig med flyt och anpassning till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör välgrundade och nyanserade förbättringar av, egna framställningar.	överbä- ande del för A är uppfyllda.	I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig med god precision , varierat, nyanserat , tydligt och välstrukturerat . Eleven kan även formulera sig med flyt och god anpassning till syfte, mottagare och situation. Eleven bearbetar, och gör välgrundade och nyanserade förbättringar av, egna framställningar.
I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även formella och komplexa, sammanhang kan eleven uttrycka sig tydligt, relativt ledigt och med flyt samt med anpassning till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda i huvudsak fungerande strategier som i viss mån löser problem i och förbättrar interaktionen.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till överbä- ande del för C är uppfyllda.	I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även formella och komplexa, sammanhang kan eleven uttrycka sig tydligt, ledigt och med flyt samt med anpassning till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda fungerande strategier som löser problem i och förbättrar interaktionen.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till överbä- ande del för A är uppfyllda.	I muntlig och skriftlig interaktion i olika, även formella och komplexa, sammanhang kan eleven uttrycka sig tydligt, ledigt och med flyt samt med flexibel och effektiv anpassning till syfte, mottagare och situation. Dessutom kan eleven välja och använda väl fungerande strategier som löser problem i och förbättrar interaktionen och för den framåt på ett konstruktivt sätt .

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven diskuterar översiktligt några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra enkla jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.		Eleven diskuterar utförligt några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra välutvecklade jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.		Eleven diskuterar utförligt och nyanserat några företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används, och kan då också göra välutvecklade och nyanserade jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.

Ämnesplan för ämnet historia

Historia

Historia är ett både humanistiskt och samhällsvetenskapligt ämne som behandlar individens villkor och samhällets förändringar över tid. Människors möjligheter och val inför framtiden är beroende av såväl handlingar och händelser i det förflutna som nutida tolkningar av dessa.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet historia ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar sitt historiemedvetande genom kunskaper om det förflutna, förmåga att använda historisk metod och förståelse av hur historia används. Eleverna ska därigenom ges möjlighet att utveckla sin förståelse av hur olika tolkningar och perspektiv på det förflutna präglar synen på nutiden och uppfattningar om framtiden.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin historiska bildning och förmåga att använda historia som en referensram för att förstå frågor som har betydelse för nuet och framtiden, samt för att analysera historiska förändringsprocesser ur olika perspektiv. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla förståelse av olika tiders levnadsvillkor och förklara människors roller i samhällsförändringar. Undervisningen ska bidra till insikt i att varje tids människor ska förstås utifrån sin tids villkor och värderingar. Eleverna ska också få utveckla förståelse av nutiden samt förmåga att orientera sig inför framtiden. Historia används för att både påverka samhällsförändringar och skapa olika identiteter. Undervisningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla förståelse av och värdera hur olika människor och grupper i tid och rum har använt historia, samt möjlighet att reflektera över kulturarvets betydelse för identitets- och verklighetsuppfattning.

I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att arbeta med historiska begrepp, frågeställningar, förklaringar och olika samband i tid och rum för att utveckla förståelse av historiska samhällsförändringar. Att arbeta med historisk metod ska ingå i undervisningen. Det innebär att eleverna ska ges möjlighet att söka, granska, tolka och värdera olika typer av källor samt använda olika teorier, perspektiv och verktyg som förklarar och åskådliggör historiska förändringsprocesser. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att presentera resultatet av sitt arbete med hjälp av varierande uttrycksformer, såväl muntligt som skriftligt samt med hjälp av modern informationsteknik.

Undervisningen i ämnet historia ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.
2. Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden.
3. Förmåga att använda olika historiska teorier och begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.
4. Förmåga att söka, granska, tolka och värdera källor utifrån källkritiska metoder och presentera resultatet med varierande uttrycksformer.
5. Förmåga att undersöka, förklara och värdera användningen av historia i olika sammanhang och under olika tidsperioder.

Kurser i ämnet

- Historia 1a1, 50 poäng som bygger på de kunskaper grundskolan ger eller motsvarande. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen historia 1b.
- Historia 1a2, 50 poäng, som bygger på kursen historia 1a1. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen historia 1b.
- Historia 1b, 100 poäng som bygger på de kunskaper grundskolan ger eller motsvarande. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen historia 1a1 eller kursen historia 1a2.
- Historia 2a, 100 poäng, som bygger på kursen historia 1a2 eller kursen historia 1b. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen historia 2b – kultur.
- Historia 2b kultur, 100 poäng, som bygger på kursen historia 1a2 eller kursen historia 1b. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen historia 2a.
- Historia 3, 100 poäng, som bygger på kursen historia 2a eller kursen historia 2b – kultur.

Historia 1a1

Kursen historia 1a1 omfattar punkterna 1–2 och 4–5 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Den europeiska epokindelningen utifrån ett kronologiskt perspektiv. Förhistorisk tid, forntiden, antiken, medeltiden, renässansen och upplysningstiden med vissa valda förändringsprocesser och fördjupningar. Problematisering av historiska tidsindelningar beroende av kulturella och

politiska förutsättningar utifrån valda områden till exempel varför tidsbegreppet vikingatid infördes i Sverige under 1800-talets slut eller jämförelser med tidsindelningar i någon utomeuropeisk kultursfär som Kina eller Indien.

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter.
- Historiskt källmaterial som speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar eller kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation. Olika perspektiv utifrån till exempel social bakgrund, etnicitet, generation, kön och sexualitet.
- Tolkning och användning av olika slags källmaterial.
- Hur individer och grupper använt historia i samband med aktuella konflikter och samskapssträvanden.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Dessutom kan eleven **översiktligt** redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **översiktligt** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **enkla** exempel på, och förklarar **översiktligt**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några **enkla** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med viss säkerhet** söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra **enkla** reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från **något källkritiskt kriterium om källans användbarhet och dess betydelse för tolkningen**.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **översiktligt** förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med **enkla** omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. **Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med enkla omdömen sitt val.** Dessutom kan eleven **utförligt** redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **utförligt** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **enkla** exempel på, och förklarar **utförligt**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några **välgrundade** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med viss säkerhet** söka och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra **välgrundade** reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från **olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet och värderar dessa med enkla omdömen.**

Eleven kan **utförligt** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **utförligt** förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med **enkla** omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. **Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med nyanserade omdömen sitt val.** Dessutom kan eleven **utförligt och nyanserat** redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **utförligt och nyanserat** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **komplexa** exempel på, och förklarar **utförligt och nyanserat**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden samt argumenterar för och emot olika sätt att se på dessa samband. Dessutom kan eleven dra några **välgrundade och nyanserade** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med säkerhet** söka och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra **välgrundade och nyanserade**

reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från **källkritiska metoder och värderar med nyanserade omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet.**

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **utförligt och nyanserat** förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med **nyanserade** omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar översiktligt deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger enkla exempel på, och förklarar översiktligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några enkla slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med enkla omdömen sitt val. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar utförligt deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger enkla exempel på, och förklarar utförligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några välgrundade slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med nyanserade omdömen sitt val. Dessutom kan eleven utförligt och nyanserat redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar utförligt och nyanserat deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger komplexa exempel på, och förklarar utförligt och nyanserat, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden samt argumenterar för och emot olika sätt att se på dessa samband. Dessutom kan eleven dra några välgrundade och nyanserade slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan med viss säkerhet söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra enkla reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från något källkritiskt kriterium om källans användbarhet och dess betydelse för tolkningen. Eleven kan översiktligt redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt översiktligt förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med enkla omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan med viss säkerhet söka och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra välgrundade reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet och värderar dessa med enkla omdömen. Eleven kan utförligt redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt utförligt förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med enkla omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet söka och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från källkritiska metoder och värderar med nyanserade omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet. Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt utförligt och nyanserat förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med nyanserade omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Historia 1a2

Kursen historia 1a2 omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte, med särskild betoning på punkterna 3 och 4.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Olika historiska frågeställningar och förklaringar kring långsiktiga historiska förändringsprocesser i ett kronologiskt perspektiv som speglar både kontinuitet och förändring, till exempel befolkningsutveckling, statsbildning, jordbrukets utveckling och olika syn på människors värde, på makt och på könsmönster.
- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, men också kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem.
- Historiskt källmaterial som speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar eller kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation. Olika perspektiv utifrån till exempel social bakgrund, etnicitet, generation, kön och sexualitet.
- Kritisk granskning, tolkning och användning av olika slags källmaterial utifrån källkritiska kriterier och metoder.
- Hur individers och grupper använt historia i vardagsliv, samhällsliv och politik. Betydelsen av historia i formandet av identiteter, till exempel olika föreställningar om gemensamma kulturarv.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Dessutom kan eleven **översiktligt** redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **översiktligt** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **enkla** exempel på, och förklarar **översiktligt**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några **enkla** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med viss säkerhet** använda **några** historiska begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.

Eleven kan **med viss säkerhet** söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra **enkla** reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från **något källkritiskt kriterium om källans användbarhet och dess betydelse för tolkningen**.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **översiktligt** förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med **enkla** omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. **Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med enkla omdömen sitt val.** Dessutom kan eleven **utförligt** redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **utförligt** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **enkla** exempel på, och förklarar **utförligt**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några **välgrundade** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med viss säkerhet** använda historiska begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.

Eleven kan **med viss säkerhet** söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra **välgrundade** reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från **källkritiska metoder och värderar med enkla omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet**.

Eleven kan **utförligt** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **utförligt** förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att

använda historia och värderar med **enkla** omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med **nyanserade** omdömen sitt val. Dessutom kan eleven **utförligt och nyanserat** redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **utförligt och nyanserat** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **komplexa** exempel på, och förklarar **utförligt och nyanserat**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden samt argumenterar för och emot olika sätt att se på dessa samband. Dessutom kan eleven dra några **välgrundade och nyanserade** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med säkerhet** använda historiska begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.

Eleven kan **med säkerhet** söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra **välgrundade och nyanserade** reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från **källkritiska metoder och värderar med nyanserade omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet**.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **utförligt och nyanserat** förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med **nyanserade** omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar översiktligt deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger enkla exempel på, och förklarar översiktligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några enkla slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med enkla omdömen sitt val. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar utförligt deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger enkla exempel på, och förklarar utförligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några välgrundade slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med nyanserade omdömen sitt val. Dessutom kan eleven utförligt och nyanserat redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar utförligt och nyanserat deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger komplexa exempel på, och förklarar utförligt och nyanserat, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden samt argumenterar för och emot olika sätt att se på dessa samband. Dessutom kan eleven dra några välgrundade och nyanserade slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan med viss säkerhet använda några historiska begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv. Eleven kan med viss säkerhet söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra enkla reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från något källkritiskt kriterium om källans användbarhet och dess betydelse för tolkningen.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan med viss säkerhet använda historiska begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv. Eleven kan med viss säkerhet söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra välgrundade reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från källkritiska metoder och värderar med enkla omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet använda historiska begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv. Eleven kan med säkerhet söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från källkritiska metoder och värderar med nyanserade omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt översiktligt förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med enkla omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt utförligt förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med enkla omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt utförligt och nyanserat förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med nyanserade omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Historia 1b

Kursen historia 1b omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Den europeiska epokindelningen utifrån ett kronologiskt perspektiv. Förhistorisk tid, forntiden, antiken, medeltiden, renässansen och upplysningstiden med vissa fördjupningar. Problematisering av historiska tidsindelningars beroende av kulturella och politiska förutsättningar utifrån valda områden till exempel varför tidsbegreppet vikingatid infördes i Sverige under 1800-talets slut eller jämförelser med tidsindelningar i någon utomeuropeisk kultur.
- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, men också kolonialism, diktaturer, folkmord, konflikter och ökat resursutnyttjande. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem.
- Olika historiska frågeställningar och förklaringar kring långsiktiga historiska förändringsprocesser som speglar både kontinuitet och förändring, till exempel befolkningsutveckling, statsbildning, jordbrukets utveckling och olika syn på människors värde, på makt och på könsmonster.
- Historiskt källmaterial som speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar eller kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation. Olika perspektiv utifrån till exempel social bakgrund, etnicitet, generation, kön och sexualitet.
- Kritisk granskning, tolkning och användning av olika slags källmaterial utifrån källkritiska kriterier och metoder.
- Hur individer och grupper använt historia i vardagsliv, samhällsliv och politik. Betydelsen av historia i formandet av identiteter, till exempel olika föreställningar om gemensamma kulturarv, och som medel för påverkan i aktuella konflikter.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Dessutom kan eleven **översiktligt** redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och

konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **översiktligt** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **enkla** exempel på, och förklarar **översiktligt**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några **enkla** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med viss säkerhet** använda **några** historiska begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.

Eleven kan **med viss säkerhet** söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra **enkla** reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från **något källkritiskt kriterium om källans användbarhet och dess betydelse för tolkningen**.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **översiktligt** förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med **enkla** omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. **Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med enkla omdömen sitt val.** Dessutom kan eleven **utförligt** redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **utförligt** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **enkla** exempel på, och förklarar **utförligt**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några **välgrundade** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med viss säkerhet** använda historiska begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.

Eleven kan **med viss säkerhet** söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra **välgrundade** reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från

källkritiska metoder och värderar med enkla omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet.

Eleven kan **utförligt** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **utförligt** förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med **enkla** omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. **Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med nyanserade omdömen sitt val.** Dessutom kan eleven **utförligt och nyanserat** redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **utförligt och nyanserat** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **komplexa** exempel på, och förklarar **utförligt och nyanserat**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden samt argumenterar för och emot olika sätt att se på dessa samband. Dessutom kan eleven dra några **välgrundade och nyanserade** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med säkerhet** använda historiska begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.

Eleven kan **med säkerhet** söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från **källkritiska metoder och värderar med nyanserade omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet.**

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **utförligt och nyanserat** förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med **nyanserade** omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar översiktligt deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger enkla exempel på, och förklarar översiktligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några enkla slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med enkla omdömen sitt val. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar utförligt deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger enkla exempel på, och förklarar utförligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några välgrundade slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med nyanserade omdömen sitt val. Dessutom kan eleven utförligt och nyanserat redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar utförligt och nyanserat deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger komplexa exempel på, och förklarar utförligt och nyanserat, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden samt argumenterar för och emot olika sätt att se på dessa samband. Dessutom kan eleven dra några välgrundade och nyanserade slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan med viss säkerhet använda några historiska begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv. Eleven kan med viss säkerhet söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra enkla reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från något källkritiskt kriterium om källans användbarhet och dess betydelse för tolkningen.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan med viss säkerhet använda historiska begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv. Eleven kan med viss säkerhet söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra välgrundade reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från källkritiska metoder och värderar med enkla omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet använda historiska begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv. Eleven kan med säkerhet söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från källkritiska metoder och värderar med nyanserade omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt översiktligt förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med enkla omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt utförligt förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med enkla omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt utförligt och nyanserat förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med nyanserade omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Historia 2a

Kursen historia 2a omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte, med särskild betoning på punkt 3. I kursen behandlas fördjupade kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Tematiska fördjupningar kring historiska frågeställningar av betydelse för individer, grupper och samhällen, till exempel lokalhistoria, global migration och kulturmöten, olika historiska världsbilder, synen på jämställdhet och människors värde samt resursutnyttjande och människors förhållande till naturen.
- Historiska begrepp och förklaringsmodeller, och deras tillämpning på olika historiska frågeställningar.
- Granskningar och tolkningar av historiskt källmaterial, till exempel arkivmaterial, pressmaterial och databaser, som utgångspunkt för behandling av historiska frågeställningar.
- Hur historia används inom olika kulturformer. Betydelsen av olika historiska teman inom olika genrer, till exempel film, litteratur och musik samt inom olika former av ungdomskultur.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Dessutom kan eleven **översiktligt redogöra** för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **översiktligt** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **enkla** exempel på, och förklarar **översiktligt**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några **enkla** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med viss säkerhet använda några** historiska begrepp och **någon** teori för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.

Eleven kan **med viss säkerhet** söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra **enkla** reflektioner över

materialets relevans. I värderingen utgår eleven från **källkritiska kriterier om källans användbarhet och dess betydelse för tolkningen**.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **översiktligt förklara** varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med **enkla** omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. **Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med enkla omdömen sitt val.** Dessutom kan eleven **utförligt redogöra** för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **utförligt** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **enkla** exempel på, och förklarar **utförligt**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några **välgrundade** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med viss säkerhet** använda historiska begrepp och **olika** teorier för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.

Eleven kan **med viss säkerhet** söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra **välgrundade** reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från **källkritiska metoder och värderar med enkla omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet**.

Eleven kan **utförligt** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **utförligt** förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med **enkla** omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Eleven **jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med nyanserade omdömen sitt val**. Dessutom kan eleven **utförligt och nyanserat** redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **utförligt och nyanserat** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **komplexa** exempel på, och förklarar **utförligt och nyanserat**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden samt argumenterar för och emot olika sätt att se på dessa samband. Dessutom kan eleven dra några **välgrundade och nyanserade** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med säkerhet** använda historiska begrepp och olika teorier för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.

Eleven kan **med säkerhet** söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra **välgrundade och nyanserade** reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från **källkritiska metoder och värderar med nyanserade omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet**.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **utförligt och nyanserat** förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med **nyanserade omdömen** deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar översiktligt deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger enkla exempel på, och förklarar översiktligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några enkla slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med enkla omdömen sitt val. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar utförligt deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger enkla exempel på, och förklarar utförligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några välgrundade slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med nyanserade omdömen sitt val. Dessutom kan eleven utförligt och nyanserat redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar utförligt och nyanserat deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger komplexa exempel på, och förklarar utförligt och nyanserat, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden samt argumenterar för och emot olika sätt att se på dessa samband. Dessutom kan eleven dra några välgrundade och nyanserade slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan med viss säkerhet använda några historiska begrepp och någon teori för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv. Eleven kan med viss säkerhet söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra enkla reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från källkritiska kriterier om källans användbarhet och dess betydelse för tolkningen.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan med viss säkerhet använda historiska begrepp och olika teorier för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv. Eleven kan med viss säkerhet söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra välgrundade reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från källkritiska metoder och värderar med enkla omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet använda historiska begrepp och olika teorier för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv. Eleven kan med säkerhet söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från källkritiska metoder och värderar med nyanserade omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt översiktligt förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med enkla omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt utförligt förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med enkla omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt utförligt och nyanserat förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med nyanserade omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Historia 2b – kultur

Kursen historia 2b – kultur omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte, med särskild betoning på punkt 3. I kursen behandlas fördjupade kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Tematiska fördjupningar kring historiska frågeställningar av betydelse för individer, grupper och samhällen ur ett kulturhistoriskt perspektiv, till exempel idéströmningar, mentaliteter och världsbilder, konstarnas utveckling samt de skiftande kulturella formerna för kommunikation genom tiderna.
- Olika konst- och kulturbegrepp i historiskt perspektiv. Möten mellan etablerad kultur och olika former av nya kulturella rörelser till och med 1900-talets populärkultur.
- Historiska begrepp och förklaringsmodeller och deras tillämpning på olika historiska frågeställningar.
- Granskningar och tolkningar av historiskt källmaterial, till exempel arkivmaterial, pressmaterial och databaser, som utgångspunkt för behandling av historiska frågeställningar.
- Hur historia används inom olika kulturformer. Betydelsen av olika historiska teman inom olika genrer, till exempel film, litteratur och musik samt inom olika former av ungdomskultur.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Dessutom kan eleven **översiktligt** redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **översiktligt** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **enkla** exempel på, och förklarar **översiktligt**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några **enkla** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med viss säkerhet** använda **några** historiska begrepp och **någon** teori för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.

Eleven kan **med viss säkerhet** söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra **enkla** reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från **källkritiska kriterier om källans användbarhet och dess betydelse för tolkningen**.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **översiktligt** förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med **enkla** omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. **Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med enkla omdömen sitt val.** Dessutom kan eleven **utförligt** redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **utförligt** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **enkla** exempel på, och förklarar **utförligt**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några **välgrundade** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med viss säkerhet** använda historiska begrepp och **olika** teorier för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.

Eleven kan **med viss säkerhet** söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra **välgrundade** reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från **källkritiska metoder och värderar med enkla omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet**.

Eleven kan **utförligt** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **utförligt** förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med **enkla** omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. **Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med nyanserade omdömen sitt val.** Dessutom kan eleven **utförligt och nyanserat** redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **utförligt och nyanserat** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **komplexa** exempel på, och förklarar **utförligt och nyanserat**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden **samt argumenterar för och emot olika sätt att se på dessa samband.** Dessutom kan eleven dra några **välgrundade och nyanserade** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med säkerhet** använda historiska begrepp och olika teorier för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.

Eleven kan **med säkerhet** söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt gör **välgrundade och nyanserade** reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från **källkritiska metoder och värderar med nyanserade omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet.**

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **utförligt och nyanserat** förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med **nyanserade** omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar översiktligt deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger enkla exempel på, och förklarar översiktligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några enkla slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med enkla omdömen sitt val. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar utförligt deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger enkla exempel på, och förklarar utförligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några välgrundade slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med nyanserade omdömen sitt val. Dessutom kan eleven utförligt och nyanserat redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar utförligt och nyanserat deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger komplexa exempel på, och förklarar utförligt och nyanserat, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden samt argumenterar för och emot olika sätt att se på dessa samband. Dessutom kan eleven dra några välgrundade och nyanserade slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan med viss säkerhet använda några historiska begrepp och någon teori för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv. Eleven kan med viss säkerhet söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra enkla reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från källkritiska kriterier om källans användbarhet och dess betydelse för tolkningen.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan med viss säkerhet använda historiska begrepp och olika teorier för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv. Eleven kan med viss säkerhet söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra välgrundade reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från källkritiska metoder och värderar med enkla omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet använda historiska begrepp och olika teorier för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv. Eleven kan med säkerhet söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt gör välgrundade och nyanserade reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från källkritiska metoder och värderar med nyanserade omdömen olika tolkningsmöjligheter av källmaterialet.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt översiktligt förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med enkla omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt utförligt förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med enkla omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt utförligt och nyanserat förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med nyanserade omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Historia 3

Kursen historia 3 omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte, med särskild betoning på punkterna 3–5. I kursen behandlas fördjupade kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Någon global förändringsprocess under 1800- och 1900-talen. Dess konkreta förlopp samt konsekvenser för samhällen, grupper och individer på regional eller lokal nivå.
- Olika metoder för att söka, bearbeta och sammanställa historiskt källmaterial, till exempel genom arkiv, muntlig historia eller digitala media.
- Källkritiska och metodiska problem förknippade med behandlingen av olika typer av historiskt källmaterial inom till exempel politisk historia, socialhistoria eller miljöhistoria.
- Hur undersökningar baserade på primärkällor utifrån en formulerad historisk frågeställning genomförs samt hur resultatet kan sammanställas, presenteras och ventileras.
- Hur historia används inom kulturarvssektorn, till exempel arkiv, bibliotek och museer utifrån ett regionalt eller lokalt perspektiv.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Dessutom kan eleven **översiktligt** redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **översiktligt** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **enkla** exempel på, och förklarar **översiktligt**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några **enkla** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med viss säkerhet** använda **några** historiska begrepp och **någon** teori för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.

Eleven kan **med viss säkerhet** söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra **enkla** reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från källkritiska metoder och av eleven påvisade tolkningsmöjligheter. Dessutom motiverar eleven **översiktligt** sitt val av såväl metoder som tolkningar.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **översiktligt** förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med **enkla** omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. **Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med enkla omdömen sitt val.** Dessutom kan eleven **utförligt** redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **utförligt** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **enkla** exempel på, och förklarar **utförligt**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några **välgrundade** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med viss säkerhet** använda historiska begrepp och **olika** teorier för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.

Eleven kan **med viss säkerhet** söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt gör **välgrundade** reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från källkritiska metoder och av eleven påvisade tolkningsmöjligheter. Dessutom motiverar eleven **utförligt** sitt val av såväl metoder som tolkningar.

Eleven kan **utförligt** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **utförligt** förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med **enkla** omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Eleven **jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med nyanserade omdömen sitt val**. Dessutom kan eleven **utförligt och nyanserat** redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar **utförligt och nyanserat** deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger **komplexa** exempel på, och förklarar **utförligt och nyanserat**, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden samt argumenterar för och emot olika sätt att se på dessa samband. Dessutom kan eleven dra några **välgrundade och nyanserade** slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Eleven kan **med säkerhet** använda historiska begrepp och **olika** teorier för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.

Eleven kan **med säkerhet** söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra **välgrundade och nyanserade** reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från källkritiska metoder och av eleven påvisade tolkningsmöjligheter. Dessutom motiverar eleven **utförligt och nyanserat** sitt val av såväl metoder som tolkningar.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt **utförligt och nyanserat** förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med **nyanserade** omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar översiktligt deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger enkla exempel på, och förklarar översiktligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några enkla slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med enkla omdömen sitt val. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar utförligt deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger enkla exempel på, och förklarar utförligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några välgrundade slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med nyanserade omdömen sitt val. Dessutom kan eleven utförligt och nyanserat redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar utförligt och nyanserat deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger komplexa exempel på, och förklarar utförligt och nyanserat, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden samt argumenterar för och emot olika sätt att se på dessa samband. Dessutom kan eleven dra några välgrundade och nyanserade slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan med viss säkerhet använda några historiska begrepp och någon teori för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv. Eleven kan med viss säkerhet söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra enkla reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från källkritiska metoder och av eleven påvisade tolkningsmöjligheter. Dessutom motiverar eleven översiktligt sitt val av såväl metoder som tolkningar.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan med viss säkerhet använda historiska begrepp och olika teorier för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv. Eleven kan med viss säkerhet söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt gör välgrundade reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från källkritiska metoder och av eleven påvisade tolkningsmöjligheter. Dessutom motiverar eleven utförligt sitt val av såväl metoder som tolkningar.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet använda historiska begrepp och olika teorier för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv. Eleven kan med säkerhet söka, granska och tolka källmaterial för att besvara frågor om historiska skeenden samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner över materialets relevans. I värderingen utgår eleven från källkritiska metoder och av eleven påvisade tolkningsmöjligheter. Dessutom motiverar eleven utförligt och nyanserat sitt val av såväl metoder som tolkningar.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt översiktligt förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med enkla omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt utförligt förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med enkla omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt utförligt och nyanserat förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med nyanserade omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.

Ämnesplan för ämnet idrott och hälsa

Idrott och hälsa

Idrott, friluftsliv och olika former av motion och rekreation har stor betydelse såväl för enskilda människors hälsa som för folkhälsan. Ämnet idrott och hälsa förvaltar ett kulturellt arv av fysiska aktiviteter och naturupplevelser. Det ger tillfälle att uppleva och förstå betydelsen av rörelseaktiviteter och deras samband med välbefinnande och hälsa. Färdigheter i och kunskaper om rörelseaktiviteter och hur olika livsstilsfaktorer påverkar människors hälsa är grundläggande för att människor ska kunna ta ansvar för sin hälsa.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska syfta till att eleverna utvecklar sin kroppsliga förmåga samt förmåga att planera, genomföra och värdera olika rörelseaktiviteter som allsidigt främjar den kroppsliga förmågan. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar intresse för och förmåga att använda olika rörelseaktiviteter, utemiljöer och naturen som en källa till välbefinnande.

Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar kunskaper om hur den egna kroppen fungerar i arbete, om livsstilens betydelse och om konsekvenserna av fysisk aktivitet och inaktivitet. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper i att hantera säkerhet och nödsituationer vid fysiska aktiviteter. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar hälso- och miljömedvetenhet samt intresse för att delta i arbetet med hälsofrågor i arbetsliv och samhälle.

Undervisningen ska utgöras av fysiska aktiviteter utformade så att alla kan delta och utvecklas utifrån egna förutsättningar. Den ska bidra till att eleverna utvecklar förmåga att anpassa fysiska aktiviteter utifrån sina behov, syften och mål. I undervisningen ska erfarenheterna av fysiska aktiviteter relateras till fakta och teorier.

Undervisningen ska medvetandegöra och motverka stereotypa föreställningar om vad som anses vara manligt och kvinnligt samt belysa konsekvenserna av olika kroppsideal. Den ska också behandla andra frågor om etik och moral i relation till idrottsutövande.

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Förmåga att planera och genomföra fysiska aktiviteter som befäster och vidareutvecklar kroppslig förmåga och hälsa.

2. Förmåga att genomföra och anpassa utevistelser utifrån olika förhållanden och miljöer.
3. Kunskaper om betydelsen av fysiska aktiviteter och naturupplevelser för kroppslig förmåga och hälsa.
4. Förmåga att hantera säkerhet och nödsituationer i samband med fysiska aktiviteter.
5. Kunskaper om kulturella och sociala aspekter på fysiska aktiviteter och naturupplevelser.
6. Förmåga att etiskt ta ställning i frågor om könsmönster, jämställdhet och identitet i relation till idrotts- och motionsutövande.
7. Kunskaper om de krav som olika situationer ställer på ergonomisk anpassning av rörelser. Förmåga att ergonomiskt anpassa sina rörelser till olika situationer och att bedöma hur miljöer ergonomiskt kan anpassas till människan.

Kurser i ämnet

- Idrott och hälsa 1, 100 poäng, som bygger på de kunskaper grundskolan ger eller motsvarande.
- Idrott och hälsa 2, 100 poäng, som bygger på kursen idrott och hälsa 1.
- Idrott och hälsa 1 – specialisering, 100 poäng.
- Idrott och hälsa 2 – specialisering, 100 poäng, som bygger på kursen idrott och hälsa 1 – specialisering.

Idrott och hälsa 1

Kursen idrott och hälsa 1 omfattar punkterna 1–7 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Den fysiska aktivitetens och livsstilens betydelse för kroppslig förmåga och hälsa.
- Motions-, idrotts- och friluftaktiviteter som utvecklar en allsidig kroppslig förmåga.
- Träningssätt och deras effekter, till exempel konditions- och koordinationsträning.
- Rörelse till musik samt dans.
- Utemiljöer och naturen som arena för rörelseaktiviteter och rekreation.
- Metoder och redskap för friluftsliv.
- Säkerhet i samband med fysiska aktiviteter och friluftsliv.

- Åtgärder vid skador och nödsituationer, till exempel livräddande aktiviteter vid blödning och drunkningstillbud.
- Kosthållning, droger och dopningspreparats betydelse för hälsa och prestation.
- Spänningsreglering och mental träning.
- Arbets- och studiemiljöer: samspel mellan situationens krav och människan utifrån ergonomiska aspekter, till exempel kroppslig balans och lyftteknik.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan med goda rörelsekvaliteter genomföra en bredd av aktiviteter som utvecklar den kroppsliga förmågan. I samband med det beskriver eleven **översiktligt** aktiviteternas och livsstilens betydelse för den kroppsliga förmågan och hälsan.

Eleven kan bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga och kan **med viss säkerhet** välja områden och metoder för träning, ta ett aktivt ansvar för att genomföra dessa samt med **enkla** omdömen värdera resultatet. Eleven visar i utövandet av idrott, motion och friluftsliv hänsyn till sin egen och andras säkerhet och kan **i samråd** med handledare vidta åtgärder vid skada eller nödsituation.

Eleven kan med goda rörelsekvaliteter genomföra aktiviteter i naturmiljöer. Dessutom kan eleven **översiktligt** diskutera friluftsliv, motion och idrott som sociala och kulturella fenomen och **översiktligt** beskriva hur olika livsstilar och kroppsideal framträder i träningsverksamheter, friluftsliv och samhället i övrigt.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för de krav som olika situationer ställer på ergonomisk anpassning av rörelser. Eleven kan **med viss säkerhet** anpassa sina rörelser ergonomiskt till olika situationer och **översiktligt** diskutera hur arbets- och studiemiljöer kan anpassas till människan.

När eleven samråder med handledare kan hon eller han **med viss säkerhet** bedöma den egna förmågan och situationens krav.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **med säkerhet** och med goda rörelsekvaliteter genomföra en bredd av aktiviteter som utvecklar den kroppsliga förmågan. I samband med det kan eleven **utförligt** beskriva aktiviteternas och livsstilens

betydelse för den kroppsliga förmågan och hälsan. **Beskrivningen innehåller förklaringar med koppling till relevanta teorier.**

Eleven kan bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga och kan **med viss säkerhet** välja områden och metoder för **regelbunden** träning, ta ett aktivt ansvar för att genomföra dessa samt med **nyanserade** omdömen värdera resultatet. Eleven visar i utövandet av idrott, motion och friluftsliv hänsyn till sin egen och andras säkerhet och kan **efter samråd** med handledare vidta åtgärder vid skada eller nödsituation.

Eleven kan **med säkerhet** och med goda rörelsequaliteter genomföra aktiviteter i naturmiljöer. Dessutom kan eleven **utförligt** diskutera friluftsliv, motion och idrott som sociala och kulturella fenomen och **utförligt** beskriva hur olika livsstilar och kroppsideal framträder i träningsverksamheter, friluftsliv och samhället i övrigt.

Eleven kan **utförligt** redogöra för de krav som olika situationer ställer på ergonomisk anpassning av rörelser. Eleven kan **med viss säkerhet** anpassa sina rörelser ergonomiskt till olika situationer och **utförligt** diskutera hur arbets- och studiemiljöer kan anpassas till människan.

När eleven samråder med handledare kan hon eller han **med viss säkerhet** bedöma den egna förmågan och situationens krav.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **med säkerhet** och med goda rörelsequaliteter genomföra en bredd av aktiviteter, **även av komplex karaktär**, som utvecklar den kroppsliga förmågan. I samband med det kan eleven **utförligt och nyanserat** beskriva aktiviteternas och livsstilens betydelse för den kroppsliga förmågan och hälsan. **Beskrivningen innehåller förklaringar med koppling till relevanta teorier.**

Eleven kan bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga och **med säkerhet** välja områden och metoder för **regelbunden** träning, ta ett aktivt ansvar för att genomföra dessa samt med **nyanserade** omdömen värdera resultatet **i relation till träningsmetodernas teorier.** Dessutom kan eleven **anpassa sin träning till variationer i förutsättningarna.** Eleven visar i utövandet av idrott, motion och friluftsliv hänsyn till sin egen och andras säkerhet och kan **efter samråd** med handledare vidta åtgärder vid skada eller nödsituation.

Eleven kan **med säkerhet** och med goda rörelsekvaliteter genomföra aktiviteter i naturmiljöer. Dessutom kan eleven **utförligt och nyanserat** diskutera friluftsliv, motion och idrott som sociala och kulturella fenomen och **utförligt och nyanserat** beskriva hur olika livsstilar och kroppsideal framträder i träningsverksamheter, friluftsliv och samhället i övrigt.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för de krav som olika situationer ställer på ergonomisk anpassning av rörelser. Eleven kan **med säkerhet** anpassa sina rörelser ergonomiskt till olika situationer och **utförligt och nyanserat** diskutera hur arbets- och studiemiljöer kan anpassas till människan.

När eleven samråder med handledare kan hon eller han **med säkerhet** bedöma den egna förmågan och situationens krav.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan med goda rörelsekvaliteter genomföra en bredd av aktiviteter som utvecklar den kroppsliga förmågan. I samband med det beskriver eleven översiktligt aktiviteternas och livsstilens betydelse för den kroppsliga förmågan och hälsan.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet och med goda rörelsekvaliteter genomföra en bredd av aktiviteter som utvecklar den kroppsliga förmågan. I samband med det kan eleven utförligt beskriva aktiviteternas och livsstilens betydelse för den kroppsliga förmågan och hälsan. Beskrivningen innehåller förklaringar med koppling till relevanta teorier.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet och med goda rörelsekvaliteter genomföra en bredd av aktiviteter, även av komplex karaktär , som utvecklar den kroppsliga förmågan. I samband med det kan eleven utförligt och nyanserat beskriva aktiviteternas och livsstilens betydelse för den kroppsliga förmågan och hälsan. Beskrivningen innehåller förklaringar med koppling till relevanta teorier.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga och kan med viss säkerhet välja områden och metoder för träning, ta ett aktivt ansvar för att genomföra dessa samt med enkla omdömen värdera resultatet. Eleven visar i utövandet av idrott, motion och friluftsliv hänsyn till sin egen och andras säkerhet och kan i samråd med handledare vidta åtgärder vid skada eller nödsituation.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga och kan med viss säkerhet välja områden och metoder för regelbunden träning, ta ett aktivt ansvar för att genomföra dessa samt med nyanserade omdömen värdera resultatet. Eleven visar i utövandet av idrott, motion och friluftsliv hänsyn till sin egen och andras säkerhet och kan efter samråd med handledare vidta åtgärder vid skada eller nödsituation.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga och med säkerhet välja områden och metoder för regelbunden träning, ta ett aktivt ansvar för att genomföra dessa samt med nyanserade omdömen värdera resultatet i relation till träningsmetodernas teorier. Dessutom kan eleven anpassa sin träning till variationer i förutsättningarna. Eleven visar i utövandet av idrott, motion och friluftsliv hänsyn till sin egen och andras säkerhet och kan efter samråd med handledare vidta åtgärder vid skada eller nödsituation.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan med goda rörelsekvalliteter genomföra aktiviteter i naturmiljöer. Dessutom kan eleven översiktligt diskutera friluftsliv, motion och idrott som sociala och kulturella fenomen och översiktligt beskriva hur olika livsstilar och kroppsideal framträder i träningsverksamheter, friluftsliv och samhället i övrigt. Eleven kan översiktligt redogöra för de krav som olika situationer ställer på ergonomisk anpassning av rörelser. Eleven kan med viss säkerhet anpassa sina rörelser ergonomiskt till olika situationer och översiktligt diskutera hur arbets- och studiemiljöer kan anpassas till människan. När eleven samråder med handledare kan hon eller han med viss säkerhet bedöma den egna förmågan och situationens krav.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet och med goda rörelsekvalliteter genomföra aktiviteter i naturmiljöer. Dessutom kan eleven utförligt diskutera friluftsliv, motion och idrott som sociala och kulturella fenomen och utförligt beskriva hur olika livsstilar och kroppsideal framträder i träningsverksamheter, friluftsliv och samhället i övrigt. Eleven kan utförligt redogöra för de krav som olika situationer ställer på ergonomisk anpassning av rörelser. Eleven kan med viss säkerhet anpassa sina rörelser ergonomiskt till olika situationer och utförligt diskutera hur arbets- och studiemiljöer kan anpassas till människan. När eleven samråder med handledare kan hon eller han med viss säkerhet bedöma den egna förmågan och situationens krav.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet och med goda rörelsekvalliteter genomföra aktiviteter i naturmiljöer. Dessutom kan eleven utförligt och nyanserat diskutera friluftsliv, motion och idrott som sociala och kulturella fenomen och utförligt och nyanserat beskriva hur olika livsstilar och kroppsideal framträder i träningsverksamheter, friluftsliv och samhället i övrigt. Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för de krav som olika situationer ställer på ergonomisk anpassning av rörelser. Eleven kan med säkerhet anpassa sina rörelser ergonomiskt till olika situationer och utförligt och nyanserat diskutera hur arbets- och studiemiljöer kan anpassas till människan. När eleven samråder med handledare kan hon eller han med säkerhet bedöma den egna förmågan och situationens krav.

Idrott och hälsa 2

Kursen idrott och hälsa 2 omfattar punkterna 1–7 under rubriken Ämnets syfte. I kursen behandlas fördjupade kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande innehåll:

- Upplevelsebaserade rörelseaktiviteter utomhus, till exempel paddling, klättring, ridning, orientering, friluftsliv och geografiskt betingade aktiviteter som skidåkning.
- Fysiologiska och psykologiska effekter av träning och fysisk aktivitet.
- Musik, rytm och dans som inspiration för att utveckla kroppslig förmåga.
- Hälsobegreppets grunder. Hälsofrämjande arbetssätt samt hur arbetssätten kan dokumenteras.
- Riskfaktorer i samband med fysiska aktiviteter, till exempel överträning och skador i samband med idrott och motionsaktiviteter.
- Idrott, dans och motionsaktiviteter som samhällsfenomen och som sociala och kulturella verktyg.
- Olika kroppsideals påverkan på människor, till exempel ätstörningar och dopning.
- Miljöer: samspel mellan situationens krav och människan utifrån ergonomiska aspekter.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan med goda rörelsekvaliteter genomföra en bredd av aktiviteter som utvecklar den kroppsliga förmågan. I samband med det kan eleven **översiktligt** beskriva aktiviteternas fysiologiska och psykologiska betydelse för den kroppsliga förmågan och hälsan.

Eleven kan **översiktligt** beskriva innebörden av ett hälsofrämjande arbetssätt. På denna grund kan eleven bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga, **med viss säkerhet** välja och planera områden och metoder för regelbunden träning, ta ett aktivt ansvar för att genomföra dessa samt med **enkla** omdömen värdera resultatet i relation till träningsmetodernas teori. Eleven visar i utövandet av idrott, motion och friluftsliv hänsyn till sin egen och andras säkerhet samt kan **översiktligt** beskriva riskfaktorer i samband med fysiska aktiviteter.

Eleven kan med goda rörelsekvaliteter genomföra friluftsliv, motion och idrott. Dessutom kan eleven **översiktligt** diskutera friluftsliv, motion och idrott som sociala och kulturella fenomen och **översiktligt** beskriva sociala faktorerers betydelse för fysiska aktiviteter, livsstil och hälsa.

Eleven kan **översiktligt** beskriva kroppsideals påverkan på människors hälsa. Dessutom kan eleven **översiktligt** beskriva hur miljöer kan anpassas till människors förutsättningar.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **med säkerhet** och med goda rörelsekvaliteter genomföra en bredd av aktiviteter som utvecklar den kroppsliga förmågan. I samband med det kan eleven **utförligt** beskriva aktiviteternas fysiologiska och psykologiska betydelse för den kroppsliga förmågan och hälsan.

Eleven kan redogöra för hälsobegreppets grunder samt **utförligt** beskriva innebörden av ett hälsofrämjande arbetssätt. På denna grund kan eleven bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga, **med viss säkerhet** välja och planera områden och metoder för regelbunden träning, ta ett aktivt ansvar för att genomföra dessa samt med **enkla** omdömen värdera resultatet i relation till träningsmetodernas teori. **Vid behov kan eleven anpassa sin träning till variationer i förutsättningarna.** Eleven visar i utövandet av idrott, motion och friluftsliv hänsyn till sin egen och andras säkerhet samt kan **utförligt** beskriva riskfaktorer i samband med fysiska aktiviteter.

Eleven kan **med säkerhet och** med goda rörelsekvaliteter genomföra friluftsliv, motion och idrott. Dessutom kan eleven **utförligt** diskutera friluftsliv, motion och idrott som sociala och kulturella fenomen och **utförligt** beskriva sociala faktorerers betydelse för fysiska aktiviteter, livsstil och hälsa.

Eleven kan **utförligt** beskriva kroppsideals påverkan på människors hälsa. Dessutom kan eleven **utförligt** beskriva hur miljöer kan anpassas till människors förutsättningar.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **med säkerhet** och med goda rörelsekvaliteter genomföra en bredd av aktiviteter, **även av komplex karaktär**, som utvecklar den kroppsliga förmågan. I samband med det kan eleven **utförligt och nyanserat** beskriva aktiviteternas fysiologiska och psykologiska betydelse för den kroppsliga förmågan och hälsan.

Eleven kan redogöra för hälsobegreppets grunder samt **utförligt och nyanserat** beskriva innebörden av ett hälsofrämjande arbetssätt. På denna grund kan eleven bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga, **med säkerhet** välja och planera områden och metoder för regelbunden träning, ta ett aktivt ansvar för att genomföra dessa samt **med nyanserade** omdömen värdera resultatet i relation till träningsmetodernas teori. **Vid behov kan eleven anpassa sin träning till variationer i förutsättningarna.** Eleven visar i utövandet av idrott, motion och friluftsliv hänsyn till sin egen och andras säkerhet samt kan **utförligt och nyanserat** beskriva riskfaktorer i samband med fysiska aktiviteter.

Eleven kan **med säkerhet** och med goda rörelsekvaliteter beskriva friluftsliv, motion och idrott. Dessutom kan eleven **utförligt och nyanserat** beskriva friluftsliv, motion och idrott som sociala och kulturella fenomen och **utförligt och nyanserat** beskriva sociala faktorerers betydelse för fysiska aktiviteter, livsstil och hälsa.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** beskriva kroppsideals påverkan på människors hälsa. Dessutom kan eleven **utförligt och nyanserat** beskriva hur miljöer kan anpassas till människors förutsättningar.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
När eleven samråder med handledare kan hon eller han med säkerhet bedöma den egna förmågan och situationens krav.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet och med goda rörelsekvaliteter genomföra en bredd av aktiviteter som utvecklar den kroppsliga förmågan. I samband med det kan eleven utförligt beskriva aktiviteternas fysiologiska och psykologiska betydelse för den kroppsliga förmågan och hälsan.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet och med goda rörelsekvaliteter genomföra en bredd av aktiviteter, även av komplex karaktär , som utvecklar den kroppsliga förmågan. I samband med det kan eleven utförligt och nyanserat beskriva aktiviteternas fysiologiska och psykologiska betydelse för den kroppsliga förmågan och hälsan.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt beskriva innebörden av ett hälsofrämjande arbetssätt. På denna grund kan eleven bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga, med viss säkerhet välja och planera områden och metoder för regelbunden träning, ta ett aktivt ansvar för att genomföra dessa samt med enkla omdömen värdera resultatet i relation till träningsmetodernas teori. Eleven visar i utövandet av idrott, motion och friluftsliv hänsyn till sin egen och andras säkerhet samt kan översiktligt beskriva riskfaktorer i samband med fysiska aktiviteter.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan redogöra för hälsobegreppets grunder samt utförligt beskriva innebörden av ett hälsofrämjande arbetssätt. På denna grund kan eleven bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga, med viss säkerhet välja och planera områden och metoder för regelbunden träning, ta ett aktivt ansvar för att genomföra dessa samt med enkla omdömen värdera resultatet i relation till träningsmetodernas teori. Vid behov kan eleven anpassa sin träning till variationer i förutsättningarna. Eleven visar i utövandet av idrott, motion och friluftsliv hänsyn till sin egen och andras säkerhet samt kan utförligt beskriva riskfaktorer i samband med fysiska aktiviteter.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan redogöra för hälsobegreppets grunder samt utförligt och nyanserat beskriva innebörden av ett hälsofrämjande arbetssätt. På denna grund kan eleven bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig förmåga, med säkerhet välja och planera områden och metoder för regelbunden träning, ta ett aktivt ansvar för att genomföra dessa samt med nyanserade omdömen värdera resultatet i relation till träningsmetodernas teori. Vid behov kan eleven anpassa sin träning till variationer i förutsättningarna. Eleven visar i utövandet av idrott, motion och friluftsliv hänsyn till sin egen och andras säkerhet samt kan utförligt och nyanserat beskriva riskfaktorer i samband med fysiska aktiviteter.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan med goda rörelse kvaliteter genomföra friluftsliv, motion och idrott. Dessutom kan eleven översiktligt diskutera friluftsliv, motion och idrott som sociala och kulturella fenomen och översiktligt beskriva sociala faktorerers betydelse för fysiska aktiviteter, livsstil och hälsa. Eleven kan översiktligt beskriva kroppsideals påverkan på människors hälsa. Dessutom kan eleven översiktligt beskriva hur miljöer kan anpassas till människors förutsättningar.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet och med goda rörelse kvaliteter genomföra friluftsliv, motion och idrott. Dessutom kan eleven utförligt diskutera friluftsliv, motion och idrott som sociala och kulturella fenomen och utförligt beskriva sociala faktorerers betydelse för fysiska aktiviteter, livsstil och hälsa. Eleven kan utförligt beskriva kroppsideals påverkan på människors hälsa. Dessutom kan eleven utförligt beskriva hur miljöer kan anpassas till människors förutsättningar.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet och med goda rörelse kvaliteter beskriva friluftsliv, motion och idrott. Dessutom kan eleven utförligt och nyanserat beskriva friluftsliv, motion och idrott som sociala och kulturella fenomen och utförligt och nyanserat beskriva sociala faktorerers betydelse för fysiska aktiviteter, livsstil och hälsa. Eleven kan utförligt och nyanserat beskriva kroppsideals påverkan på människors hälsa. Dessutom kan eleven utförligt och nyanserat beskriva hur miljöer kan anpassas till människors förutsättningar.

Idrott och hälsa 1 – specialisering

Kursen idrott och hälsa 1 – specialisering omfattar punkterna 1 och 3–6 under rubriken Ämnets syfte, med särskild betoning på punkterna 1 och 5–6. I kursen behandlas specialisering inom vald idrott.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Regler, tekniker och taktik inom vald idrott.
- Planering, genomförande och analys av träningsprogram för vald idrott.
- Hur vald idrott utvecklar den kroppsliga förmågan.
- Vald idrott ur ett hälsoperspektiv.
- Vald idrotts organisation och historia.
- Organisation av barnverksamhet inom vald idrott.
- Kulturella och sociala aspekter på vald idrott.
- Etik och moral i förhållande till vald idrott.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan med goda rörelsekvaliteter genomföra vald idrott i enlighet med dess regler, teknik och taktik. I samband med detta kan eleven **översiktligt** beskriva idrottens uppbyggnad och karaktär samt vilka krav utövandet av idrotten ställer på den kroppsliga förmågan. På denna grund kan eleven **med viss säkerhet** bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig, teknisk och taktisk förmåga och kan **i samråd** med handledare planera program för regelbunden träning samt aktivt ta ansvar för att genomföra dessa. Dessutom kan eleven med **enkla** omdömen värdera resultatet av sin träning.

Eleven kan **översiktligt** diskutera vald idrotts betydelse för utveckling av kroppslig förmåga, hälsa och välbefinnande.

Eleven kan **översiktligt** beskriva riskfaktorer i samband med träningen och idrottsutövningen. I utövandet av sin idrott visar eleven hänsyn till sin egen och andras säkerhet.

Eleven kan **i samråd** med handledare planera, organisera och utvärdera **enkla** verksamheter för barn och ungdomar inom vald idrott.

Eleven kan **översiktligt** diskutera sociala och kulturella aspekter på vald idrott samt frågor om könsmönster, kroppsideal och etik som är relevanta för den valda idrotten.

När eleven samråder med handledare kan hon eller han **med viss säkerhet** bedöma den egna förmågan och situationens krav.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **med säkerhet och** med goda rörelsekvaliteter genomföra vald idrott i enlighet med dess regler, teknik och taktik. I samband med detta kan eleven **utförligt** beskriva idrottens uppbyggnad och karaktär samt vilka krav utövandet av idrotten ställer på den kroppsliga förmågan. På denna grund kan eleven **med viss säkerhet** bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig, teknisk och taktisk förmåga och **efter samråd** med handledare planera program för regelbunden träning samt aktivt ta ansvar för att genomföra dessa. Dessutom kan eleven med **nyanserade** omdömen värdera resultatet av sin träning.

Eleven kan **utförligt** diskutera vald idrotts betydelse för utveckling av kroppslig förmåga, hälsa och välbefinnande.

Eleven kan **utförligt** beskriva riskfaktorer i samband med träningen och idrottsutövningen **samt anpassa träning och idrottsutövande för att minimera dem**. I utövandet av sin idrott visar eleven hänsyn till sin egen och andras säkerhet.

Eleven kan **efter samråd** med handledare planera, organisera och utvärdera **anpassade** verksamheter för barn och ungdomar inom vald idrott.

Eleven kan **utförligt** diskutera sociala och kulturella aspekter på vald idrott samt frågor om könsmönster, kroppsideal och etik som är relevanta för den valda idrotten.

När eleven samråder med handledare kan hon eller han **med viss säkerhet** bedöma den egna förmågan och situationens krav.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **med säkerhet** och med goda rörelsekvaliteter genomföra vald idrott i enlighet med dess regler, teknik och taktik. I samband med detta kan eleven **utförligt och nyanserat** beskriva idrottens uppbyggnad och karaktär samt vilka krav utövandet av idrotten ställer på den kroppsliga förmågan. På denna grund kan eleven **med säkerhet** bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig, teknisk och taktisk förmåga och **efter samråd** med handledare planera program för regelbunden träning samt aktivt ta ansvar för att genomföra dessa. Dessutom kan eleven med **nyanserade** omdömen värdera resultatet av sin träning **i relation till träningsmetodernas teori**.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** diskutera vald idrotts betydelse för utveckling av kroppslig förmåga, hälsa och välbefinnande.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** beskriva riskfaktorer i samband med träningen och idrottsutövningen **samt anpassa träning och idrottsutövande för att minimera dem**. I utövandet av sin idrott visar eleven hänsyn till sin egen och andras säkerhet.

Eleven kan **efter samråd** med handledare planera, organisera och utvärdera **anpassade** verksamheter för barn och ungdomar inom vald idrott.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** diskutera sociala och kulturella aspekter på vald idrott samt **utförligt och nyanserat** frågor om könsmönster, kroppsideal och etik som är relevanta för den valda idrotten.

När eleven samråder med handledare kan hon eller han **med säkerhet** bedöma den egna förmågan och situationens krav.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan med goda rörelse kvaliteter genomföra vald idrott i enlighet med dess regler, teknik och taktik. I samband med detta kan eleven översiktligt beskriva idrottens uppbyggnad och karaktär samt vilka krav utövandet av idrotten ställer på den kroppsliga förmågan. På denna grund kan eleven med viss säkerhet bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig, teknisk och taktisk förmåga och kan i samråd med handledare planera program för regelbunden träning samt aktivt ta ansvar för att genomföra dessa. Dessutom kan eleven med enkla omdömen värdera resultatet av sin träning.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet och med goda rörelse kvaliteter genomföra vald idrott i enlighet med dess regler, teknik och taktik. I samband med detta kan eleven utförligt beskriva idrottens uppbyggnad och karaktär samt vilka krav utövandet av idrotten ställer på den kroppsliga förmågan. På denna grund kan eleven med viss säkerhet bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig, teknisk och taktisk förmåga och efter samråd med handledare planera program för regelbunden träning samt aktivt ta ansvar för att genomföra dessa. Dessutom kan eleven med nyanserade omdömen värdera resultatet av sin träning.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet och med goda rörelse kvaliteter genomföra vald idrott i enlighet med dess regler, teknik och taktik. I samband med detta kan eleven utförligt och nyanserat beskriva idrottens uppbyggnad och karaktär samt vilka krav utövandet av idrotten ställer på den kroppsliga förmågan. På denna grund kan eleven med säkerhet bedöma sina egna utvecklingsbehov i fråga om kroppslig, teknisk och taktisk förmåga och efter samråd med handledare planera program för regelbunden träning samt aktivt ta ansvar för att genomföra dessa. Dessutom kan eleven med nyanserade omdömen värdera resultatet av sin träning i relation till träningsmetodernas teori.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt diskutera vald idrotts betydelse för utveckling av kroppslig förmåga, hälsa och välbefinnande. Eleven kan översiktligt beskriva riskfaktorer i samband med träningen och idrottsutövningen. I utövandet av sin idrott visar eleven hänsyn till sin egen och andras säkerhet. Eleven kan i samråd med handledare planera, organisera och utvärdera enkla verksamheter för barn och ungdomar inom vald idrott.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt diskutera vald idrotts betydelse för utveckling av kroppslig förmåga, hälsa och välbefinnande. Eleven kan utförligt beskriva riskfaktorer i samband med träningen och idrottsutövningen samt anpassa träning och idrottsutövande för att minimera dem. I utövandet av sin idrott visar eleven hänsyn till sin egen och andras säkerhet. Eleven kan efter samråd med handledare planera, organisera och utvärdera anpassade verksamheter för barn och ungdomar inom vald idrott.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat diskutera vald idrotts betydelse för utveckling av kroppslig förmåga, hälsa och välbefinnande. Eleven kan utförligt och nyanserat beskriva riskfaktorer i samband med träningen och idrottsutövningen samt anpassa träning och idrottsutövande för att minimera dem. I utövandet av sin idrott visar eleven hänsyn till sin egen och andras säkerhet. Eleven kan efter samråd med handledare planera, organisera och utvärdera anpassade verksamheter för barn och ungdomar inom vald idrott.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt diskutera sociala och kulturella aspekter på vald idrott samt frågor om könsmönster, kroppsideal och etik som är relevanta för den valda idrotten. När eleven samråder med handledare kan hon eller han med viss säkerhet bedöma den egna förmågan och situationens krav.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt diskutera sociala och kulturella aspekter på vald idrott samt frågor om könsmönster, kroppsideal och etik som är relevanta för den valda idrotten. När eleven samråder med handledare kan hon eller han med viss säkerhet bedöma den egna förmågan och situationens krav.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat diskutera sociala och kulturella aspekter på vald idrott samt utförligt och nyanserat frågor om könsmönster, kroppsideal och etik som är relevanta för den valda idrotten. När eleven samråder med handledare kan hon eller han med säkerhet bedöma den egna förmågan och situationens krav.

Idrott och hälsa 2 – specialisering

Kursen idrott och hälsa 2 – specialisering omfattar punkterna 1 och 3–6 under rubriken Ämnets syfte, med särskild betoning på punkterna 1 och 5–6. I kursen behandlas specialisering inom vald idrott.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Fördjupning av tekniker, taktik och mättekniker inom vald idrott.
- Faktorer som påverkar tävlingsverksamhet.
- Värdering, anpassning och genomförande av träningsprogram för vald idrott.
- Olika perspektiv på utövandet av vald idrott utifrån hur kroppslig förmåga kan utvecklas i nutid och framtid.
- Vald idrott ur ett samhällsperspektiv.
- Vald idrott ur ett internationaliserings- och mångfaldsperspektiv.
- Olika perspektiv på vald idrotts möjligheter att attrahera nya utövare.
- Fördjupat perspektiv på något av områdena etik, moral och könsmönster i förhållande till vald idrott.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan med goda rörelsequaliteter genomföra vald idrott i enlighet med dess regler, teknik och taktik. I samband med detta kan eleven **översiktligt** beskriva hur tekniker och fysiska prestationer kan mätas och dokumenteras. På denna grund kan eleven **översiktligt** redogöra för egna och andras utvecklingsbehov i fråga om kroppslig, teknisk och taktisk förmåga inom vald idrott i nutid och framtid.

Eleven kan **i samråd** med handledare planera träningsprogram och tävlingsförberedelser inom vald idrott utifrån individers skilda förutsättningar. Dessutom tar eleven aktivt ansvar för att genomföra dessa och kan med **enkla** omdömen värdera resultatet av sin träning och sina tävlingsförberedelser.

Eleven kan **översiktligt** beskriva riskfaktorer i samband med träning och tävling. I utövandet av sin idrott visar eleven hänsyn till sin egen och andras säkerhet.

Eleven kan **översiktligt** diskutera vald idrotts betydelse för mångfald samt **översiktligt** beskriva hur nya grupper kan nås. Eleven kan **översiktligt** diskutera fördjupade frågeställningar inom något av områdena konstllhörighet, etik och moral i relation till vald idrott.

När eleven samråder med handledare kan hon eller han **med viss säkerhet** bedöma den egna förmågan och situationens krav.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **med säkerhet** och med goda rörelsekvaliteter genomföra vald idrott i enlighet med dess regler, teknik och taktik. I samband med detta kan eleven **utförligt** beskriva hur tekniker och fysiska prestationer kan mätas och dokumenteras. På denna grund kan eleven **utförligt** redogöra för egna och andras utvecklingsbehov i fråga om kroppslig, teknisk och taktisk förmåga inom vald idrott i nutid och framtid.

Eleven kan **efter samråd** med handledare planera **anpassade** träningsprogram och tävlingsförberedelser inom vald idrott utifrån individers skilda förutsättningar. Dessutom tar eleven aktivt ansvar för att genomföra dessa och kan **nyanserade** omdömen värdera resultatet av sin träning och sina tävlingsförberedelser.

Eleven kan **utförligt** beskriva riskfaktorer i samband med träning och tävling. I utövandet av sin idrott visar eleven hänsyn till sin egen och andras säkerhet.

Eleven kan **utförligt** diskutera vald idrotts betydelse för mångfald samt **utförligt** beskriva hur nya grupper kan nås. Eleven kan **utförligt** diskutera fördjupade frågeställningar inom något av områdena konstllhörighet, etik och moral i relation till vald idrott.

När eleven samråder med handledare kan hon eller han **med viss säkerhet** bedöma den egna förmågan och situationens krav.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **med säkerhet** och med goda rörelsekvaliteter genomföra vald idrott i enlighet med dess regler, teknik och taktik. I samband med detta kan eleven **utförligt och nyanserat** beskriva hur tekniker och fysiska

prestationer kan mätas och dokumenteras. På denna grund kan eleven **utförligt och nyanserat** redogöra för egna och andras utvecklingsbehov i fråga om kroppslig, teknisk och taktisk förmåga inom vald idrott i nutid och framtid.

Eleven kan **efter samråd** med handledare planera **anpassade** träningsprogram och tävlingsförberedelser inom vald idrott utifrån individens skilda förutsättningar. Dessutom tar eleven aktivt ansvar för att genomföra dessa och kan med **nyanserade** omdömen värdera resultatet av sin träning och sina tävlingsförberedelser **i relation till träningsmetodernas teori**.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** beskriva riskfaktorer i samband med träning och tävling. I utövandet av sin idrott visar eleven hänsyn till sin egen och andras säkerhet.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** diskutera vald idrotts betydelse för mångfald samt **utförligt och nyanserat** beskriva hur nya grupper kan nås. Eleven kan **utförligt och nyanserat** diskutera fördjupade frågeställningar inom något av områdena konstllhörighet, etik och moral i relation till vald idrott.

När eleven samråder med handledare kan hon eller han **med säkerhet** bedöma den egna förmågan och situationens krav.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan med goda rörelsequaliteter genomföra vald idrott i enlighet med dess regler, teknik och taktik. I samband med detta kan eleven översiktligt beskriva hur tekniker och fysiska prestationer kan mätas och dokumenteras. På denna grund kan eleven översiktligt redogöra för egna och andras utvecklingsbehov i fråga om kroppslig, teknisk och taktisk förmåga inom vald idrott i nutid och framtid. Eleven kan i samråd med handledare planera träningsprogram och tävlingsförberedelser inom vald idrott utifrån individers skilda förutsättningar. Dessutom tar eleven aktivt ansvar för att genomföra dessa och kan med enkla omdömen värdera resultatet av sin träning och sina tävlingsförberedelser.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet och med goda rörelsequaliteter genomföra vald idrott i enlighet med dess regler, teknik och taktik. I samband med detta kan eleven utförligt beskriva hur tekniker och fysiska prestationer kan mätas och dokumenteras. På denna grund kan eleven utförligt redogöra för egna och andras utvecklingsbehov i fråga om kroppslig, teknisk och taktisk förmåga inom vald idrott i nutid och framtid. Eleven kan efter samråd med handledare planera anpassade träningsprogram och tävlingsförberedelser inom vald idrott utifrån individers skilda förutsättningar. Dessutom tar eleven aktivt ansvar för att genomföra dessa och kan med nyanserade omdömen värdera resultatet av sin träning och sina tävlingsförberedelser.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet och med goda rörelsequaliteter genomföra vald idrott i enlighet med dess regler, teknik och taktik. I samband med detta kan eleven utförligt och nyanserat beskriva hur tekniker och fysiska prestationer kan mätas och dokumenteras. På denna grund kan eleven utförligt och nyanserat redogöra för egna och andras utvecklingsbehov i fråga om kroppslig, teknisk och taktisk förmåga inom vald idrott i nutid och framtid. Eleven kan efter samråd med handledare planera anpassade träningsprogram och tävlingsförberedelser inom vald idrott utifrån individers skilda förutsättningar. Dessutom tar eleven aktivt ansvar för att genomföra dessa och kan med nyanserade omdömen värdera resultatet av sin träning och sina tävlingsförberedelser i relation till träningsmetodernas teori.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt beskriva riskfaktorer i samband med träning och tävling. I utövandet av sin idrott visar eleven hänsyn till sin egen och andras säkerhet. Eleven kan översiktligt diskutera vald idrotts betydelse för mångfald samt översiktligt beskriva hur nya grupper kan nås. Eleven kan översiktligt diskutera fördjupade frågeställningar inom något av områdena könstillhörighet, etik och moral i relation till vald idrott. När eleven samråder med handledare kan hon eller han med viss säkerhet bedöma den egna förmågan och situationens krav.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva riskfaktorer i samband med träning och tävling. I utövandet av sin idrott visar eleven hänsyn till sin egen och andras säkerhet. Eleven kan utförligt diskutera vald idrotts betydelse för mångfald samt utförligt beskriva hur nya grupper kan nås. Eleven kan utförligt diskutera fördjupade frågeställningar inom något av områdena könstillhörighet, etik och moral i relation till vald idrott. När eleven samråder med handledare kan hon eller han med viss säkerhet bedöma den egna förmågan och situationens krav.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat beskriva riskfaktorer i samband med träning och tävling. I utövandet av sin idrott visar eleven hänsyn till sin egen och andras säkerhet. Eleven kan utförligt och nyanserat diskutera vald idrotts betydelse för mångfald samt utförligt och nyanserat beskriva hur nya grupper kan nås. Eleven kan utförligt och nyanserat diskutera fördjupade frågeställningar inom något av områdena könstillhörighet, etik och moral i relation till vald idrott. När eleven samråder med handledare kan hon eller han med säkerhet bedöma den egna förmågan och situationens krav.

Ämnesplan för ämnet matematik

Matematik

Matematiken har en flertusenårig historia med bidrag från många kulturer. Den utvecklas såväl ur praktiska behov som ur människans nyfikenhet och lust att utforska matematiken som sådan. Kommunikation med hjälp av matematikens språk är likartad över hela världen. I takt med att informationstekniken utvecklas används matematiken i alltmer komplexa situationer. Matematik är även ett verktyg inom vetenskap och för olika yrken. Ytterst handlar matematiken om att upptäcka mönster och formulera generella samband.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet matematik ska syfta till att eleverna utvecklar förmåga att arbeta matematiskt. Det innefattar att utveckla förståelse av matematikens begrepp och metoder samt att utveckla olika strategier för att kunna lösa matematiska problem och använda matematik i samhälls- och yrkesrelaterade situationer. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utmana, fördjupa och bredda sin kreativitet och sitt matematikkunnande. Vidare ska den bidra till att eleverna utvecklar förmåga att sätta in matematiken i olika sammanhang och se dess betydelse för individ och samhälle.

Undervisningen ska innehålla varierade arbetsformer och arbetssätt, där undersökande aktiviteter utgör en del. När så är lämpligt ska undervisningen ske i relevant praxisnära miljö. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att kommunicera med olika uttrycksformer. Vidare ska den ge eleverna utmaningar samt erfarenhet av matematikens logik, generaliserbarhet, kreativa kvaliteter och mångfacetterade karaktär. Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att använda matematik i olika sammanhang samt ge utrymme åt problemlösning som både mål och medel. I undervisningen ska eleverna dessutom ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda digital teknik, digitala medier och även andra verktyg som kan förekomma inom karaktärsämnena.

Undervisningen i ämnet matematik ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att:

1. använda och beskriva innebörden av matematiska begrepp samt samband mellan begreppen.
2. hantera procedurer och lösa uppgifter av standardkaraktär utan och med verktyg.
3. formulera, analysera och lösa matematiska problem samt värdera valda strategier, metoder och resultat.

4. tolka en realistisk situation och utforma en matematisk modell samt använda och utvärdera en modells egenskaper och begränsningar.
5. följa, föra och bedöma matematiska resonemang.
6. kommunicera matematiska tankegångar muntligt, skriftligt och i handling.
7. relatera matematiken till dess betydelse och användning inom andra ämnen, i ett yrkesmässigt, samhälleligt och historiskt sammanhang.

Kurser i ämnet

- Matematik 1a, 100 poäng, som bygger på de kunskaper grundskolan ger eller motsvarande. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen matematik 1b eller 1c. Kursen ska ingå i samtliga yrkesprogram.
- Matematik 1b, 100 poäng, som bygger på de kunskaper grundskolan ger eller motsvarande. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen matematik 1a eller 1c. Kursen ska ingå i ekonomiprogrammet, estetiska programmet, humanistiska programmet och samhällsvetenskapsprogrammet.
- Matematik 1c, 100 poäng, som bygger på de kunskaper grundskolan ger eller motsvarande. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen matematik 1a eller 1b. Kursen ska ingå i naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet.
- Matematik 2a, 100 poäng, som bygger på kursen matematik 1a. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen matematik 2b eller 2c.
- Matematik 2b, 100 poäng, som bygger på kursen matematik 1b. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen matematik 2a eller 2c.
- Matematik 2c, 100 poäng, som bygger på kursen matematik 1c. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen matematik 2a eller 2b.
- Matematik 3b, 100 poäng, som bygger på kursen matematik 2a eller 2b. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen matematik 3c.
- Matematik 3c, 100 poäng, som bygger på kursen matematik 2a eller 2c. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen matematik 3b.
- Matematik 4, 100 poäng, som bygger på kursen matematik 3b eller 3c.
- Matematik 5, 100 poäng, som bygger på kursen matematik 4.
- Matematik – specialisering, 100 poäng, som bygger på kursen matematik 4 och kan läsas flera gånger med olika innehåll.

Matematik 1a

Kursen matematik 1a omfattar punkterna 1–7 under rubriken Ämnets syfte. I kursen behandlas grundläggande kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

Taluppfattning, aritmetik och algebra

- Metoder för beräkningar med reella tal skrivna på olika former inom vardagslivet och karaktärsämnena, inklusive överslagsräkning, huvudräkning och uppskattning samt strategier för att använda digitala verktyg.
- Strategier för att använda hjälpmedel från karaktärsämnena, till exempel formulär, mallar, tumregler, föreskrifter, manualer och handböcker.
- Hantering av algebraiska uttryck och för karaktärsämnena relevanta formler samt metoder för att lösa linjära ekvationer.

Geometri

- Egenskaper hos och representationer av geometriska objekt, till exempel ritningar, praktiska konstruktioner och koordinatsystem.
- Geometriska begrepp valda utifrån karaktärsämnenas behov, till exempel skala, vektorer, likformighet, kongruens, sinus, cosinus, tangens och symmetrier.
- Metoder för mätning och beräkning av storheter som är centrala för karaktärsämnena.
- Enheter, enhetsbyten och behandling av måttetal som är centrala för karaktärsämnena samt hur man avrundar på ett för karaktärsämnena relevant sätt.

Samband och förändring

- Fördjupning av procentbegreppet: promille, ppm och procentenheter.
- Begreppen förändringsfaktor och index samt metoder för beräkning av räntor och amorteringar för olika typer av lån.
- Begreppen förhållande och proportionalitet i resonemang, beräkningar, mätningar och konstruktioner.
- Skillnader mellan linjära och exponentiella förlopp.

Sannolikhet och statistik

- Beskrivande statistik med hjälp av kalkylprogram samt granskning av hur statistiska metoder och resultat används i samhället och i yrkeslivet.
- Begreppen beroende och oberoende händelser samt metoder för beräkning av sannolikheter vid slumpförsök i flera steg med exempel från spel och risk- och säkerhetsbedömningar.

Problemlösning

- Strategier för matematisk problemlösning inklusive användning av digitala medier och verktyg.
- Hur matematiken kan användas som verktyg i behandlingen av omfångsrika problemsituationer i karaktärsämnena. Matematikens möjligheter och begränsningar i dessa situationer.
- Matematiska problem av betydelse för privatekonomi, samhällsliv och tillämpningar i andra ämnen.
- Matematiska problem med anknytning till matematikens kulturhistoria.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **med viss säkerhet** visa innebörden av centrala begrepp i handling samt **översiktligt** beskriva innebörden av dem med **någon** annan representation. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan dessa representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena **i bekanta situationer**. I arbetet hanterar eleven **några enkla** procedurer, upptäcker misstag och löser uppgifter av standardkaraktär **med viss säkerhet**, både utan och med digitala och andra praxisnära verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa praxisnära matematiska problem **av enkel karaktär**. Dessa problem inkluderar **ett fåtal** begrepp och kräver **enkla** tolkningar. I arbetet gör eleven om lämpliga delar av problemsituationer i karaktärsämnena till matematiska formuleringar genom att **informellt** tillämpa **givna** matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.

Eleven kan föra **enkla** matematiska resonemang och med **enkla** omdömen värdera egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal, enkel skrift och handling **med inslag av** matematiska representationer.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **kursens innehåll** till dess betydelse inom yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **enkla** resonemang om exemplens relevans.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **med viss säkerhet** visa innebörden av centrala begrepp i handling samt **utförligt** beskriva innebörden av dem med **några** andra representationer. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan dessa representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer, upptäcker **och korrigerar** misstag samt löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet**, både utan och med digitala och andra praxisnära verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa praxisnära matematiska problem. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. I arbetet gör eleven om lämpliga delar av problemsituationer i karaktärsämnen till matematiska formuleringar genom att **välja och** tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade** matematiska resonemang och med **nyanserade** omdömen värdera egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal, enkel skrift och handling **samt använder** matematiska **symboler och andra** representationer **med viss anpassning till syfte och situation**.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **med säkerhet** visa innebörden av centrala begrepp i handling samt **utförligt** beskriva innebörden av dem med **flera** andra representationer. Dessutom växlar eleven **med säkerhet** mellan dessa olika representationer. Eleven kan **med säkerhet** använda begrepp för att lösa **komplexa** matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer, upptäcker **och korrigerar** misstag samt löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet och på ett effektivt sätt**, både utan och med digitala och andra praxisnära verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa praxisnära matematiska problem av **komplex karaktär**. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp

och kräver **avancerade** tolkningar. I problemlösning upptäcker eleven **generella samband som presenteras med retorisk algebra**. I arbetet gör eleven om lämpliga delar av problemsituationer i karaktärsämnen till matematiska formuleringar genom att **välja, tillämpa och anpassa** matematiska modeller. Eleven kan med **nyanserade** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade och nyanserade** matematiska resonemang och med **nyanserade** omdömen värdera egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med säkerhet** i tal, enkel skrift och i handling **samt använder** matematiska **symboler och andra** representationer **med god anpassning till syfte och situation**.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade och nyanserade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan med viss säkerhet visa innebörden av centrala begrepp i handling samt översiktligt beskriva innebörden av dem med någon annan representation. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan dessa representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen i bekanta situationer. I arbetet hanterar eleven några enkla procedurer, upptäcker misstag och löser uppgifter av standardkaraktär med viss säkerhet, både utan och med digitala och andra praxisnära verktyg.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan med viss säkerhet visa innebörden av centrala begrepp i handling samt utförligt beskriva innebörden av dem med några andra representationer. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan dessa representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven flera procedurer, upptäcker och korrigerar misstag samt löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet, både utan och med digitala och andra praxisnära verktyg.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet visa innebörden av centrala begrepp i handling samt utförligt beskriva innebörden av dem med flera andra representationer. Dessutom växlar eleven med säkerhet mellan dessa olika representationer. Eleven kan med säkerhet använda begrepp för att lösa komplexa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven flera procedurer, upptäcker och korrigerar misstag samt löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet och på ett effektivt sätt, både utan och med digitala och andra praxisnära verktyg.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan formulera, analysera och lösa praxisnära matematiska problem av enkel karaktär . Dessa problem inkluderar ett fåtal begrepp och kräver enkla tolkningar. I arbetet gör eleven om lämpliga delar av problemsituationer i karaktärsämnen till matematiska formuleringar genom att informellt tillämpa givna matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa praxisnära matematiska problem. Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I arbetet gör eleven om lämpliga delar av problemsituationer i karaktärsämnen till matematiska formuleringar genom att välja och tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa praxisnära matematiska problem av komplex karaktär . Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med retorisk algebra . I arbetet gör eleven om lämpliga delar av problemsituationer i karaktärsämnen till matematiska formuleringar genom att välja, tillämpa och anpassa matematiska modeller. Eleven kan med nyanserade omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan föra enkla matematiska resonemang och med enkla omdömen värdera egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal, enkel skrift och handling med inslag av matematiska representationer. Genom att ge exempel relaterar eleven något i kursens innehåll till dess betydelse inom yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra enkla resonemang om exemplens relevans.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade matematiska resonemang och med nyanserade omdömen värdera egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal, enkel skrift och handling samt använder matematiska symboler och andra representationer med viss anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade resonemang om exemplens relevans.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade och nyanserade matematiska resonemang och med nyanserade omdömen värdera egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med säkerhet i tal, enkel skrift och i handling samt använder matematiska symboler och andra representationer med god anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade och nyanserade resonemang om exemplens relevans.

Matematik 1b

Kursen matematik 1b omfattar punkterna 1–7 under rubriken Ämnets syfte. I kursen behandlas grundläggande kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

Taluppfattning, aritmetik och algebra

- Egenskaper hos mängden av heltal, olika talbaser samt begreppen primtal och delbarhet.
- Metoder för beräkningar inom vardagslivet och karaktärsämnena med reella tal skrivna på olika former inklusive potenser med heltalsexponenter samt strategier för användning av digitala verktyg.
- Hantering av algebraiska uttryck och för karaktärsämnena relevanta formler.
- Begreppet linjär olikhet.
- Algebraiska och grafiska metoder för att lösa linjära ekvationer och olikheter samt potensekvationer.

Geometri

- Begreppet symmetri och olika typer av symmetriska transformationer av figurer i planet samt symmetriers förekomst i naturen och i konst från olika kulturer.
- Representationer av geometriska objekt och symmetrier med ord, praktiska konstruktioner och estetiska uttryckssätt.
- Matematisk argumentation med hjälp av grundläggande logik inklusive implikation och ekvivalens samt jämförelser med hur man argumenterar i vardagliga sammanhang och inom olika ämnesområden.
- Illustration av begreppen definition, sats och bevis, till exempel med Pythagoras sats och triangelns vinkelsumma.

Samband och förändring

- Fördjupning av procentbegreppet: promille, ppm och procentenheter.
- Begreppen förändringsfaktor och index samt metoder för beräkning av räntor och amorteringar för olika typer av lån.
- Begreppen funktion, definitions- och värdemängd samt egenskaper hos linjära funktioner och potens- och exponentialfunktioner.
- Representationer av funktioner, till exempel i form av ord, gestaltning, funktionsuttryck, tabeller och grafer.

- Skillnader mellan begreppen ekvation, algebraiskt uttryck och funktion.

Sannolikhet och statistik

- Granskning av hur statistiska metoder och resultat används i samhället och inom vetenskap.
- Begreppen beroende och oberoende händelser samt metoder för beräkning av sannolikheter vid slumpförsök i flera steg med exempel från spel och risk- och säkerhetsbedömningar.

Problemlösning

- Strategier för matematisk problemlösning inklusive användning av digitala medier och verktyg.
- Matematiska problem av betydelse för privatekonomi, samhällsliv och tillämpningar i andra ämnen.
- Matematiska problem med anknytning till matematikens kulturhistoria.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **översiktligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen **i bekanta situationer**. I arbetet hanterar eleven **några enkla** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med viss säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem **av enkel karaktär**. Dessa problem inkluderar **ett fåtal** begrepp och kräver **enkla** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa **givna** matematiska modeller. Eleven kan **med enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.

Eleven kan föra **enkla** matematiska resonemang och värdera **med enkla** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal, skrift och handling **med inslag av** matematiska symboler och andra representationer.

Genom att ge exempel relaterar eleven något **i kursens innehåll** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **enkla** resonemang om exemplens relevans.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja och** tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade** matematiska resonemang och värdera med **nyanserade** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal, skrift och handling **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med viss anpassning till syfte och situation**.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **flera** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa **komplexa** matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet och på ett effektivt sätt**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av **komplex karaktär**. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. **I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra**. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja, tillämpa och anpassa** matematiska modeller. Eleven kan med **nyanserade** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade och nyanserade** matematiska resonemang, värdera med **nyanserade** omdömen **och vidareutvecklar** egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med säkerhet** i tal, skrift och i handling **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med god anpassning till syfte och situation**.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade och nyanserade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt översiktligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena i bekanta situationer . I arbetet hanterar eleven några enkla procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med viss säkerhet , både utan och med digitala verktyg.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet , både utan och med digitala verktyg.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av flera representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa komplexa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet och på ett effektivt sätt , både utan och med digitala verktyg.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av enkel karaktär . Dessa problem inkluderar ett fåtal begrepp och kräver enkla tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa givna matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja och tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av komplex karaktär . Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra . I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja, tillämpa och anpassa matematiska modeller. Eleven kan med nyanserade omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan föra enkla matematiska resonemang och värdera med enkla omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal, skrift och handling med inslag av matematiska symboler och andra representationer. Genom att ge exempel relaterar eleven något i kursens innehåll till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra enkla resonemang om exemplens relevans.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade matematiska resonemang och värdera med nyanserade omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal, skrift och handling samt använder matematiska symboler och andra representationer med viss anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade resonemang om exemplens relevans.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade och nyanserade matematiska resonemang, värdera med nyanserade omdömen och vidareutvecklar egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med säkerhet i tal, skrift och i handling samt använder matematiska symboler och andra representationer med god anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade och nyanserade resonemang om exemplens relevans.

Matematik 1c

Kursen matematik 1c omfattar punkterna 1–7 under rubriken Ämnets syfte. I kursen behandlas grundläggande kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

Taluppfattning, aritmetik och algebra

- Egenskaper hos mängden av heltal, olika talbaser samt begreppen primtal och delbarhet.
- Metoder för beräkningar inom vardagslivet och karaktärsämnen med reella tal skrivna på olika former, inklusive potenser med reella exponenter samt strategier för användning av digitala verktyg.
- Generalisering av aritmetikens räknelagar till att hantera algebraiska uttryck.
- Begreppet linjär olikhet.
- Algebraiska och grafiska metoder för att lösa linjära ekvationer och olikheter samt potensekvationer.

Geometri

- Begreppen sinus, cosinus och tangens och metoder för beräkning av vinklar och längder i rätvinkliga trianglar.
- Begreppet vektor och dess representationer såsom riktad sträcka och punkt i ett koordinatsystem.
- Addition och subtraktion med vektorer och produkten av en skalär och en vektor.
- Matematisk argumentation med hjälp av grundläggande logik inklusive implikation och ekvivalens samt jämförelser med hur man argumenterar i vardagliga sammanhang och inom naturvetenskapliga ämnen.
- Illustration av begreppen definition, sats och bevis, till exempel med Pythagoras sats och triangelns vinkelsumma.

Samband och förändring

- Fördjupning av procentbegreppet: promille, ppm och procentenheter.
- Begreppen förändringsfaktor och index samt metoder för beräkning av räntor och amorteringar för olika typer av lån.
- Begreppen funktion, definitions- och värdemängd samt egenskaper hos linjära funktioner samt potens- och exponentialfunktioner.
- Representationer av funktioner i form av ord, funktionsuttryck, tabeller och grafer.

- Skillnader mellan begreppen ekvation, olikhet, algebraiskt uttryck och funktion.

Sannolikhet och statistik

- Granskning av hur statistiska metoder och resultat används i samhället och inom vetenskap.
- Begreppen beroende och oberoende händelser samt metoder för beräkning av sannolikheter vid slumpförsök i flera steg med exempel från spel och risk- och säkerhetsbedömningar.

Problemlösning

- Strategier för matematisk problemlösning inklusive användning av digitala medier och verktyg.
- Matematiska problem av betydelse för privatekonomi, samhällsliv och tillämpningar i andra ämnen.
- Matematiska problem med anknytning till matematikens kulturhistoria.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **översiktligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen **i bekanta situationer**. I arbetet hanterar eleven **några enkla** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med viss säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem **av enkel karaktär**. Dessa problem inkluderar **ett fåtal** begrepp och kräver **enkla** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa **givna** matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.

Eleven kan föra **enkla** matematiska resonemang och värdera med **enkla** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal, skrift och handling **med inslag av** matematiska symboler och andra representationer.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **kursens innehåll** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **enkla** resonemang om exemplens relevans.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet använda** begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja och** tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade** matematiska resonemang och värdera med **nyanserade** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal, skrift och handling **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med viss anpassning till syfte och situation**.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **flera** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa **komplexa** matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet och på ett effektivt sätt**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av **komplex karaktär**. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. **I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra**. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja, tillämpa och anpassa** matematiska modeller. Eleven kan utvärdera med **nyanserade** omdömen resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade och nyanserade** matematiska resonemang, värdera med **nyanserade** omdömen **och vidareutveckla** egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med säkerhet** i tal, skrift och i handling **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med god anpassning till syfte och situation**.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade och nyanserade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt översiktligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena i bekanta situationer . I arbetet hanterar eleven några enkla procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med viss säkerhet , både utan och med digitala verktyg.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet , både utan och med digitala verktyg.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av flera representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa komplexa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet och på ett effektivt sätt , både utan och med digitala verktyg.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av enkel karaktär . Dessa problem inkluderar ett fåtal begrepp och kräver enkla tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa givna matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja och tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av komplex karaktär . Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra . I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja, tillämpa och anpassa matematiska modeller. Eleven kan utvärdera med nyanserade omdömen resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan föra enkla matematiska resonemang och värdera med enkla omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal, skrift och handling med inslag av matematiska symboler och andra representationer. Genom att ge exempel relaterar eleven något i kursens innehåll till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra enkla resonemang om exemplens relevans.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade matematiska resonemang och värdera med nyanserade omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal, skrift och handling samt använder matematiska symboler och andra representationer med viss anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade resonemang om exemplens relevans.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade och nyanserade matematiska resonemang, värdera med nyanserade omdömen och vidareutveckla egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med säkerhet i tal, skrift och i handling samt använder matematiska symboler och andra representationer med god anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade och nyanserade resonemang om exemplens relevans.

Matematik 2a

Kursen matematik 2a omfattar punkterna 1–7 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

Taluppfattning, aritmetik och algebra

- Metoder för beräkningar vid budgetering.
- Metoder för beräkningar med potenser med rationella exponenter.
- Strategier för att formulera algebraiska uttryck, formler och ekvationer kopplat till konkreta situationer och karaktärsämnen.
- Hantering av kvadrerings- och konjugatregeln i samband med ekvationslösning.
- Räta linjens ekvation samt hur analytisk geometri binder ihop geometriska och algebraiska begrepp.
- Användning av linjära ekvationssystem i problemlösningssituationer.
- Algebraiska och grafiska metoder för att lösa potens- och andragradsekvationer samt linjära ekvationssystem.
- Lösning av exponentialekvationer genom prövning och grafiska metoder.

Geometri

- Fördjupning av geometriska begrepp valda utifrån karaktärsämnenas behov, till exempel sinus, cosinus, tangens, vektorer och symmetrier.
- Matematisk argumentation med hjälp av grundläggande logik inklusive implikation och ekvivalens samt jämförelser med hur man argumenterar i vardagliga och yrkesmässiga sammanhang.

Samband och förändring

- Begreppet funktion, definitions- och värdemängd. Tillämpningar av och egenskaper hos linjära funktioner samt potens-, andrags- och exponentialfunktioner.
- Representationer av funktioner, till exempel i form av ord, gestaltning, funktionsuttryck, tabeller och grafer.
- Konstruktion av grafer till funktioner samt bestämning av funktionsvärde och nollställe, utan och med digitala verktyg.
- Skillnader mellan begreppen ekvation, algebraiskt uttryck och funktion.

Problemlösning

- Strategier för matematisk problemlösning inklusive användning av digitala medier och verktyg.
- Hur matematiken kan användas som verktyg i behandlingen av omfångsrika problemsituationer i karaktärsämnena. Matematikens möjligheter och begränsningar i dessa situationer.
- Matematiska problem av betydelse för samhällsliv och tillämpningar i andra ämnen.
- Matematiska problem med anknytning till matematikens kulturhistoria.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **översiktligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena **i bekanta situationer**. I arbetet hanterar eleven **några enkla** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med viss säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem **av enkel karaktär**. Dessa problem inkluderar **ett fåtal** begrepp och kräver **enkla** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa **givna** matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.

Eleven kan föra **enkla** matematiska resonemang och värdera med **enkla** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal, skrift och handling **med inslag av** matematiska symboler och andra representationer.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **kursens innehåll** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **enkla** resonemang om exemplens relevans.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja och** tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade** matematiska resonemang och värdera med **nyanserade** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal, skrift och handling **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med viss anpassning till syfte och situation**.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **flera** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa **komplexa** matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet och på ett effektivt sätt**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem **av komplex karaktär**. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. I **problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra**. I arbetet gör eleven

om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja**, tillämpa **och anpassa** matematiska modeller. Eleven kan med **nyanserade** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade och nyanserade** matematiska resonemang, värdera med **nyanserade** omdömen **och vidareutveckla** egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med säkerhet** i tal, skrift och i handling **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med god anpassning till syfte och situation**.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade och nyanserade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt översiktligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena i bekanta situationer . I arbetet hanterar eleven några enkla procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med viss säkerhet , både utan och med digitala verktyg.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet , både utan och med digitala verktyg.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av flera representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa komplexa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet och på ett effektivt sätt , både utan och med digitala verktyg.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av enkel karaktär . Dessa problem inkluderar ett fåtal begrepp och kräver enkla tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa givna matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja och tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av komplex karaktär . Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra . I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja, tillämpa och anpassa matematiska modeller. Eleven kan med nyanserade omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan föra enkla matematiska resonemang och värdera med enkla omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal, skrift och handling med inslag av matematiska symboler och andra representationer. Genom att ge exempel relaterar eleven något i kursens innehåll till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra enkla resonemang om exemplens relevans.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade matematiska resonemang och värdera med nyanserade omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal, skrift och handling samt använder matematiska symboler och andra representationer med viss anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade resonemang om exemplens relevans.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade och nyanserade matematiska resonemang, värdera med nyanserade omdömen och vidareutveckla egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med säkerhet i tal, skrift och i handling samt använder matematiska symboler och andra representationer med god anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade och nyanserade resonemang om exemplens relevans.

Matematik 2b

Kursen matematik 2b omfattar punkterna 1–7 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

Taluppfattning, aritmetik och algebra

- Metoder för beräkningar med potenser med rationella exponenter.
- Begreppet logaritm i samband med lösning av exponentialekvationer.
- Metoder för beräkningar vid budgetering.
- Räta linjens ekvation samt hur analytisk geometri binder ihop geometriska och algebraiska begrepp.
- Begreppet linjärt ekvationssystem.
- Hantering av kvadrerings- och konjugatregeln i samband med ekvationslösning.
- Utvidgning av talområdet genom introduktion av begreppet komplext tal i samband med lösning av andragradsekvationer.
- Algebraiska och grafiska metoder för att lösa exponential- och andragradsekvationer samt linjära ekvationssystem.

Geometri

- Användning av grundläggande klassiska satser i geometri om likformighet, kongruens och vinklar.

Samband och förändring

- Egenskaper hos andragradsfunktioner.
- Konstruktion av grafer till funktioner samt bestämning av funktionsvärde och nollställe, med och utan digitala verktyg.

Sannolikhet och statistik

- Statistiska metoder för rapportering av observationer och mätdata från undersökningar, inklusive regressionsanalys.
- Orientering och resonemang kring korrelation och kausalitet.
- Metoder för beräkning av olika lägesmått och spridningsmått inklusive standardavvikelse.
- Egenskaper hos normalfördelat material.

Problemlösning

- Strategier för matematisk problemlösning inklusive användning av digitala medier och verktyg.
- Matematiska problem av betydelse för samhällsliv och tillämpningar i andra ämnen.
- Matematiska problem med anknytning till matematikens kulturhistoria.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **översiktligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen i **bekanta situationer**. I arbetet hanterar eleven **några enkla** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med viss säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av **enkel karaktär**. Dessa problem inkluderar **ett fåtal** begrepp och kräver **enkla** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa **givna** matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.

Eleven kan föra **enkla** matematiska resonemang och värdera med **enkla** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal, skrift och handling **med inslag** av matematiska symboler och andra representationer.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **kursens innehåll** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **enkla** resonemang om exemplens relevans.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och

samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja och** tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade** matematiska resonemang och värdera med **nyanserade** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal, skrift och handling **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med viss anpassning till syfte och situation**.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **flera** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa **komplexa** matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet och på ett effektivt sätt**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem **av komplex karaktär**. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. **I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra**. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja, tillämpa och anpassa** matematiska modeller. Eleven kan med **nyanserade** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade och nyanserade** matematiska resonemang, värdera med **nyanserade** omdömen **och vidareutveckla** egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med säkerhet** i tal, skrift och i handling **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med god anpassning till syfte och situation**.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade och nyanserade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt översiktligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena i bekanta situationer . I arbetet hanterar eleven några enkla procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med viss säkerhet , både utan och med digitala verktyg.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet , både utan och med digitala verktyg.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av flera representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa komplexa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet och på ett effektivt sätt , både utan och med digitala verktyg.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av enkel karaktär . Dessa problem inkluderar ett fåtal begrepp och kräver enkla tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa givna matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja och tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av komplex karaktär . Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra . I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja, tillämpa och anpassa matematiska modeller. Eleven kan med nyanserade omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan föra enkla matematiska resonemang och värdera med enkla omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal, skrift och handling med inslag av matematiska symboler och andra representationer. Genom att ge exempel relaterar eleven något i kursens innehåll till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra enkla resonemang om exemplens relevans.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade matematiska resonemang och värdera med nyanserade omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal, skrift och handling samt använder matematiska symboler och andra representationer med viss anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade resonemang om exemplens relevans.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade och nyanserade matematiska resonemang, värdera med nyanserade omdömen och vidareutveckla egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med säkerhet i tal, skrift och i handling samt använder matematiska symboler och andra representationer med god anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade och nyanserade resonemang om exemplens relevans.

Matematik 2c

Kursen matematik 2 omfattar punkterna 1–7 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

Taluppfattning, aritmetik och algebra

- Begreppet logaritm, motivering och hantering av logaritmlagarna.
- Motivering och hantering av algebraiska identiteter inklusive kvadrerings- och konjugatregeln.
- Begreppet linjärt ekvationssystem.
- Algebraiska och grafiska metoder för att lösa exponential-, andrags- och rottekvationer samt linjära ekvationssystem med två och tre obekanta tal.
- Utvidgning av talsystemet genom introduktion av begreppet komplext tal i samband med lösning av andrags- och rottekvationer.

Geometri

- Begreppet kurva, räta linjens och parabelns ekvation samt hur analytisk geometri binder ihop geometriska och algebraiska begrepp.
- Användning av grundläggande klassiska satser i geometri om likformighet, kongruens och vinklar.

Samband och förändring

- Egenskaper hos andrags- och rottekvationer.
- Konstruktion av grafer till funktioner samt bestämning av funktionsvärde och nollställe, med och utan digitala verktyg.

Sannolikhet och statistik

- Statistiska metoder för rapportering av observationer och mätdata från undersökningar inklusive regressionsanalys.
- Metoder för beräkning av olika lägesmått och spridningsmått inklusive standardavvikelse.
- Egenskaper hos normalfördelat material.

Problemlösning

- Strategier för matematisk problemlösning inklusive användning av digitala medier och verktyg.
- Matematiska problem av betydelse för samhällsliv och tillämpningar i andra ämnen.

- Matematiska problem med anknytning till matematikens kulturhistoria.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **översiktligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen i **bekanta situationer**. I arbetet hanterar eleven **några enkla** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med viss säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av **enkel karaktär**. Dessa problem inkluderar **ett fåtal** begrepp och kräver **enkla** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa **givna** matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.

Eleven kan föra **enkla** matematiska resonemang och värdera med **enkla** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal, skrift och handling **med inslag** av matematiska symboler och andra representationer.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **kursens innehåll** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **enkla** resonemang om exemplens relevans.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja och** tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade** matematiska resonemang och värdera med **nyanserade** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal, skrift och handling **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med viss anpassning till syfte och situation**.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **flera** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa **komplexa** matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet och på ett effektivt sätt**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av **komplex karaktär**. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. **I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra**. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja, tillämpa och anpassa** matematiska modeller. Eleven kan med **nyanserade** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade och nyanserade** matematiska resonemang, värdera med **nyanserade** omdömen **och vidareutveckla** egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med säkerhet** i tal, skrift och i handling

samt använder matematiska symboler och andra representationer **med god anpassning till syfte och situation.**

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade och nyanserade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt översiktligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena i bekanta situationer. I arbetet hanterar eleven några enkla procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med viss säkerhet, både utan och med digitala verktyg.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet, både utan och med digitala verktyg.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av flera representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa komplexa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet och på ett effektivt sätt, både utan och med digitala verktyg.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av enkel karaktär . Dessa problem inkluderar ett fåtal begrepp och kräver enkla tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa givna matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja och tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av komplex karaktär . Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra . I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja, tillämpa och anpassa matematiska modeller. Eleven kan med nyanserade omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan föra enkla matematiska resonemang och värdera med enkla omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal, skrift och handling med inslag av matematiska symboler och andra representationer. Genom att ge exempel relaterar eleven något i kursens innehåll till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra enkla resonemang om exemplens relevans.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade matematiska resonemang och värdera med nyanserade omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal, skrift och handling samt använder matematiska symboler och andra representationer med viss anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade resonemang om exemplens relevans.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade och nyanserade matematiska resonemang, värdera med nyanserade omdömen och vidareutveckla egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med säkerhet i tal, skrift och i handling samt använder matematiska symboler och andra representationer med god anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade och nyanserade resonemang om exemplens relevans.

Matematik 3b

Kursen matematik 3b omfattar punkterna 1–7 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

Algebra

- Begreppen polynom och rationella uttryck samt generalisering av aritmetikens lagar till hantering av dessa begrepp.
- Algebraiska och grafiska metoder för att lösa polynomekvationer av högre grad.

Samband och förändring

- Användning av begreppet geometrisk summa samt linjär optimering i tillämpningar som är relevanta för karaktärsämnena.
- Orientering kring kontinuerlig och diskret funktion samt begreppet gränsvärde.
- Egenskaper hos polynomfunktioner av högre grad.
- Begreppen sekant, tangent, ändringskvot och derivata för en funktion.
- Härledning och användning av deriveringsregler för potens- och exponentialfunktioner samt summor av funktioner.
- Introduktion av talet e och dess egenskaper.
- Algebraiska och grafiska metoder för bestämning av derivatans värde för en funktion.
- Algebraiska och grafiska metoder för lösning av extremvärdesproblem inklusive teckenstudium och andraderivatan.
- Samband mellan en funktions graf och funktionens första- och andraderivata.
- Begreppen primitiv funktion och bestämd integral samt sambandet mellan integral och derivata.
- Bestämning av enkla integraler i tillämpningar som är relevanta för karaktärsämnena.

Problemlösning

- Strategier för matematisk problemlösning inklusive användning av digitala medier och verktyg.
- Matematiska problem av betydelse för samhällsliv och tillämpningar i andra ämnen.

- Matematiska problem med anknytning till matematikens kulturhistoria.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **översiktligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen i **bekanta situationer**. I arbetet hanterar eleven **några enkla** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med viss säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av **enkel karaktär**. Dessa problem inkluderar **ett fåtal** begrepp och kräver **enkla** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa **givna** matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.

Eleven kan föra **enkla** matematiska resonemang och värdera med **enkla** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal och skrift **med inslag av** matematiska symboler och andra representationer.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **kursens innehåll** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **enkla** resonemang om exemplens relevans.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer, **inklusive avancerade och algebraiska uttryck**, och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja och tillämpa** matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade** matematiska resonemang och värdera med **nyanserade** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. **Vidare kan eleven genomföra enkla matematiska bevis**. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal och skrift **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med viss anpassning till syfte och situation**.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **definiera och utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **flera** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa **komplexa** matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer, **inklusive avancerade och algebraiska uttryck**, och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet och på ett effektivt sätt**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av **komplex karaktär**. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. **I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra**. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja, tillämpa och anpassa** matematiska modeller. Eleven kan med **nyanserade** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade och nyanserade** matematiska resonemang, värdera med **nyanserade** omdömen **och vidareutveckla** egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden.

Vidare kan eleven genomföra matematiska bevis. Dessutom uttrycker sig eleven **med säkerhet** i tal och skrift **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med god anpassning till syfte och situation.**

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade och nyanserade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt översiktligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena i bekanta situationer. I arbetet hanterar eleven några enkla procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med viss säkerhet, både utan och med digitala verktyg.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer, inklusive avancerade och algebraiska uttryck, och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet, både utan och med digitala verktyg.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan definiera och utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av flera representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa komplexa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer, inklusive avancerade och algebraiska uttryck, och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet och på ett effektivt sätt, både utan och med digitala verktyg.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av enkel karaktär . Dessa problem inkluderar ett fåtal begrepp och kräver enkla tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa givna matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja och tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av komplex karaktär . Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra . I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja, tillämpa och anpassa matematiska modeller. Eleven kan med nyanserade omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan föra enkla matematiska resonemang och värdera med enkla omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal och skrift med inslag av matematiska symboler och andra representationer. Genom att ge exempel relaterar eleven något i kursens innehåll till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra enkla resonemang om exemplens relevans.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade matematiska resonemang och värdera med nyanserade omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Vidare kan eleven genomföra enkla matematiska bevis. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal och skrift samt använder matematiska symboler och andra representationer med viss anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade resonemang om exemplens relevans.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade och nyanserade matematiska resonemang, värdera med nyanserade omdömen och vidareutveckla egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Vidare kan eleven genomföra matematiska bevis. Dessutom uttrycker sig eleven med säkerhet i tal och skrift samt använder matematiska symboler och andra representationer med god anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade och nyanserade resonemang om exemplens relevans.

Matematik 3c

Kursen matematik 3 omfattar punkterna 1–7 under rubriken Ämnets syfte. I kursen behandlas fördjupade kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och geometri

- Begreppet absolutbelopp.
- Begreppen polynom och rationella uttryck samt generalisering av aritmetikens lagar för hantering av dessa begrepp.
- Egenskaper hos cirkelns ekvation och enhetscirkeln för att definiera trigonometriska begrepp.
- Bevis och användning av cosinus-, sinus- och areasatsen för en godtycklig triangel.

Samband och förändring

- Orientering kring kontinuerlig och diskret funktion samt begreppet gränsvärde.
- Egenskaper hos polynomfunktioner av högre grad.
- Begreppen sekant, tangent, ändringskvot och derivata för en funktion.
- Härledning och användning av deriveringsregler för potens- och exponentialfunktioner samt summor av funktioner.
- Introduktion av talet e och dess egenskaper.
- Algebraiska och grafiska metoder för bestämning av derivatans värde för en funktion.
- Algebraiska och grafiska metoder för lösning av extremvärdesproblem inklusive teckenstudium och andraderivatan.
- Samband mellan en funktions graf och funktionens första- och andraderivata.
- Begreppen primitiv funktion och bestämd integral samt sambandet mellan integral och derivata.
- Bestämning av enkla integraler i tillämpningar som är relevanta för karaktärsämnena.

Problemlösning

- Strategier för matematisk problemlösning inklusive användning av digitala medier och verktyg.

- Matematiska problem av betydelse för samhällsliv och tillämpningar i andra ämnen.
- Matematiska problem med anknytning till matematikens kulturhistoria.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **översiktligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena **i bekanta situationer**. I arbetet hanterar eleven **några enkla** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med viss säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem **av enkel karaktär**. Dessa problem inkluderar **ett fåtal** begrepp och kräver **enkla** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa **givna** matematiska modeller. Eleven kan **med enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.

Eleven kan föra **enkla** matematiska resonemang och värdera **med enkla** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal och skrift **med inslag av** matematiska symboler och andra representationer.

Genom att ge exempel relaterar eleven något **i kursens innehåll** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **enkla** resonemang om exemplens relevans.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer, **inklusive avancerade och algebraiska uttryck**, och löser

uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja och** tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade** matematiska resonemang och värdera med **nyanserade** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. **Vidare kan eleven genomföra enkla matematiska bevis**. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal och skrift **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med viss anpassning till syfte och situation**.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **definiera och utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **flera** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa **komplexa** matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer, **inklusive avancerade och algebraiska uttryck**, och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet och på ett effektivt sätt**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av **komplex karaktär**. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. **I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra**. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja, tillämpa och anpassa** matematiska modeller. Eleven kan med **nyanserade** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade och nyanserade** matematiska resonemang,

värdera med **nyanserade** omdömen och **vidareutveckla** egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. **Vidare kan eleven genomföra matematiska bevis.** Dessutom uttrycker sig eleven **med säkerhet** i tal och skrift **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med god anpassning till syfte och situation.**

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade och nyanserade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt översiktligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen i bekanta situationer . I arbetet hanterar eleven några enkla procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med viss säkerhet , både utan och med digitala verktyg.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven flera procedurer, inklusive avancerade och algebraiska uttryck , och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet , både utan och med digitala verktyg.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan definiera och utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av flera representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa komplexa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven flera procedurer, inklusive avancerade och algebraiska uttryck , och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet och på ett effektivt sätt , både utan och med digitala verktyg.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av enkel karaktär . Dessa problem inkluderar ett fåtal begrepp och kräver enkla tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa givna matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja och tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av komplex karaktär . Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra . I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja, tillämpa och anpassa matematiska modeller. Eleven kan med nyanserade omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan föra enkla matematiska resonemang och värdera med enkla omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal och skrift med inslag av matematiska symboler och andra representationer. Genom att ge exempel relaterar eleven något i kursens innehåll till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra enkla resonemang om exemplens relevans.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade matematiska resonemang och värdera med nyanserade omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Vidare kan eleven genomföra enkla matematiska bevis. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal och skrift samt använder matematiska symboler och andra representationer med viss anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade resonemang om exemplens relevans.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade och nyanserade matematiska resonemang, värdera med nyanserade omdömen och vidareutveckla egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Vidare kan eleven genomföra matematiska bevis. Dessutom uttrycker sig eleven med säkerhet i tal och skrift samt använder matematiska symboler och andra representationer med god anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade och nyanserade resonemang om exemplens relevans.

Matematik 4

Kursen matematik 4 omfattar punkterna 1–7 under rubriken Ämnets syfte. I kursen behandlas fördjupade kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

Aritmetik, algebra och geometri

- Metoder för beräkningar med komplexa tal skrivna på olika former inklusive rektangulär och polär form.
- Komplexa talplanet, representation av komplext tal som punkt och vektor.
- Konjugat och absolutbelopp av ett komplext tal.
- Användning och bevis av de Moivres formel.
- Algebraiska och grafiska metoder för att lösa enkla polynomekvationer med komplexa rötter och reella polynomekvationer av högre grad, även med hjälp av faktorsatsen.
- Hantering av trigonometriska uttryck samt bevis och användning av trigonometriska formler inklusive trigonometriska ettan och additionsformler.
- Algebraiska och grafiska metoder för att lösa trigonometriska ekvationer.
- Olika bevismetoder inom matematiken med exempel från områdena aritmetik, algebra eller geometri.

Samband och förändring

- Egenskaper hos trigonometriska funktioner, logaritmfunktioner, sammansatta funktioner och absolutbeloppet som funktion.
- Skissning av grafer och tillhörande asymptoter.
- Härledning och användning av deriveringsregler för trigonometriska, logaritm-, exponential- och sammansatta funktioner samt produkt och kvot av funktioner.
- Algebraiska och grafiska metoder för bestämning av integraler med och utan digitala verktyg, inklusive beräkningar av storheter och sannolikhetsfördelning.
- Begreppet differentialekvation och dess egenskaper i enkla tillämpningar som är relevanta för karaktärsämnen.

Problemlösning

- Strategier för matematisk problemlösning inklusive användning av digitala medier och verktyg.

- Matematiska problem av betydelse för samhällsliv och tillämpningar i andra ämnen.
- Matematiska problem med anknytning till matematikens kulturhistoria.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **översiktligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena **i bekanta situationer**. I arbetet hanterar eleven **några enkla** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med viss säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem **av enkel karaktär**. Dessa problem inkluderar **ett fåtal** begrepp och kräver **enkla** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa **givna** matematiska modeller. Eleven kan **med enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.

Eleven kan föra **enkla** matematiska resonemang och värdera **med enkla** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal och skrift **med inslag av** matematiska symboler och andra representationer.

Genom att ge exempel relaterar eleven något **i kursens innehåll** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **enkla** resonemang om exemplens relevans.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer, **inklusive avancerade och algebraiska uttryck**, och löser

uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja och** tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade** matematiska resonemang och värdera med **nyanserade** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. **Vidare kan eleven genomföra enkla matematiska bevis**. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal och skrift **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med viss anpassning till syfte och situation**.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **definiera och utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **flera** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa **komplexa** matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer, **inklusive avancerade och algebraiska uttryck**, och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet och på ett effektivt sätt**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av **komplex karaktär**. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. **I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra**. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja, tillämpa och anpassa** matematiska modeller. Eleven kan med **nyanserade** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade och nyanserade** matematiska resonemang,

värdera med **nyanserade** omdömen och **vidareutveckla** egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. **Vidare kan eleven genomföra matematiska bevis.** Dessutom uttrycker sig eleven **med säkerhet** i tal och skrift **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med god anpassning till syfte och situation.**

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade och nyanserade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt översiktligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena i bekanta situationer . I arbetet hanterar eleven några enkla procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med viss säkerhet , både utan och med digitala verktyg.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer, inklusive avancerade och algebraiska uttryck , och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet , både utan och med digitala verktyg.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan definiera och utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av flera representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa komplexa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer, inklusive avancerade och algebraiska uttryck , och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet och på ett effektivt sätt , både utan och med digitala verktyg.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av enkel karaktär . Dessa problem inkluderar ett fåtal begrepp och kräver enkla tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa givna matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja och tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av komplex karaktär . Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra . I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja, tillämpa och anpassa matematiska modeller. Eleven kan med nyanserade omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan föra enkla matematiska resonemang och värdera med enkla omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal och skrift med inslag av matematiska symboler och andra representationer. Genom att ge exempel relaterar eleven något i kursens innehåll till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra enkla resonemang om exemplens relevans.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade matematiska resonemang och värdera med nyanserade omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Vidare kan eleven genomföra enkla matematiska bevis. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal och skrift samt använder matematiska symboler och andra representationer med viss anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade resonemang om exemplens relevans.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade och nyanserade matematiska resonemang, värdera med nyanserade omdömen och vidareutveckla egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Vidare kan eleven genomföra matematiska bevis. Dessutom uttrycker sig eleven med säkerhet i tal och skrift samt använder matematiska symboler och andra representationer med god anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade och nyanserade resonemang om exemplens relevans.

Matematik 5

Kursen matematik 5 omfattar punkterna 1–7 under rubriken Ämnets syfte. I kursen behandlas fördjupade kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

Samband och förändring

- Strategier för att ställa upp och tolka differentialekvationer som modeller för verkliga situationer.
- Användning och lösning av differentialekvationer med digitala verktyg inom olika områden som är relevanta för karaktärsämnena.

Diskret matematik

- Begreppet mängd, operationer på mängder, mängdlärans notationer och venndiagram.
- Begreppet kongruens hos hela tal och kongruensräkning.
- Begreppen permutation och kombination.
- Metoder för beräkning av antalet kombinationer och permutationer samt motivering av metodernas giltighet.
- Begreppet graf, olika typer av grafer och dess egenskaper samt några kända grafteoretiska problem.
- Begreppen rekursion och talföljd.
- Induktionsbevis med konkreta exempel från till exempel talteoriområdet.

Problemlösning

- Strategier för matematisk problemlösning inklusive användning av digitala medier och verktyg.
- Omfångsrika problemsituationer inom karaktärsämnena som även fördjupar kunskaper om integraler och derivata. Matematikens möjligheter och begränsningar som verktyg i dessa situationer.
- Matematiska problem med anknytning till matematikens kulturhistoria.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **översiktligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp

och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen i **bekanta situationer**. I arbetet hanterar eleven **några enkla** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med viss säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av **enkel karaktär**. Dessa problem inkluderar **ett fåtal** begrepp och kräver **enkla** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa **givna** matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.

Eleven kan föra **enkla** matematiska resonemang och värdera med **enkla** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal och skrift **med inslag av** matematiska symboler och andra representationer.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **kursens innehåll** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **enkla** resonemang om exemplens relevans.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer, **inklusive avancerade och algebraiska uttryck**, och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja och** tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade** matematiska resonemang och värdera med **nyanserade** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan

gissningar och välgrundade påståenden. **Vidare kan eleven genomföra enkla matematiska bevis.** Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal och skrift **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med viss anpassning till syfte och situation.**

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **definiera och utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **flera** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa **komplexa** matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer, **inklusive avancerade och algebraiska uttryck**, och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet och på ett effektivt sätt**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem **av komplex karaktär**. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade tolkningar**. **I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra.** I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja, tillämpa och anpassa** matematiska modeller. Eleven kan med **nyanserade** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem.**

Eleven kan föra **välgrundade och nyanserade** matematiska resonemang, värdera med **nyanserade** omdömen **och vidareutveckla** egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. **Vidare kan eleven genomföra matematiska bevis.** Dessutom uttrycker sig eleven **med säkerhet** i tal och skrift **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med god anpassning till syfte och situation.**

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade och nyanserade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt översiktligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena i bekanta situationer. I arbetet hanterar eleven några enkla procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med viss säkerhet, både utan och med digitala verktyg.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer, inklusive avancerade och algebraiska uttryck, och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet, både utan och med digitala verktyg.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan definiera och utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av flera representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa komplexa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer, inklusive avancerade och algebraiska uttryck, och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet och på ett effektivt sätt, både utan och med digitala verktyg.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av enkel karaktär . Dessa problem inkluderar ett fåtal begrepp och kräver enkla tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa givna matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja och tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av komplex karaktär . Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra . I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja, tillämpa och anpassa matematiska modeller. Eleven kan med nyanserade omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan föra enkla matematiska resonemang och värdera med enkla omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal och skrift med inslag av matematiska symboler och andra representationer. Genom att ge exempel relaterar eleven något i kursens innehåll till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra enkla resonemang om exemplens relevans.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade matematiska resonemang och värdera med nyanserade omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Vidare kan eleven genomföra enkla matematiska bevis. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal och skrift samt använder matematiska symboler och andra representationer med viss anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade resonemang om exemplens relevans.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade och nyanserade matematiska resonemang, värdera med nyanserade omdömen och vidareutveckla egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Vidare kan eleven genomföra matematiska bevis. Dessutom uttrycker sig eleven med säkerhet i tal och skrift samt använder matematiska symboler och andra representationer med god anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade och nyanserade resonemang om exemplens relevans.

Matematik – specialisering

Kursen matematik – specialisering omfattar punkterna 1–7 under rubriken Ämnets syfte. I kursen behandlas fördjupade kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

Matematikområden

- Behandling av ett eller flera övergripande matematikområden, till exempel linjär optimering, spelteori, logik, differentialekvationer, sannolikhetslära, linjär algebra, finans-, populations- eller beräkningsmatematik.

Problemlösning

- Strategier för matematisk problemlösning inklusive användning av digitala medier och verktyg.
- Hur matematiken kan användas som verktyg i behandlingen av omfångsrika problemsituationer i karaktärsämnen. Matematikens möjligheter och begränsningar i dessa situationer.
- Matematiska problem med anknytning till matematikens kulturhistoria.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **översiktligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen **i bekanta situationer**. I arbetet hanterar eleven **några enkla** procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär **med viss säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem **av enkel karaktär**. Dessa problem inkluderar **ett fåtal** begrepp och kräver **enkla** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa **givna** matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.

Eleven kan föra **enkla** matematiska resonemang och värdera med **enkla** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och

välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal och skrift **med inslag av** matematiska symboler och andra representationer.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **kursens innehåll** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **enkla** resonemang om exemplens relevans.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **några** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med viss säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med viss säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnen. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer, **inklusive avancerade och algebraiska uttryck**, och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja och** tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med **enkla** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade** matematiska resonemang och värdera med **nyanserade** omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. **Vidare kan eleven genomföra enkla matematiska bevis**. Dessutom uttrycker sig eleven **med viss säkerhet** i tal och skrift **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med viss anpassning till syfte och situation**.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **definiera och utförligt** beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av **flera** representationer samt **utförligt** beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven **med säkerhet** mellan olika representationer. Eleven kan **med säkerhet** använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa **komplexa** matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven **flera** procedurer, **inklusive avancerade och algebraiska uttryck**, och löser uppgifter av standardkaraktär **med säkerhet och på ett effektivt sätt**, både utan och med digitala verktyg.

Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av **komplex karaktär**. Dessa problem inkluderar **flera** begrepp och kräver **avancerade** tolkningar. **I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra**. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att **välja**, tillämpa **och anpassa** matematiska modeller. Eleven kan med **nyanserade** omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder **och alternativ till dem**.

Eleven kan föra **välgrundade och nyanserade** matematiska resonemang, värdera med **nyanserade** omdömen **och vidareutveckla** egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. **Vidare kan eleven genomföra matematiska bevis**. Dessutom uttrycker sig eleven **med säkerhet** i tal och skrift **samt använder** matematiska symboler och andra representationer **med god anpassning till syfte och situation**.

Genom att ge exempel relaterar eleven något i **några av kursens delområden** till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra **välgrundade och nyanserade** resonemang om exemplens relevans.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt översiktligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena i bekanta situationer. I arbetet hanterar eleven några enkla procedurer och löser uppgifter av standardkaraktär med viss säkerhet, både utan och med digitala verktyg.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av några representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med viss säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med viss säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer, inklusive avancerade och algebraiska uttryck, och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet, både utan och med digitala verktyg.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan definiera och utförligt beskriva innebörden av centrala begrepp med hjälp av flera representationer samt utförligt beskriva sambanden mellan begreppen. Dessutom växlar eleven med säkerhet mellan olika representationer. Eleven kan med säkerhet använda begrepp och samband mellan begrepp för att lösa komplexa matematiska problem och problemsituationer i karaktärsämnena. I arbetet hanterar eleven flera procedurer, inklusive avancerade och algebraiska uttryck, och löser uppgifter av standardkaraktär med säkerhet och på ett effektivt sätt, både utan och med digitala verktyg.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av enkel karaktär . Dessa problem inkluderar ett fåtal begrepp och kräver enkla tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att tillämpa givna matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier och metoder.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem. Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja och tillämpa matematiska modeller. Eleven kan med enkla omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av komplex karaktär . Dessa problem inkluderar flera begrepp och kräver avancerade tolkningar. I problemlösning upptäcker eleven generella samband som presenteras med symbolisk algebra . I arbetet gör eleven om realistiska problemsituationer till matematiska formuleringar genom att välja, tillämpa och anpassa matematiska modeller. Eleven kan med nyanserade omdömen utvärdera resultatets rimlighet samt valda modeller, strategier, metoder och alternativ till dem .

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan föra enkla matematiska resonemang och värdera med enkla omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal och skrift med inslag av matematiska symboler och andra representationer. Genom att ge exempel relaterar eleven något i kursens innehåll till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra enkla resonemang om exemplens relevans.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade matematiska resonemang och värdera med nyanserade omdömen egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Vidare kan eleven genomföra enkla matematiska bevis. Dessutom uttrycker sig eleven med viss säkerhet i tal och skrift samt använder matematiska symboler och andra representationer med viss anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade resonemang om exemplens relevans.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan föra välgrundade och nyanserade matematiska resonemang, värdera med nyanserade omdömen och vidareutveckla egna och andras resonemang samt skilja mellan gissningar och välgrundade påståenden. Vidare kan eleven genomföra matematiska bevis. Dessutom uttrycker sig eleven med säkerhet i tal och skrift samt använder matematiska symboler och andra representationer med god anpassning till syfte och situation. Genom att ge exempel relaterar eleven något i några av kursens delområden till dess betydelse inom andra ämnen, yrkesliv, samhällsliv och matematikens kulturhistoria. Dessutom kan eleven föra välgrundade och nyanserade resonemang om exemplens relevans.

Ämnesplan för ämnet naturkunskap

Naturkunskap

Ämnet naturkunskap är till sin karaktär tvärvetenskapligt med en grund i biologi, fysik, geovetenskap och kemi. I ämnet behandlas hälsa, energi och hållbar utveckling, kunskapsområden som har vuxit fram där naturvetenskap möter samhällsvetenskap.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet naturkunskap ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i naturvetenskap samt förmåga att kritiskt värdera och ta ställning i frågor som har ett naturvetenskapligt innehåll. Den ska leda till att eleverna utvecklar förståelse av hur naturvetenskapliga kunskaper kan användas i såväl yrkesliv som vardagsnära situationer och för att göra personliga val och ställningstaganden.

Utifrån aktuella frågeställningar och företeelser ska undervisningen ge eleverna möjlighet att använda naturvetenskapliga kunskaper och arbetsmetoder. Det betyder att samtidigt som undervisningen ska behandla olika innehåll som till exempel miljö- och klimatfrågor, jordens resursfördelning, kretslopp, hälsa eller genmodifiering ska den också påvisa hur dessa frågor kan hanteras utifrån ett naturvetenskapligt förhållningssätt. Genom att få diskutera och utforska frågor med samhällsanknytning ska eleverna ges möjlighet att befästa, fördjupa och utveckla naturvetenskapliga kunskaper för att kunna möta, förstå och påverka sin samtid. Undervisningen ska ge eleven möjlighet att använda digital teknik och andra verktyg för att söka och uppnå kunskaper i naturvetenskap.

Undervisningen i ämnet naturkunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Förmåga att använda kunskaper om naturvetenskap för att diskutera, göra ställningstaganden och formulera olika handlingsalternativ.
2. Kunskaper om naturvetenskapens roll i aktuella samhällsfrågor och i förhållande till hållbar utveckling.
3. Kunskaper om olika livsstilers konsekvenser såväl för den egna hälsan som för folkhälsan och miljön.
4. Kunskaper om människokroppens uppbyggnad och funktion samt dess växelverkan med omgivningen.
5. Kunskaper om hur naturvetenskap organiseras samt hur den kan granskas kritiskt och användas för kritisk granskning.
6. Kunskaper om de naturvetenskapliga teoriernas betydelse för samhällets framväxt och för människans världsbild.

Kurser i ämnet

- Naturkunskap 1a1, 50 poäng, som bygger på de kunskaper grundskolan ger eller motsvarande. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen naturkunskap 1b.
- Naturkunskap 1a2, 50 poäng, som bygger på naturkunskap 1a1. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen naturkunskap 1b.
- Naturkunskap 1b, 100 poäng, som bygger på de kunskaper grundskolan ger eller motsvarande. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen naturkunskap 1a1 eller kursen naturkunskap 1a2.
- Naturkunskap 2, 100 poäng, som bygger på kursen naturkunskap 1a2 eller kursen naturkunskap 1b.

Naturkunskap 1a1

Kursen naturkunskap 1a1 omfattar punkterna 1–6 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Frågor om hållbar utveckling: energi, klimat och ekosystempåverkan. Ekosystemtjänster, resursutnyttjande och ekosystemens bärkraft.
- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
- Naturvetenskapliga aspekter på, reflektion över och diskussion kring normer, rörande människans sexualitet, lust, relationer och sexuella hälsa.
- Naturvetenskapliga arbetsmetoder, till exempel observationer, klassificering, mätningar och experiment samt etiska förhållningssätt kopplade till det naturvetenskapliga utforskandet.
- Naturvetenskapligt förhållningssätt, hur man ställer frågor som går att undersöka naturvetenskapligt och hur man går till väga för att ställa företeelser i omvärlden under prövning.
- Hur naturvetenskap kan granskas kritiskt samt hur ett naturvetenskapligt förhållningssätt kan användas för att kritiskt pröva ovetenskapligt grundade påståenden.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa **enkla** frågor samt för

att ge **enkla** förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger **enkla** argument för dessa.

Eleven kan redogöra **översiktligt**, utifrån relevanta kunskaper om sexualitet och relationer, för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen. I samband med redogörelsen kan eleven **översiktligt** diskutera konsekvenser såväl för individens sexuella hälsa som för folkhälsan.

Eleven kan ge några utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven **enkla** slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger **enkla** argument för dessa.

Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör **översiktligt** för den. Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar **översiktligt** utifrån **något** exempel på vilket sätt en naturvetenskaplig teori har haft betydelse för samhällets framväxt.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa **utforskande** frågor samt för att ge förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger **välgrundade** argument för dessa.

Eleven kan redogöra **utförligt**, utifrån relevanta kunskaper om sexualitet och relationer, för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen. I samband med redogörelsen kan eleven **utförligt** diskutera konsekvenser såväl för individens sexuella hälsa som för folkhälsan **och underbygga diskussionen med välgrundade argument**.

Eleven kan några ge utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven **välgrundade** slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger **välgrundade** argument för dessa.

Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör **utförligt** för den.

Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar **utförligt** utifrån **några** exempel på vilket sätt naturvetenskapliga teorier har haft betydelse för samhällets framväxt.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa **utforskande** frågor samt för att ge **komplexa** förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger **välgrundade och nyanserade** argument för dessa.

Eleven kan redogöra **utförligt och nyanserat**, utifrån relevanta kunskaper om sexualitet och relationer, för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen. I samband med redogörelsen kan eleven **utförligt och nyanserat** diskutera konsekvenser såväl för individens sexuella hälsa som för folkhälsan **och underbygga diskussionen med välgrundade och nyanserade argument**.

Eleven kan några ge utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven **välgrundade och nyanserade** slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger **välgrundade och nyanserade** argument för dessa.

Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör **utförligt och nyanserat** för den. Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar **utförligt och nyanserat** utifrån **några** exempel på vilket sätt naturvetenskapliga teorier har haft betydelse för samhällets framväxt.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa enkla frågor samt för att ge enkla förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger enkla argument för dessa.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa utforskande frågor samt för att ge förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger välgrundade argument för dessa.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa utforskande frågor samt för att ge komplexa förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger välgrundade och nyanserade argument för dessa.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan redogöra översiktligt, utifrån relevanta kunskaper om sexualitet och relationer, för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen. I samband med redogörelsen kan eleven översiktligt diskutera konsekvenser såväl för individens sexuella hälsa som för folkhälsan. Eleven kan ge några utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven enkla slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger enkla argument för dessa.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan redogöra utförligt, utifrån relevanta kunskaper om sexualitet och relationer, för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen. I samband med redogörelsen kan eleven utförligt diskutera konsekvenser såväl för individens sexuella hälsa som för folkhälsan och underbygga diskussionen med välgrundade argument. Eleven kan några ge utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven välgrundade slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger välgrundade argument för dessa.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan redogöra utförligt och nyanserat, utifrån relevanta kunskaper om sexualitet och relationer, för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen. I samband med redogörelsen kan eleven utförligt och nyanserat diskutera konsekvenser såväl för individens sexuella hälsa som för folkhälsan och underbygga diskussionen med välgrundade och nyanserade argument. Eleven kan några ge utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven välgrundade och nyanserade slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger välgrundade och nyanserade argument för dessa.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör översiktligt för den. Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar översiktligt utifrån något exempel på vilket sätt en naturvetenskaplig teori har haft betydelse för samhällets framväxt.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör utförligt för den. Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar utförligt utifrån några exempel på vilket sätt naturvetenskapliga teorier har haft betydelse för samhällets framväxt.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör utförligt och nyanserat för den. Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar utförligt och nyanserat utifrån några exempel på vilket sätt naturvetenskapliga teorier har haft betydelse för samhällets framväxt.

Naturkunskap 1a2

Kursen naturkunskap 1a2 omfattar punkterna 1–6 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Samband mellan individens hälsa, dagliga vanor och livsstilar i samhället, till exempel i fråga om träning, kost, droger och konsumtion samt påverkan på miljön. Hur naturvetenskap kan användas som utgångspunkt vid kritisk granskning av budskap och normer i medierna.
- Evolutionära aspekter och etiska perspektiv på bioteknikens möjligheter och konsekvenser för mänsklighetens utveckling och för biologisk mångfald. Cellen och livets minsta delar som utgångspunkt för diskussioner om till exempel genteknik och andra aktuella forskningsområden.
- Naturvetenskapliga arbetsmetoder, till exempel observationer, klassificering, mätningar och experiment samt etiska förhållningssätt kopplade till det naturvetenskapliga utforskandet.
- Naturvetenskapligt förhållningssätt, hur man ställer frågor som går att undersöka naturvetenskapligt och hur man går till väga för att ställa företeelser i omvärlden under prövning.
- Hur naturvetenskap kan granskas kritiskt samt hur ett naturvetenskapligt förhållningssätt kan användas för att kritisk pröva ovetenskapligt grundade påståenden.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa **enkla** frågor samt för att ge **enkla** förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ge **enkla** argument för dessa.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen. I samband med redogörelsen kan eleven **översiktligt** diskutera konsekvenser av olika livsstilar såväl för individens hälsa som för folkhälsan och miljön samt underbygger diskussionen med **enkla** argument.

Eleven kan några ge utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven **enkla** slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger **enkla** argument för dessa.

Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör **översiktligt** för den. Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar **översiktligt** utifrån **något** exempel på vilket sätt en naturvetenskaplig teori har haft betydelse för samhällets framväxt.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa **utforskande** frågor samt för att ge förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger **välgrundade** argument för dessa.

Eleven kan **utförligt** redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen. I samband med redogörelsen kan eleven **utförligt** diskutera konsekvenser av olika livsstilar såväl för individens hälsa som för folkhälsan och miljön samt underbygger diskussionen med **välgrundade** argument.

Eleven kan några ge utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven **välgrundade** slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger **välgrundade** argument för dessa.

Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör **utförligt** för den. Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar **utförligt** utifrån **några** exempel på vilket sätt naturvetenskapliga teorier har haft betydelse för samhällets framväxt.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa **utforskande** frågor samt för att ge **komplexa** förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger **välgrundade och nyanserade** argument för dessa.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen. I samband med redogörelsen kan eleven **utförligt och nyanserat** diskutera konsekvenser av olika livsstilar såväl för individens hälsa som för folkhälsan och miljön samt underbygger diskussionen med **välgrundade och nyanserade** argument.

Eleven kan ge några utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven **välgrundade och nyanserade** slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger **välgrundade och nyanserade** argument för dessa.

Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör **utförligt och nyanserat** för den. Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar **utförligt och nyanserat** utifrån **några** exempel på vilket sätt naturvetenskapliga teorier har haft betydelse för samhällets framväxt.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa enkla frågor samt för att ge enkla förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger enkla argument för dessa.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa utforskande frågor samt för att ge förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger välgrundade argument för dessa.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa utforskande frågor samt för att ge komplexa förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger välgrundade och nyanserade argument för dessa.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen. I samband med redogörelsen kan eleven översiktligt diskutera konsekvenser av olika livsstilar såväl för individens hälsa som för folkhälsan och miljön samt underbygger diskussionen med enkla argument. Eleven kan några ge utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven enkla slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger enkla argument för dessa.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen. I samband med redogörelsen kan eleven utförligt diskutera konsekvenser av olika livsstilar såväl för individens hälsa som för folkhälsan och miljön samt underbygger diskussionen med välgrundade argument. Eleven kan några ge utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven välgrundade slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger välgrundade argument för dessa.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen. I samband med redogörelsen kan eleven utförligt och nyanserat diskutera konsekvenser av olika livsstilar såväl för individens hälsa som för folkhälsan och miljön samt underbygger diskussionen med välgrundade och nyanserade argument. Eleven kan ge några utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven välgrundade och nyanserade slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger välgrundade och nyanserade argument för dessa.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör översiktligt för den. Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar översiktligt utifrån något exempel på vilket sätt en naturvetenskaplig teori har haft betydelse för samhällets framväxt.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör utförligt för den. Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar utförligt utifrån några exempel på vilket sätt naturvetenskapliga teorier har haft betydelse för samhällets framväxt.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör utförligt och nyanserat för den. Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar utförligt och nyanserat utifrån några exempel på vilket sätt naturvetenskapliga teorier har haft betydelse för samhällets framväxt.

Naturkunskap 1b

Kursen naturkunskap 1b omfattar punkterna 1–6 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Frågor om hållbar utveckling: energi, klimat och ekosystempåverkan. Ekosystemtjänster, resursutnyttjande och ekosystemens bärkraft.
- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
- Samband mellan individens hälsa, dagliga vanor och livsstilar i samhället, till exempel i fråga om träning, kost, droger, konsumtion och påverkan på miljön. Hur naturvetenskap kan användas som utgångspunkt vid kritisk granskning av budskap och normer i medierna.
- Naturvetenskapliga aspekter på, reflektion över och diskussion kring normer, rörande människans sexualitet, lust, relationer och sexuella hälsa.
- Evolutionära aspekter och etiska perspektiv på bioteknikens möjligheter och konsekvenser för mänsklighetens utveckling och för biologisk mångfald. Cellen och livets minsta delar som utgångspunkt för diskussioner om till exempel genteknik och andra aktuella forskningsområden.
- Naturvetenskapliga arbetsmetoder, till exempel observationer, klassificering, mätningar och experiment samt etiska förhållningssätt kopplade till det naturvetenskapliga utforskandet.
- Naturvetenskapligt förhållningssätt, hur man ställer frågor som går att undersöka naturvetenskapligt och hur man går till väga för att ställa företeelser i omvärlden under prövning.
- Hur naturvetenskap kan granskas kritiskt samt hur ett naturvetenskapligt förhållningssätt kan användas för att kritisk pröva ovetenskapligt grundade påståenden.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa **enkla** frågor samt för att ge **enkla** förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några

exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger **enkla** argument för dessa.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen. I samband med redogörelsen kan eleven **översiktligt** diskutera konsekvenser av olika livsstilar såväl för individens hälsa som för folkhälsan och miljön samt underbygger diskussionen med **enkla** argument.

Eleven kan ge några utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven **enkla** slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger **enkla** argument för dessa.

Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör **översiktligt** för den. Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar **översiktligt** utifrån **något** exempel på vilket sätt en naturvetenskaplig teori har haft betydelse för samhällets framväxt.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa **utforskande** frågor samt för att ge förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger **välgrundade** argument för dessa.

Eleven kan **utförligt** redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen. I samband med redogörelsen kan eleven **utförligt** diskutera konsekvenser av olika livsstilar såväl för individens hälsa som för folkhälsan och miljön samt underbygger diskussionen med **välgrundade** argument.

Eleven kan ge några utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven **välgrundade** slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger **välgrundade** argument för dessa.

Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör **utförligt** för den.

Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar **utförligt** utifrån **några** exempel på vilket sätt naturvetenskapliga teorier har haft betydelse för samhällets framväxt.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa **utforskande** frågor samt för att ge **komplexa** förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger **välgrundade och nyanserade** argument för dessa.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen. I samband med redogörelsen kan eleven **utförligt och nyanserat** diskutera konsekvenser av olika livsstilar såväl för individens hälsa som för folkhälsan och miljön samt underbygger diskussionen med **välgrundade och nyanserade** argument.

Eleven kan ge några utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven **välgrundade och nyanserade** slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger **välgrundade och nyanserade** argument för dessa.

Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör **utförligt och nyanserat** för den. Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar **utförligt och nyanserat** utifrån **några** exempel på vilket sätt naturvetenskapliga teorier har haft betydelse för samhällets framväxt.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa enkla frågor samt för att ge enkla förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger enkla argument för dessa.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa utforskande frågor samt för att ge förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger välgrundade argument för dessa.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa utforskande frågor samt för att ge komplexa förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger välgrundade och nyanserade argument för dessa.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen. I samband med redogörelsen kan eleven översiktligt diskutera konsekvenser av olika livsstilar såväl för individens hälsa som för folkhälsan och miljön samt underbygger diskussionen med enkla argument. Eleven kan ge några utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven enkla slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger enkla argument för dessa.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen. I samband med redogörelsen kan eleven utförligt diskutera konsekvenser av olika livsstilar såväl för individens hälsa som för folkhälsan och miljön samt underbygger diskussionen med välgrundade argument. Eleven kan ge några utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven välgrundade slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger välgrundade argument för dessa.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen. I samband med redogörelsen kan eleven utförligt och nyanserat diskutera konsekvenser av olika livsstilar såväl för individens hälsa som för folkhälsan och miljön samt underbygger diskussionen med välgrundade och nyanserade argument. Eleven kan ge några utförliga exempel på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven välgrundade och nyanserade slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger välgrundade och nyanserade argument för dessa.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör översiktligt för den. Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar översiktligt utifrån något exempel på vilket sätt en naturvetenskaplig teori har haft betydelse för samhällets framväxt.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör utförligt för den. Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar utförligt utifrån några exempel på vilket sätt naturvetenskapliga teorier har haft betydelse för samhällets framväxt.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan översiktligt beskriva hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare föreslår och utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning och redogör utförligt och nyanserat för den. Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar utförligt och nyanserat utifrån några exempel på vilket sätt naturvetenskapliga teorier har haft betydelse för samhällets framväxt.

Naturkunskap 2

Kursen naturkunskap 2 omfattar punkterna 1–6 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Universums utveckling som förklaring till materians uppkomst och jordens sammansättning.
- Materians uppbyggnad, ämnens egenskaper, växelverkan, kretslopp och oförstörbarhet. Samband och skillnader mellan energi och materia.
- Evolutionens mekanismer och organismers utveckling. Hur livets villkor och ekologi kan studeras på olika nivåer.
- Människokroppens organ och organsystem, deras uppbyggnad, funktion, evolutionära utveckling och växelverkan med omgivningen.
- Organiska och oorganiska ämnen i vardag och samhälle. Industriella processer, teknikutveckling och miljöperspektiv som rör framställning av moderna material, livsmedel och andra produkter.
- Naturvetenskapliga arbetsmetoder, till exempel observationer, klassificering, mätningar och experiment samt etiska förhållningssätt och estetiska upplevelser kopplade till det naturvetenskapliga utforskandet.
- Naturvetenskapligt förhållningssätt, hur man ställer frågor som går att pröva naturvetenskapligt och hur man går till väga för att ställa företeelser i omvärlden under prövning.
- Hur naturvetenskap kan granskas kritiskt samt hur ett naturvetenskapligt förhållningssätt kan användas för att kritisk pröva ovetenskapligt grundade påståenden.
- Naturvetenskapens betydelse för mänsklighetens kultur och världsbild. Upptäckter och framsteg inom till exempel medicin, energi och materialutveckling ur historiska, nutida och framtida perspektiv.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa utforskande frågor samt för att ge **enkla** förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge

några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger **enkla** argument för dessa.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen och miljön. I samband med redogörelsen kan eleven **översiktligt** diskutera konsekvenser av olika livsstilar och miljöpåverkan såväl för individens hälsa som för folkhälsan samt underbygger diskussionen med **enkla** argument.

Eleven kan ge några utförliga exempel, från flera olika områden, på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven **enkla** slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger **enkla** argument för dessa.

Eleven kan **översiktligt** beskriva, inom flera olika områden, hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning samt redogör **översiktligt** för den och värderar den med **enkla** omdömen. Dessutom kan eleven ge **enkla** exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar **översiktligt** utifrån **något** exempel på vilket sätt en naturvetenskaplig teori har haft betydelse för samhällets framväxt och för människans världsbild.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa utforskande frågor samt för att ge förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger **välgrundade** argument för dessa.

Eleven kan **utförligt** redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen och miljön. I samband med redogörelsen kan eleven **utförligt** diskutera konsekvenser av olika livsstilar och miljöpåverkan såväl för individens hälsa som för folkhälsan samt underbygger diskussionen med **välgrundade** argument.

Eleven kan ge några utförliga exempel, från flera olika områden, på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven **välgrundade** slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger **välgrundade** argument för dessa.

Eleven kan **utförligt** beskriva, inom flera olika områden, hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning samt redogör **utförligt** för den och värderar den med **nyanserade** omdömen. Dessutom kan eleven ge exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar **utförligt** utifrån **några** exempel på vilket sätt naturvetenskapliga teorier har haft betydelse för samhällets framväxt och för människans världsbild.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa utforskande frågor samt för att ge **komplexa** förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger **välgrundade och nyanserade** argument för dessa.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen och miljön. I samband med redogörelsen kan eleven **utförligt och nyanserat** diskutera konsekvenser av olika livsstilar och miljöpåverkan såväl för individens hälsa som för folkhälsan samt underbygger diskussionen med **välgrundade och nyanserade** argument.

Eleven kan ge några utförliga exempel, från flera olika områden, på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven **välgrundade och nyanserade** slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger **välgrundade och nyanserade** argument för dessa.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** beskriva, inom flera olika områden, hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning samt redogör **utförligt och nyanserat** för den, värderar den med **nyanserade** omdömen och ger förslag på hur den kan förbättras. Dessutom kan eleven ge **komplexa** exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar **utförligt och nyanserat** utifrån **några** exempel på vilket sätt naturvetenskapliga teorier har haft betydelse för samhällets framväxt och för människans världsbild.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa utforskande frågor samt för att ge enkla förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger enkla argument för dessa.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa utforskande frågor samt för att ge förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger välgrundade argument för dessa.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat diskutera frågor med naturvetenskapligt innehåll som har betydelse för individ och samhälle. I diskussionen använder eleven kunskaper om naturvetenskap för att ställa utforskande frågor samt för att ge komplexa förklaringar och argument. Dessutom kan eleven ge några exempel på tänkbara ställningstaganden eller handlingsalternativ samt ger välgrundade och nyanserade argument för dessa.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen och miljön. I samband med redogörelsen kan eleven översiktligt diskutera konsekvenser av olika livsstilar och miljöpåverkan såväl för individens hälsa som för folkhälsan samt underbygger diskussionen med enkla argument. Eleven kan ge några utförliga exempel, från flera olika områden, på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven enkla slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger enkla argument för dessa.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen och miljön. I samband med redogörelsen kan eleven utförligt diskutera konsekvenser av olika livsstilar och miljöpåverkan såväl för individens hälsa som för folkhälsan samt underbygger diskussionen med välgrundade argument. Eleven kan ge några utförliga exempel, från flera olika områden, på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven välgrundade slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger välgrundade argument för dessa.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för hur människokroppen är uppbyggd och fungerar i växelverkan med omgivningen samt hur kroppen påverkas av livsstilen och miljön. I samband med redogörelsen kan eleven utförligt och nyanserat diskutera konsekvenser av olika livsstilar och miljöpåverkan såväl för individens hälsa som för folkhälsan samt underbygger diskussionen med välgrundade och nyanserade argument. Eleven kan ge några utförliga exempel, från flera olika områden, på hur naturvetenskap kan kopplas till hållbar utveckling. Utifrån exemplen drar eleven välgrundade och nyanserade slutsatser och föreslår några handlingsalternativ samt ger välgrundade och nyanserade argument för dessa.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt beskriva, inom flera olika områden, hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning samt redogör översiktligt för den och värderar den med enkla omdömen. Dessutom kan eleven ge enkla exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar översiktligt utifrån något exempel på vilket sätt en naturvetenskaplig teori har haft betydelse för samhällets framväxt och för människans världsbild.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva, inom flera olika områden, hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning samt redogör utförligt för den och värderar den med nyanserade omdömen. Dessutom kan eleven ge exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar utförligt utifrån några exempel på vilket sätt naturvetenskapliga teorier har haft betydelse för samhällets framväxt och för människans världsbild.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat beskriva, inom flera olika områden, hur naturvetenskap organiseras och kan användas för kritisk granskning. Vidare utför eleven en enkel naturvetenskaplig undersökning samt redogör utförligt och nyanserat för den, värderar den med nyanserade omdömen och ger förslag på hur den kan förbättras. Dessutom kan eleven ge komplexa exempel på hur teorier kan prövas genom kritisk granskning, samt diskuterar utförligt och nyanserat utifrån några exempel på vilket sätt naturvetenskapliga teorier har haft betydelse för samhällets framväxt och för människans världsbild.

Ämnesplan för ämnet religionskunskap

Religionskunskap

Ämnet religionskunskap har sin vetenskapliga förankring främst i religionsvetenskapen men är till sin karaktär tvärvetenskapligt. Det behandlar hur religioner och livsåskådningar kommer till uttryck i ord och handling samt hur människor formulerar och förhåller sig till etiska och existentiella frågor. I ämnet behandlas trons och etikens betydelse för individers upplevelse av mening och tillhörighet.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet religionskunskap ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar kunskaper om religioner, livsåskådningar och etiska förhållningssätt och olika tolkningar när det gäller dessa. Kunskaper om samt förståelse för kristendomen och dess traditioner har särskild betydelse då denna tradition förvaltat den värdegrund som ligger till grund för det svenska samhället. Undervisningen ska ta sin utgångspunkt i en samhällssyn som präglas av öppenhet i fråga om livsstilar, livshållningar och människors olikheter samt ge eleverna möjlighet att utveckla en beredskap att förstå och leva i ett samhälle präglad av mångfald. Eleverna ska ges möjlighet att diskutera hur relationen mellan religion och vetenskap kan tolkas och uppfattas, till exempel beträffande frågor om skapelse och evolution.

Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar kunskaper om hur människors moraliska förhållningssätt kan motiveras utifrån religioner och livsåskådningar. De ska ges möjlighet att reflektera över och analysera människors värderingar och trosföreställningar och därigenom utveckla respekt och förståelse för olika sätt att tänka och leva. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att analysera och värdera hur religion kan förhålla sig till bland annat etnicitet, kön, sexualitet och socioekonomisk bakgrund.

I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att analysera texter och begrepp, kritiskt granska källor, diskutera och argumentera.

Undervisningen i ämnet religionskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Förmåga att analysera religioner och livsåskådningar utifrån olika tolkningar och perspektiv.
2. Kunskaper om människors identitet i relation till religioner och livsåskådningar.
3. Kunskaper om olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap samt förmåga att analysera dessa.

4. Förmåga att använda etiska begrepp, teorier och modeller.
5. Förmåga att undersöka och analysera etiska frågor i relation till kristendomen, andra religioner och livsåskådningar.

Kurser i ämnet

- Religionskunskap 1, 50 poäng, som bygger på de kunskaper grundskolan ger eller motsvarande.
- Religionskunskap 2, 50 poäng, som bygger på kursen religionskunskap 1.
- Religionskunskap – specialisering, 100 poäng, som bygger på kursen religionskunskap 1.

Religionskunskap 1

Kursen religionskunskap 1 omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Kristendomen, de övriga världsreligionerna och olika livsåskådningar, deras kännetecken och hur de tar sig uttryck för individer och grupper i samtiden, i Sverige och i omvärlden.
- Olika människosyn och gudsuppfattningar inom och mellan religioner.
- Religion i relation till kön, socioekonomisk bakgrund, etnicitet och sexualitet.
- Individers och gruppers identiteter och hur de kan formas i förhållande till religion och livsåskådning utifrån till exempel skriftliga källor, traditioner och historiska och nutida händelser.
- Olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap i den aktuella samhällsdebatten.
- Tolkning och analys av olika teorier och modeller inom normativ etik samt hur dessa kan tillämpas. Etiska och andra moraliska föreställningar om vad ett gott liv och ett gott samhälle kan vara.
- Analys av argument i etiska frågor med utgångspunkt i kristendomen, övriga världsreligioner, livsåskådningar och elevernas egna ställningstaganden.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** redogöra för och analysera världsreligionerna och några livsåskådningar samt **översiktligt** redogöra för deras

kännetecken och uttryck historiskt, i samtiden, i Sverige och i omvärlden. I sin analys förklarar eleven **enkla** samband och drar **enkla** slutsatser om världsreligioner och livsåskådningar i relation till individer, grupper och samhällen utifrån olika tolkningar och perspektiv. Vidare kan eleven **översiktligt** redogöra för likheter och skillnader mellan världsreligionernas människosyn och gudsuppfattningar och underbygga sina resonemang med **enkla** argument.

Eleven ger **några** exempel på hur identitet kan formas i relation till religion och livsåskådning samt gör en **enkel** analys av denna relation i vilken eleven beskriver **enkla** samband och drar **enkla** slutsatser. Eleven kan **översiktligt** redogöra för hur religion kan förhålla sig till, etnicitet, kön, sexualitet och socioekonomisk bakgrund.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap. Dessutom kan eleven göra en **enkel** analys av de olika uppfattningarna.

Eleven kan **översiktligt** beskriva vad som utmärker några normativa etiska teorier och modeller, genomföra en **enkel** analys av modellerna och använda dem för att ge **enkla** argument i **någon** fråga. Eleven för **enkla** resonemang om vad ett gott liv och ett gott samhälle kan vara utifrån dygdetiska och andra moraliska föreställningar.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** redogöra för och analysera världsreligionerna och några livsåskådningar samt **utförligt** redogöra för deras kännetecken och uttryck historiskt, i samtiden, i Sverige och i omvärlden. I sin analys förklarar eleven samband och drar **välgrundade** slutsatser om världsreligioner och livsåskådningar i relation till individer, grupper och samhällen utifrån olika tolkningar och perspektiv. Vidare kan eleven **utförligt** redogöra för likheter och skillnader mellan världsreligionernas människosyn och gudsuppfattningar och underbygger sina resonemang med **välgrundade** argument.

Eleven ger **några** exempel på hur identitet kan formas i relation till religion och livsåskådning samt gör en analys av denna relation i vilken eleven beskriver samband och drar **välgrundade** slutsatser. Eleven kan **utförligt** redogöra för hur religion kan förhålla sig till, etnicitet, kön, sexualitet och socioekonomisk bakgrund.

Eleven kan **utförligt** redogöra för olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap. Dessutom kan eleven göra en **välgrundad** analys av de olika uppfattningarna.

Eleven kan **utförligt** beskriva vad som utmärker några normativa etiska teorier och modeller, genomföra en analys av modellerna och använda dem för att ge **välgrundade** argument i **någon** fråga. Eleven för **välgrundade** resonemang om vad ett gott liv och ett gott samhälle kan vara utifrån dygdetiska och andra moraliska föreställningar.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för och analysera världsreligionerna och några livsåskådningar samt **utförligt och nyanserat** redogöra för deras kännetecken och uttryck historiskt, i samtiden, i Sverige och i omvärlden. I sin analys förklarar eleven **komplexa** samband och drar **välgrundade och nyanserade** slutsatser om världsreligioner och livsåskådningar i relation till individer, grupper och samhällen utifrån olika tolkningar och perspektiv. Vidare kan eleven **utförligt och nyanserat** redogöra för likheter och skillnader mellan världsreligionernas människosyn och gudsuppfattningar och underbygga sina resonemang med **välgrundade och nyanserade** argument.

Eleven ger **flera** exempel på hur identitet kan formas i relation till religion och livsåskådning samt gör en **komplex** analys av denna relation i vilken eleven beskriver **komplexa** samband och drar **välgrundade och nyanserade** slutsatser. Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för hur religion kan förhålla sig till, etnicitet, kön, sexualitet och socioekonomisk bakgrund.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap. Dessutom kan eleven göra en **välgrundad och nyanserad** analys av de olika uppfattningarna.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** beskriva vad som utmärker några normativa etiska teorier och modeller, genomföra en **komplex** analys av modellerna och använda dem för att ge **välgrundade och nyanserade** argument i **några** frågor. Eleven för **välgrundade och nyanserade** resonemang om vad ett gott liv och ett gott samhälle kan vara utifrån dygdetiska och andra moraliska föreställningar.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för och analysera världsreligionerna och några livsåskådningar samt översiktligt redogöra för deras kännetecken och uttryck historiskt, i samtiden, i Sverige och i omvärlden. I sin analys förklarar eleven enkla samband och drar enkla slutsatser om världsreligioner och livsåskådningar i relation till individer, grupper och samhällen utifrån olika tolkningar och perspektiv. Vidare kan eleven översiktligt redogöra för likheter och skillnader mellan världsreligionernas människosyn och gudsuppfattningar och underbygga sina resonemang med enkla argument.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för och analysera världsreligionerna och några livsåskådningar samt utförligt redogöra för deras kännetecken och uttryck historiskt, i samtiden, i Sverige och i omvärlden. I sin analys förklarar eleven samband och drar välgrundade slutsatser om världsreligioner och livsåskådningar i relation till individer, grupper och samhällen utifrån olika tolkningar och perspektiv. Vidare kan eleven utförligt redogöra för likheter och skillnader mellan världsreligionernas människosyn och gudsuppfattningar och underbygger sina resonemang med välgrundade argument.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för och analysera världsreligionerna och några livsåskådningar samt utförligt och nyanserat redogöra för deras kännetecken och uttryck historiskt, i samtiden, i Sverige och i omvärlden. I sin analys förklarar eleven komplexa samband och drar välgrundade och nyanserade slutsatser om världsreligioner och livsåskådningar i relation till individer, grupper och samhällen utifrån olika tolkningar och perspektiv. Vidare kan eleven utförligt och nyanserat redogöra för likheter och skillnader mellan världsreligionernas människosyn och gudsuppfattningar och underbygga sina resonemang med välgrundade och nyanserade argument.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven ger några exempel på hur identitet kan formas i relation till religion och livsåskådning samt gör en enkel analys av denna relation i vilken eleven beskriver enkla samband och drar enkla slutsatser. Eleven kan översiktligt redogöra för hur religion kan förhålla sig till, etnicitet, kön, sexualitet och socioekonomisk bakgrund. Eleven kan översiktligt redogöra för olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap. Dessutom kan eleven göra en enkel analys av de olika uppfattningarna.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven ger några exempel på hur identitet kan formas i relation till religion och livsåskådning samt gör en analys av denna relation i vilken eleven beskriver samband och drar välgrundade slutsatser. Eleven kan utförligt redogöra för hur religion kan förhålla sig till, etnicitet, kön, sexualitet och socioekonomisk bakgrund. Eleven kan utförligt redogöra för olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap. Dessutom kan eleven göra en välgrundad analys av de olika uppfattningarna.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven ger flera exempel på hur identitet kan formas i relation till religion och livsåskådning samt gör en komplex analys av denna relation i vilken eleven beskriver komplexa samband och drar välgrundade och nyanserade slutsatser. Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för hur religion kan förhålla sig till, etnicitet, kön, sexualitet och socioekonomisk bakgrund. Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap. Dessutom kan eleven göra en välgrundad och nyanserad analys av de olika uppfattningarna. Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap. Dessutom kan eleven göra en välgrundad och nyanserad analys av de olika uppfattningarna.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt beskriva vad som utmärker några normativa etiska teorier och modeller, genomföra en enkel analys av modellerna och använda dem för att ge enkla argument i någon fråga. Eleven för enkla resonemang om vad ett gott liv och ett gott samhälle kan vara utifrån dygdetiska och andra moraliska föreställningar.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt beskriva vad som utmärker några normativa etiska teorier och modeller, genomföra en analys av modellerna och använda dem för att ge välgrundade argument i någon fråga. Eleven för välgrundade resonemang om vad ett gott liv och ett gott samhälle kan vara utifrån dygdetiska och andra moraliska föreställningar.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat beskriva vad som utmärker några normativa etiska teorier och modeller, genomföra en komplex analys av modellerna och använda dem för att ge välgrundade och nyanserade argument i några frågor. Eleven för välgrundade och nyanserade resonemang om vad ett gott liv och ett gott samhälle kan vara utifrån dygdetiska och andra moraliska föreställningar

Religionskunskap 2

Kursen religionskunskap 2 omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte, med särskild betoning på punkterna 4 och 5. I kursen behandlas fördjupade kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Nyreligiösa rörelser och strömningar, vad som kännetecknar dem och vad de har för förhållande till världsreligionerna.
- Privatreligiositet. Individuella tolkningar av, och uttryck för, religiösa trosuppfattningar i ett samhälle präglad av mångfald.
- Religioners och livsåskådningars betydelse för människors identitet, tillhörighet, gemenskap och syn på jämställdhet.
- Olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap, hur de kan komma till uttryck och vad de kan betyda för individens förståelse av sig själv och sin omvärld.
- Etiska begrepp, teorier och modeller. Tillämpning av dessa på frågor som är relevanta för karaktärsämnen, till exempel biomedicinsk etik, djuretik, miljöetik eller etik i mellanmänniskliga relationer.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** redogöra för och analysera några religioner, nyreligiösa strömningar och livsåskådningar samt **översiktligt** redogöra för deras kännetecken och hur de tar sig samhälleliga uttryck. I sin analys förklarar eleven **enkla** samband och drar **enkla** slutsatser om hur de förhåller sig till aktuella samhällsfrågor. Dessutom kan eleven **översiktligt** redogöra för likheter och skillnader mellan å ena sidan nyreligiösa rörelser och strömningar och å andra sidan världsreligioner samt underbygga sina resonemang med **enkla** argument. Vidare kan eleven **översiktligt** redogöra för hur religioner och livsåskådningar kan ha betydelse för människors upplevelse av identitet.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap samt dra **enkla** slutsatser om vilken betydelse dessa uppfattningar kan ha för individens förståelse av sig själv och av sin omvärld.

Eleven diskuterar **översiktligt** etiska frågor och använder då etiska begrepp och ger, utifrån olika etiska teorier och modeller, **enkla** argument i frågorna.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** redogöra för och analysera några religioner, nyreligiösa strömningar och livsåskådningar samt **utförligt** redogöra för deras kännetecken och hur de tar sig samhälleliga uttryck. I sin analys förklarar eleven samband och drar **välgrundade** slutsatser om hur de förhåller sig till aktuella samhällsfrågor. Dessutom kan eleven **utförligt** redogöra för likheter och skillnader mellan å ena sidan nyreligiösa rörelser och strömningar och å andra sidan världsreligioner samt underbygga sina resonemang med **välgrundade** argument. Vidare kan eleven **utförligt** redogöra för hur religioner och livsåskådningar kan ha betydelse för människors upplevelse av identitet.

Eleven kan **utförligt** redogöra för olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap samt drar **välgrundade** slutsatser om vilken betydelse dessa uppfattningar kan ha för individens förståelse av sig själv och av sin omvärld.

Eleven diskuterar **utförligt** etiska frågor och använder då etiska begrepp och ger, utifrån olika etiska teorier och modeller, **välgrundade** argument i frågorna.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för och analysera några religioner, nyreligiösa strömningar och livsåskådningar samt **utförligt och nyanserat** redogöra för deras kännetecken och hur de tar sig samhälleliga uttryck. I sin analys förklarar eleven **komplexa** samband och drar **välgrundade och nyanserade** slutsatser om hur de förhåller sig till aktuella samhällsfrågor. Dessutom kan eleven **utförligt och nyanserat** redogöra för likheter och skillnader mellan å ena sidan nyreligiösa rörelser och strömningar och å andra sidan världsreligioner samt underbygga sina resonemang med **välgrundade och nyanserade** argument. Vidare kan eleven **utförligt och nyanserat** redogöra för hur religioner och livsåskådningar kan ha betydelse för människors upplevelse av identitet.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap samt drar **välgrundade och nyanserade** slutsatser om vilken betydelse dessa uppfattningar kan ha för individens förståelse av sig själv och av sin omvärld.

Eleven diskuterar **utförligt och nyanserat** etiska frågor och använder då etiska begrepp och ger, utifrån olika etiska teorier och modeller, **välgrundade och nyanserade** argument i frågorna.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för och analysera några religioner, nyreligiösa strömningar och livsåskådningar samt översiktligt redogöra för deras kännetecken och hur de tar sig samhälleliga uttryck. I sin analys förklarar eleven enkla samband och drar enkla slutsatser om hur de förhåller sig till aktuella samhällsfrågor. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för likheter och skillnader mellan å ena sidan nyreligiösa rörelser och strömningar och å andra sidan världsreligioner samt underbygga sina resonemang med enkla argument. Vidare kan eleven översiktligt redogöra för hur religioner och livsåskådningar kan ha betydelse för människors upplevelse av identitet.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för och analysera några religioner, nyreligiösa strömningar och livsåskådningar samt utförligt redogöra för deras kännetecken och hur de tar sig samhälleliga uttryck. I sin analys förklarar eleven samband och drar välgrundade slutsatser om hur de förhåller sig till aktuella samhällsfrågor. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för likheter och skillnader mellan å ena sidan nyreligiösa rörelser och strömningar och å andra sidan världsreligioner samt underbygga sina resonemang med välgrundade argument. Vidare kan eleven utförligt redogöra för hur religioner och livsåskådningar kan ha betydelse för människors upplevelse av identitet.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för och analysera några religioner, nyreligiösa strömningar och livsåskådningar samt utförligt och nyanserat redogöra för deras kännetecken och hur de tar sig samhälleliga uttryck. I sin analys förklarar eleven komplexa samband och drar välgrundade och nyanserade slutsatser om hur de förhåller sig till aktuella samhällsfrågor. Dessutom kan eleven utförligt och nyanserat redogöra för likheter och skillnader mellan å ena sidan nyreligiösa rörelser och strömningar och å andra sidan världsreligioner samt underbygga sina resonemang med välgrundade och nyanserade argument. Vidare kan eleven utförligt och nyanserat redogöra för hur religioner och livsåskådningar kan ha betydelse för människors upplevelse av identitet.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap samt dra enkla slutsatser om vilken betydelse dessa uppfattningar kan ha för individens förståelse av sig själv och av sin omvärld. Eleven diskuterar översiktligt etiska frågor och använder då etiska begrepp och ger, utifrån olika etiska teorier och modeller, enkla argument i frågorna.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap samt drar välgrundade slutsatser om vilken betydelse dessa uppfattningar kan ha för individens förståelse av sig själv och av sin omvärld. Eleven diskuterar utförligt etiska frågor och använder då etiska begrepp och ger, utifrån olika etiska teorier och modeller, välgrundade argument i frågorna.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap samt drar välgrundade och nyanserade slutsatser om vilken betydelse dessa uppfattningar kan ha för individens förståelse av sig själv och av sin omvärld. Eleven diskuterar utförligt och nyanserat etiska frågor och använder då etiska begrepp och ger, utifrån olika etiska teorier och modeller, välgrundade och nyanserade argument i frågorna.

Religionskunskap – specialisering

Kursen religionskunskap – specialisering omfattar punkterna 1 och 3–5 under rubriken Ämnets syfte. I kursen behandlas fördjupade kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Fördjupning inom något eller några av ämnets kunskapsområden, till exempel centrala idéer, etiska principer, texter, riter och handlingsmönster i en eller flera valda religioner och livsåskådningar.
- Begrepp, teorier och metoder som är relevanta för kunskapsområdet.
- Analys och diskussion av kunskapsområdet ur historiska och samtida perspektiv.
- Källkritisk metod inom kunskapsområdet. Granskning, analys och tolkning av texter, bilder och annat material som det valda kunskapsområdet har gett upphov till samt av hur det valda kunskapsområdet framställs i olika medier och källor.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** redogöra för och analysera ett eller flera valda kunskapsområden. I redogörelsen använder eleven **med viss säkerhet** begrepp, teorier och metoder som är relevanta för det eller de valda kunskapsområdena. Eleven kan göra en **enkel** analys av kunskapsområdet ur historiska och samtida perspektiv. I analysen redogör eleven **översiktligt** för kännetecknen, påverkansfaktorer och utvecklingstendenser samt drar **enkla** slutsatser om hur kunskapsområdet har tagit och tar sig samhällseliga uttryck.

Eleven kan värdera och kritiskt granska information om kunskapsområdet från olika medier och källor och dra **enkla** slutsatser om informationens relevans, trovärdighet och användbarhet.

Eleven diskuterar **översiktligt** etiska frågor i relation till det valda kunskapsområdet. I diskussionen använder eleven etiska begrepp och ger, utifrån olika etiska modeller, **enkla** argument i frågorna.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** redogöra för och analysera ett eller flera valda kunskapsområden. I redogörelsen använder eleven **med viss säkerhet** begrepp, teorier och metoder som är relevanta för det eller de valda kunskapsområdena. Eleven kan göra en **enkel** analys av kunskapsområdet ur historiska och samtida perspektiv. I analysen redogör eleven **utförligt** för kännetecknen, påverkansfaktorer och utvecklingstendenser samt drar **välgrundade** slutsatser om hur kunskapsområdet har tagit och tar sig samhällsliga uttryck.

Eleven kan värdera och kritiskt granska information om kunskapsområdet från olika medier och källor och dra **välgrundade** slutsatser om informationens relevans, trovärdighet och användbarhet.

Eleven diskuterar **utförligt** etiska frågor i relation till det valda kunskapsområdet. I diskussionen använder eleven etiska begrepp och ger, utifrån olika etiska modeller, **välgrundade** argument i frågorna.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för och analysera ett eller flera valda kunskapsområden. I redogörelsen använder eleven **med säkerhet** begrepp, teorier och metoder som är relevanta för det eller de valda kunskapsområdena. Eleven kan göra en **komplex** analys av kunskapsområdet ur historiska och samtida perspektiv. I analysen redogör eleven **utförligt och nyanserat** för kännetecknen, påverkansfaktorer och utvecklingstendenser samt drar **välgrundade och nyanserade** slutsatser om hur kunskapsområdet har tagit och tar sig samhällsliga uttryck.

Eleven kan värdera och kritiskt granska information om kunskapsområdet från olika medier och källor och dra **välgrundade och nyanserade** slutsatser om informationens relevans, trovärdighet och användbarhet.

Eleven diskuterar **utförligt och nyanserat** etiska frågor i relation till det valda kunskapsområdet. I diskussionen använder eleven etiska begrepp och ger, utifrån olika etiska modeller, **välgrundade och nyanserade** argument i frågorna.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för och analysera ett eller flera valda kunskapsområden. I redogörelsen använder eleven med viss säkerhet begrepp, teorier och metoder som är relevanta för det eller de valda kunskapsområdena. Eleven kan göra en enkel analys av kunskapsområdet ur historiska och samtida perspektiv. I analysen redogör eleven översiktligt för kännetecken, påverkansfaktorer och utvecklingstendenser samt drar enkla slutsatser om hur kunskapsområdet har tagit och tar sig samhälleliga uttryck. Eleven kan värdera och kritiskt granska information om kunskapsområdet från olika medier och källor och dra enkla slutsatser om informationens relevans, trovärdighet och användbarhet.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för och analysera ett eller flera valda kunskapsområden. I redogörelsen använder eleven med viss säkerhet begrepp, teorier och metoder som är relevanta för det eller de valda kunskapsområdena. Eleven kan göra en enkel analys av kunskapsområdet ur historiska och samtida perspektiv. I analysen redogör eleven utförligt för kännetecken, påverkansfaktorer och utvecklingstendenser samt drar välgrundade slutsatser om hur kunskapsområdet har tagit och tar sig samhälleliga uttryck. Eleven kan värdera och kritiskt granska information om kunskapsområdet från olika medier och källor och dra välgrundade slutsatser om informationens relevans, trovärdighet och användbarhet.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för och analysera ett eller flera valda kunskapsområden. I redogörelsen använder eleven med säkerhet begrepp, teorier och metoder som är relevanta för det eller de valda kunskapsområdena. Eleven kan göra en komplex analys av kunskapsområdet ur historiska och samtida perspektiv. I analysen redogör eleven utförligt och nyanserat för kännetecken, påverkansfaktorer och utvecklingstendenser samt drar välgrundade och nyanserade slutsatser om hur kunskapsområdet har tagit och tar sig samhälleliga uttryck. Eleven kan värdera och kritiskt granska information om kunskapsområdet från olika medier och källor och dra välgrundade och nyanserade slutsatser om informationens relevans, trovärdighet och användbarhet.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven diskuterar översiktligt etiska frågor i relation till det valda kunskapsområdet. I diskussionen använder eleven etiska begrepp och ger, utifrån olika etiska modeller, enkla argument i frågorna.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven diskuterar utförligt etiska frågor i relation till det valda kunskapsområdet. I diskussionen använder eleven etiska begrepp och ger, utifrån olika etiska modeller, välgrundade argument i frågorna.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven diskuterar utförligt och nyanserat etiska frågor i relation till det valda kunskapsområdet. I diskussionen använder eleven etiska begrepp och ger, utifrån olika etiska modeller, välgrundade och nyanserade argument i frågorna.

Ämnesplan för ämnet samhällskunskap

Samhällskunskap

Ämnet samhällskunskap är till sin karaktär tvärvetenskapligt. Det har sin bas inom statsvetenskap, sociologi och nationalekonomi, men även andra samhällsvetenskapliga och humanistiska discipliner ingår. Med hjälp av begrepp, teorier, modeller och metoder från alla dessa discipliner kan komplexa samhällsfrågor förstås och förklaras. Ämnet har även ett historiskt perspektiv.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar kunskaper om människors livsvillkor med utgångspunkt i olika samhällsfrågor. Politiska, sociala och ekonomiska band sammanlänkar i dag människor i olika samhällen över hela världen. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om frågor som berör makt, demokrati, jämställdhet och de mänskliga rättigheterna inklusive barns och ungdomars rättigheter i enlighet med konventionen om barnets rättigheter. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla förståelse för frågor om arbetsliv, resurser och hållbar utveckling.

Eleverna ska ges möjlighet att utveckla ett vetenskapligt förhållningssätt till samhällsfrågor och en förståelse av det vetenskapliga arbetet med samhällsfrågor. Dessutom ska undervisningen bidra till att skapa förutsättningar för ett aktivt deltagande i samhällslivet. Ett komplext samhälle med stort informationsflöde och snabb förändringstakt kräver ett kritiskt förhållningssätt och eleverna ska därför ges möjlighet att utveckla ett sådant. Det omfattar förmåga att söka, strukturera och värdera information från olika källor och medier samt förmåga att dra slutsatser utifrån informationen.

I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att arbeta med olika metoder för att samla in och bearbeta information. Genom undervisningen ska eleverna även ges möjlighet att uttrycka kunskaper och uppfattningar såväl muntligt som skriftligt samt med hjälp av modern informationsteknik.

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.

2. Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
3. Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.
4. Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.
5. Förmåga att uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.

Kurser i ämnet

- Samhällskunskap 1a1, 50 poäng, som bygger på de kunskaper grundskolan ger eller motsvarande. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen samhällskunskap 1b.
- Samhällskunskap 1a2, 50 poäng, som bygger på kursen samhällskunskap 1a1. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen samhällskunskap 1b.
- Samhällskunskap 1b, 100 poäng, som bygger på de kunskaper grundskolan ger eller motsvarande. Betyg i kursen kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i kursen samhällskunskap 1a1 eller kursen samhällskunskap 1a2.
- Samhällskunskap 2, 100 poäng, som bygger på kursen samhällskunskap 1a2 eller kursen samhällskunskap 1b.
- Samhällskunskap 3, 100 poäng, som bygger på kursen samhällskunskap 2.
- Internationell ekonomi, 100 poäng, som bygger på kursen samhällskunskap 1a2 eller kursen samhällskunskap 1b.
- Internationella relationer, 100 poäng, som bygger på kursen samhällskunskap 1a2 eller kursen samhällskunskap 1b.

Samhällskunskap 1a1

Kursen samhällskunskap 1a1 omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Demokrati och politiska system på lokal och nationell nivå samt inom EU. Internationella och nordiska samarbeten. Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån olika

demokratimodeller och den digitala teknikens möjligheter. Mediers innehåll och nyhetsvärdering i samband med frågor om demokrati och politik.

- De mänskliga rättigheterna, vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Arbetsmarknad, arbetsrätt och arbetsmiljö. Arbetsmarknadens parter, deras olika roller och betydelse för samhällsutvecklingen. Arbetsmarknadens sätt att fungera, anställningsvillkor.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Privatekonomi. Hushållets inkomster, utgifter, tillgångar och skulder. Konsumenträtt samt konsumtion i förhållande till behov och resurser. Hur privatekonomin påverkas av samhällsekonomska förändringar.
- Metoder för att kritiskt bearbeta information, till exempel källkritik.
- Presentation i olika former och med olika tekniker med betoning på det skriftliga och muntliga, till exempel debatter och debattartiklar.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. Eleven kan också **översiktligt** redogöra för de mänskliga rättigheterna. I sin analys förklarar eleven **enkla** samband och drar **enkla** slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven dra **enkla** slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden, exempelvis arbetslivets utveckling, påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera **någon** orsak och konsekvens. I analysen diskuterar eleven **översiktligt** orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge **enkla** argument för sina ståndpunkter och värderar med **enkla** omdömen andras ståndpunkter.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för individens rättigheter och skyldigheter i rollen som konsument, förhållandet mellan hushållets inkomster och utgifter, tillgångar och skulder samt för sambanden mellan den privata ekonomin och samhällsekonomin.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med viss säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor samt göra **enkla** reflektioner om källornas relevans och trovärdighet. Eleven kan, **med viss säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. Eleven kan också **utförligt** redogöra för de mänskliga rättigheterna. I sin analys förklarar eleven samband och drar **välgrundade** slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven dra **välgrundade** slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden, exempelvis arbetslivets utveckling, påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifierar **några** orsaker och konsekvenser. I analysen diskuterar eleven **utförligt** orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge **välgrundade** argument för sina ståndpunkter och värderar med **enkla** omdömen andras ståndpunkter.

Eleven kan **utförligt** redogöra för individens rättigheter och skyldigheter i rollen som konsument, förhållandet mellan hushållets inkomster och utgifter, tillgångar och skulder samt för sambanden mellan den privata ekonomin och samhällsekonomin.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med viss säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor samt gör **välgrundade** reflektioner om källornas relevans och trovärdighet **utifrån syftet**. Eleven kan, **med viss säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer **samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna**.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. Eleven kan också **utförligt och nyanserat** redogöra för de mänskliga rättigheterna. I sin analys förklarar eleven **komplexa** samband och drar **välgrundade och nyanserade** slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven dra **välgrundade och nyanserade** slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden, exempelvis arbetslivets utveckling, påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifierar **flera** orsaker och konsekvenser. I analysen diskuterar eleven **utförligt och nyanserat** orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge **välgrundade och nyanserade** argument för sina ståndpunkter och värderar med **nyanserade** omdömen andras ståndpunkter.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för individens rättigheter och skyldigheter i rollen som konsument, förhållandet mellan hushållets inkomster och utgifter, tillgångar och skulder samt för sambanden mellan den privata ekonomin och samhällsekonomin.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor samt göra **välgrundade och nyanserade** reflektioner om källornas relevans och trovärdighet **utifrån** syftet. Eleven kan, **med säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer **samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna**.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. Eleven kan också översiktligt redogöra för de mänskliga rättigheterna. I sin analys förklarar eleven enkla samband och drar enkla slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven dra enkla slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden, exempelvis arbetslivets utveckling, påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. Eleven kan också utförligt redogöra för de mänskliga rättigheterna. I sin analys förklarar eleven samband och drar välgrundade slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven dra välgrundade slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden, exempelvis arbetslivets utveckling, påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. Eleven kan också utförligt och nyanserat redogöra för de mänskliga rättigheterna. I sin analys förklarar eleven komplexa samband och drar välgrundade och nyanserade slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven dra välgrundade och nyanserade slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden, exempelvis arbetslivets utveckling, påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera någon orsak och konsekvens. I analysen diskuterar eleven översiktligt orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge enkla argument för sina ståndpunkter och värderar med enkla omdömen andras ståndpunkter. Eleven kan översiktligt redogöra för individens rättigheter och skyldigheter i rollen som konsument, förhållandet mellan hushållets inkomster och utgifter, tillgångar och skulder samt för sambanden mellan den privata ekonomin och samhällsekonomin.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifierar några orsaker och konsekvenser. I analysen diskuterar eleven utförligt orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge välgrundade argument för sina ståndpunkter och värderar med enkla omdömen andras ståndpunkter. Eleven kan utförligt redogöra för individens rättigheter och skyldigheter i rollen som konsument, förhållandet mellan hushållets inkomster och utgifter, tillgångar och skulder samt för sambanden mellan den privata ekonomin och samhällsekonomin.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifierar flera orsaker och konsekvenser. I analysen diskuterar eleven utförligt och nyanserat orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge välgrundade och nyanserade argument för sina ståndpunkter och värderar med nyanserade omdömen andras ståndpunkter. Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för individens rättigheter och skyldigheter i rollen som konsument, förhållandet mellan hushållets inkomster och utgifter, tillgångar och skulder samt för sambanden mellan den privata ekonomin och samhällsekonomin.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor samt göra enkla reflektioner om källornas relevans och trovärdighet. Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor samt göra välgrundade reflektioner om källornas relevans och trovärdighet utifrån syftet . Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna .	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner om källornas relevans och trovärdighet utifrån syftet . Eleven kan, med säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna .

Samhällskunskap 1a2

Kursen samhällskunskap 1a2 omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte, med särskild betoning på punkt 3.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Politiska ideologier och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdsteorier.
- Samhällsekonomi, till exempel ekonomiska strukturer och flöden i Sverige och internationellt. Försörjning, tillväxt och företagande, resursanvändning och resursfördelning utifrån olika förutsättningar.
- Massmediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka.
- Samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med undersökningar av samhällsfrågor och samhällsförhållanden. Exempel på metoder för att samla in information är intervju, enkät och observation. Exempel på metoder för att bearbeta information är statistiska metoder, samhällsvetenskaplig textanalys, argumentationsanalys och källkritik.
- Presentation i olika former och med olika tekniker med betoning på det skriftliga och muntliga, till exempel debatter, debattartiklar och rapporter.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. I sin analys förklarar eleven **enkla** samband och drar **enkla** slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven **översiktligt** redogöra för de historiska förutsättningarnas betydelse och dra **enkla** slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera **någon** orsak och konsekvens. I analysen använder eleven **med viss säkerhet** samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder. Eleven diskuterar **översiktligt** orsaker och konsekvenser samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge **enkla** argument för sina ståndpunkter och värderar med **enkla** omdömen andras ståndpunkter.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med viss säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra **enkla** reflektioner om deras relevans och trovärdighet. Eleven kan, **med viss säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. I sin analys förklarar eleven samband och drar **välgrundade** slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven **utförligt** redogöra för de historiska förutsättningarnas betydelse och dra **välgrundade** slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera **några** orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven **med viss säkerhet** samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder **samt värderar dem med enkla omdömen**. Eleven diskuterar **utförligt** orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge **välgrundade** argument för sina ståndpunkter och värderar med **enkla** omdömen andras ståndpunkter.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med viss säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra **välgrundade** reflektioner om deras relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, **med viss säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer **samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna**.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. I sin analys förklarar eleven **komplexa** samband och drar **välgrundade** slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven **utförligt och nyanserat** redogöra för de historiska förutsättningarnas betydelse och dra

välgrundade och nyanserade slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifierar **flera** orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven **med säkerhet** samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder **samt värderar dem med nyanserade omdömen**. Eleven diskuterar **nyanserat** orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge **välgrundade och nyanserade** argument för sina ståndpunkter och värderar med **nyanserade** omdömen andras ståndpunkter.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra **välgrundade och nyanserade** reflektioner om deras relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, **med säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer **samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna**.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. I sin analys förklarar eleven enkla samband och drar enkla slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för de historiska förutsättningarnas betydelse och dra enkla slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. I sin analys förklarar eleven samband och drar välgrundade slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för de historiska förutsättningarnas betydelse och dra välgrundade slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. I sin analys förklarar eleven komplexa samband och drar välgrundade slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven utförligt och nyanserat redogöra för de historiska förutsättningarnas betydelse och dra välgrundade och nyanserade slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera någon orsak och konsekvens. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder. Eleven diskuterar översiktligt orsaker och konsekvenser samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge enkla argument för sina ståndpunkter och värderar med enkla omdömen andras ståndpunkter.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera några orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt värderar dem med enkla omdömen . Eleven diskuterar utförligt orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge välgrundade argument för sina ståndpunkter och värderar med enkla omdömen andras ståndpunkter.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifierar flera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt värderar dem med nyanserade omdömen . Eleven diskuterar nyanserat orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge välgrundade och nyanserade argument för sina ståndpunkter och värderar med nyanserade omdömen andras ståndpunkter.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra enkla reflektioner om deras relevans och trovärdighet. Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra välgrundade reflektioner om deras relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner om deras relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, med säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.

Samhällskunskap 1b

Kursen samhällskunskap 1b omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte. I kursen behandlas grundläggande kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Demokrati och politiska system på lokal och nationell nivå samt inom EU. Internationella och nordiska samarbeten. Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån grundläggande demokratimodeller och den digitala teknikens möjligheter. Politiska ideologier och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdsteorier.
- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Arbetsmarknad, arbetsrätt och arbetsmiljö. Arbetsmarknadens parter, deras olika roller och betydelse för samhällsutvecklingen. Arbetsmarknadens sätt att fungera, anställningsvillkor.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Samhällsekonomi, till exempel ekonomiska strukturer och flöden i Sverige och internationellt. Försörjning, tillväxt och företagande, resursanvändning och resursfördelning utifrån olika förutsättningar.
- Privatekonomi. Hushållets inkomster, utgifter, tillgångar och skulder. Konsumenträtt samt konsumtion i förhållande till behov och resurser. Hur privatekonomin påverkas av samhällsekonomiska förändringar.
- Massmediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka. Mediers innehåll och nyhetsvärdering.
- Samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med undersökningar av samhällsfrågor och samhällsförhållanden. Exempel på metoder för att samla in information är intervju, enkät och observation. Exempel på metoder för att bearbeta information är statistiska metoder, samhällsvetenskaplig textanalys, argumentationsanalys och källkritik.
- Presentation i olika former och med olika tekniker med betoning på det skriftliga och muntliga, till exempel debatter, debattartiklar och rapporter.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. Eleven kan också **översiktligt** redogöra för de mänskliga rättigheterna. I sin analys förklarar eleven **enkla** samband och drar **enkla** slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven **översiktligt** redogöra för de historiska förutsättningarnas betydelse och dra **enkla** slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden, exempelvis arbetslivets utveckling, påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera **någon** orsak och konsekvens. I analysen använder eleven **med viss säkerhet** samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder. Eleven diskuterar **översiktligt** orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge **enkla** argument för sina ståndpunkter och värderar med **enkla** omdömen andras ståndpunkter.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för individens rättigheter och skyldigheter i rollen som konsument, förhållandet mellan hushållets inkomster och utgifter, tillgångar och skulder samt för sambanden mellan den privata ekonomin och samhällsekonomin.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med viss säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra **enkla** reflektioner om deras relevans och trovärdighet. Eleven kan, **med viss säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. Eleven kan också **utförligt** redogöra för de mänskliga rättigheterna. I sin analys förklarar eleven samband och drar **välgrundade** slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven **utförligt** redogöra för de historiska förutsättningarnas betydelse och dra **välgrundade** slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden, exempelvis arbetslivets utveckling, påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera **några** orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven **med viss säkerhet** samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder **samt värderar dem med enkla omdömen**. Eleven diskuterar **utförligt** orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge **välgrundade** argument för sina ståndpunkter och värderar med **enkla** omdömen andras ståndpunkter.

Eleven kan **utförligt** redogöra för individens rättigheter och skyldigheter i rollen som konsument, förhållandet mellan hushållets inkomster och utgifter, tillgångar och skulder samt för sambanden mellan den privata ekonomin och samhällsekonomin.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med viss säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra **välgrundade** reflektioner om deras relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, **med viss säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer **samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna**.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. Eleven kan också **utförligt och nyanserat** redogöra för de mänskliga rättigheterna. I sin analys förklarar eleven **komplexa** samband och drar **välgrundade** slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven **utförligt och nyanserat** redogöra för de historiska förutsättningarnas betydelse och dra **välgrundade och nyanserade** slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden, exempelvis arbetslivets utveckling, påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifierar **flera** orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven **med säkerhet** samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder **samt värderar dem med nyanserade omdömen**. Eleven diskuterar **utförligt och nyanserat** orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge **nyanserade** argument för sina ståndpunkter och värderar med **nyanserade** omdömen andras ståndpunkter.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för individens rättigheter och skyldigheter i rollen som konsument, förhållandet mellan hushållets

inkomster och utgifter, tillgångar och skulder samt för sambanden mellan den privata ekonomin och samhällsekonomin.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra **välgrundade och nyanserade** reflektioner om deras relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, **med säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer **samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.**

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. Eleven kan också översiktligt redogöra för de mänskliga rättigheterna. I sin analys förklarar eleven enkla samband och drar enkla slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för de historiska förutsättningarnas betydelse och dra enkla slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden, exempelvis arbetslivets utveckling, påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. Eleven kan också utförligt redogöra för de mänskliga rättigheterna. I sin analys förklarar eleven samband och drar välgrundade slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för de historiska förutsättningarnas betydelse och dra välgrundade slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden, exempelvis arbetslivets utveckling, påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. Eleven kan också utförligt och nyanserat redogöra för de mänskliga rättigheterna. I sin analys förklarar eleven komplexa samband och drar välgrundade slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven utförligt och nyanserat redogöra för de historiska förutsättningarnas betydelse och dra välgrundade och nyanserade slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden, exempelvis arbetslivets utveckling, påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera någon orsak och konsekvens. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder. Eleven diskuterar översiktligt orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge enkla argument för sina ståndpunkter och värderar med enkla omdömen andras ståndpunkter. Eleven kan översiktligt redogöra för individens rättigheter och skyldigheter i rollen som konsument, förhållandet mellan hushållets inkomster och utgifter, tillgångar och skulder samt för sambanden mellan den privata ekonomin och samhällsekonomin.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera några orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt värderar dem med enkla omdömen. Eleven diskuterar utförligt orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge välgrundade argument för sina ståndpunkter och värderar med enkla omdömen andras ståndpunkter. Eleven kan utförligt redogöra för individens rättigheter och skyldigheter i rollen som konsument, förhållandet mellan hushållets inkomster och utgifter, tillgångar och skulder samt för sambanden mellan den privata ekonomin och samhällsekonomin.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifierar flera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt värderar dem med nyanserade omdömen. Eleven diskuterar utförligt och nyanserat orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge nyanserade argument för sina ståndpunkter och värderar med nyanserade omdömen andras ståndpunkter. Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för individens rättigheter och skyldigheter i rollen som konsument, förhållandet mellan hushållets inkomster och utgifter, tillgångar och skulder samt för sambanden mellan den privata ekonomin och samhällsekonomin.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra enkla reflektioner om deras relevans och trovärdighet. Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra välgrundade reflektioner om deras relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner om deras relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, med säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.

Samhällskunskap 2

Kursen samhällskunskap 2 omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte, med särskild betoning på punkterna 2 och 3. I kursen behandlas fördjupade kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Nationalekonomiska teories framväxt och genomslagskraft utifrån historiska villkor och motsättningar, till exempel merkantilism, ekonomisk liberalism, marxism, keynesianism och monetarism. Frågor om tillväxt, makt, inflytande, ett hållbart samhälle, miljö och resursfördelning i relation till de ekonomiska teorierna.
- Det nutida samhällets politiska utveckling utifrån historiska ideologiska villkor, till exempel mänskliga rättigheter, nationalism, kolonialism och jämställdhet, i relation till maktfördelning och ekonomiska villkor. Frågor om aktörens handlingsfrihet kontra strukturella villkor.
- Tematisk fördjupning i samhällsfrågor.
- Tillämpning av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i arbetet med komplexa samhällsfrågor.
- Källkritisk granskning, tolkning och värdering av information från olika medier och källor i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Källhänvisning enligt vanliga system.
- Muntlig och skriftlig presentation i olika former och med olika tekniker som är vanliga inom området, till exempel debatter, debattartiklar, rapporter och essäer.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** redogöra för några centrala teorier och **översiktligt** diskutera deras styrkor och svagheter. Dessutom kan eleven **översiktligt** redogöra för hur teorierna påverkar nutidens ekonomiska, politiska och sociala förhållanden samt hur dessa förhållanden kan förstås utifrån teorierna.

Eleven kan analysera komplexa samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven **med viss säkerhet** samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder. Eleven diskuterar **översiktligt** orsakerna samt politiska, ekonomiska och sociala konsekvenser av olika lösningar på samhällsfrågor. Eleven kan ge **enkla**

argument för sina ståndpunkter och värderar med **enkla** omdömen andras ståndpunkter.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med viss säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra **enkla** reflektioner om källornas relevans och trovärdighet. Eleven kan, **med viss säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** redogöra för några centrala teorier och **utförligt** diskutera deras styrkor och svagheter. Dessutom kan eleven **utförligt** redogöra för hur teorierna påverkar nutidens ekonomiska, politiska och sociala förhållanden samt hur dessa förhållanden kan förstås utifrån teorierna.

Eleven kan analysera komplexa samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven **med viss säkerhet** samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder **samt värderar dem med enkla omdömen**. Eleven diskuterar **utförligt** orsakerna samt politiska, ekonomiska och sociala konsekvenser av olika lösningar på samhällsfrågor. Eleven kan ge **välgrundade** argument för sina ståndpunkter och värderar med **enkla** omdömen andras ståndpunkter.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med viss säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra **välgrundade** reflektioner om källornas relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, **med viss säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer **samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna**.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för några centrala teorier och **utförligt och nyanserat** diskutera deras styrkor och svagheter. Dessutom kan eleven **utförligt och nyanserat** redogöra för hur teorierna

påverkar nutidens ekonomiska, politiska och sociala förhållanden samt hur dessa förhållanden kan förstås utifrån teorierna.

Eleven kan analysera komplexa samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven **med säkerhet** samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder **samt värderar dem med nyanserade omdömen**. Eleven diskuterar **utförligt och nyanserat** orsakerna samt politiska, ekonomiska och sociala konsekvenser av olika lösningar på samhällsfrågor. Eleven kan ge **välgrundade och nyanserade** argument för sina ståndpunkter och värderar med **nyanserade** omdömen andras ståndpunkter.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra **välgrundade och nyanserade** reflektioner om källornas relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, **med säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer **samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna**.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för några centrala teorier och översiktligt diskutera deras styrkor och svagheter. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för hur teorierna påverkar nutidens ekonomiska, politiska och sociala förhållanden samt hur dessa förhållanden kan förstås utifrån teorierna	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för några centrala teorier och utförligt diskutera deras styrkor och svagheter. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för hur teorierna påverkar nutidens ekonomiska, politiska och sociala förhållanden samt hur dessa förhållanden kan förstås utifrån teorierna.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för några centrala teorier och utförligt och nyanserat diskutera deras styrkor och svagheter. Dessutom kan eleven utförligt och nyanserat redogöra för hur teorierna påverkar nutidens ekonomiska, politiska och sociala förhållanden samt hur dessa förhållanden kan förstås utifrån teorierna.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan analysera komplexa samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder. Eleven diskuterar översiktligt orsakerna samt politiska, ekonomiska och sociala konsekvenser av olika lösningar på samhällsfrågor. Eleven kan ge enkla argument för sina ståndpunkter och värderar med enkla omdömen andras ståndpunkter.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan analysera komplexa samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt värderar dem med enkla omdömen . Eleven diskuterar utförligt orsakerna samt politiska, ekonomiska och sociala konsekvenser av olika lösningar på samhällsfrågor. Eleven kan ge välgrundade argument för sina ståndpunkter och värderar med enkla omdömen andras ståndpunkter.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan analysera komplexa samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt värderar dem med nyanserade omdömen . Eleven diskuterar utförligt och nyanserat orsakerna samt politiska, ekonomiska och sociala konsekvenser av olika lösningar på samhällsfrågor. Eleven kan ge välgrundade och nyanserade argument för sina ståndpunkter och värderar med nyanserade omdömen andras ståndpunkter.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra enkla reflektioner om källornas relevans och trovärdighet. Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra välgrundade reflektioner om källornas relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner om källornas relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, med säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.

Samhällskunskap 3

Kursen samhällskunskap 3 omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte, med särskild betoning på punkt 3. I kursen behandlas fördjupade kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Globalisering och dess betydelse utifrån ett demokratiskt, ekonomiskt och politiskt perspektiv samt för individer, grupper och nationer. Analys av utmaningar som individen, nationen och jorden står inför i en globaliserad värld.
- Introduktion av vetenskapsteori.
- Hur vetenskapliga begrepp används i samhällsdebatten och påverkar individens syn på sig själv, på andra och på det omgivande samhället.
- Tillämpning av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i arbetet med komplexa samhällsfrågor.
- Källkritisk granskning, tolkning och värdering av information från olika medier och källor i arbetet med komplexa samhällsfrågor. Källhänvisning enligt vanliga system.
- Muntlig och skriftlig presentation i utredande och andra former och med olika tekniker som är vanliga inom området, till exempel debatter, debattartiklar, rapporter och essäer.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** redogöra för centrala teorier utifrån olika perspektiv. Dessutom kan eleven **översiktligt** redogöra för hur olika faktorer och förhållanden skapar olika förutsättningar för individer, grupper och nationer.

Eleven kan analysera komplexa samhällsfrågor och identifierar orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven **med viss säkerhet** samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt diskuterar **översiktligt** deras styrkor och svagheter med hänvisning till såväl empiriska källor som någon vetenskapsteoretisk källa. Eleven diskuterar **översiktligt** orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge **enkla** argument för sina ståndpunkter och värderar med **enkla** omdömen andras ståndpunkter.

Eleven kan ge **något** exempel på hur vetenskapliga begrepp används i samhällsdebatten och **översiktligt** beskriva hur detta påverkar synen på samhällsfrågor.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med viss säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra **enkla** reflektioner om källornas relevans och trovärdighet. Eleven kan, **med viss säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** redogöra för centrala teorier utifrån olika perspektiv. Dessutom kan eleven **utförligt** redogöra för hur olika faktorer och förhållanden skapar olika förutsättningar för individer, grupper och nationer.

Eleven kan analysera komplexa samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven **med viss säkerhet** samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt diskuterar **utförligt** deras styrkor och svagheter med hänvisning till såväl empiriska källor som någon vetenskapsteoretisk källa. Eleven diskuterar **utförligt** orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven ger **välgrundade** argument för sina ståndpunkter och värderar med **enkla** omdömen andras ståndpunkter.

Eleven kan ge **några** exempel på hur vetenskapliga begrepp används i samhällsdebatten och **utförligt** beskriva hur detta påverkar synen på samhällsfrågor.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med viss säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra **välgrundade** reflektioner om källornas relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan **med viss säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer **samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.**

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för centrala teorier utifrån olika perspektiv. Dessutom kan eleven **utförligt och nyanserat** redogöra för hur olika faktorer och förhållanden skapar olika förutsättningar för individer, grupper och nationer.

Eleven kan analysera komplexa samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven **med säkerhet** samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt diskuterar **utförligt och nyanserat** deras styrkor och svagheter med hänvisning till såväl empiriska källor som någon vetenskapsteoretisk källa. Eleven diskuterar **utförligt och nyanserat** orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven ger **välgrundade och nyanserade** argument för sina ståndpunkter och värderar med **nyanserade** omdömen andras ståndpunkter.

Eleven kan ge **några** exempel på hur vetenskapliga begrepp används i samhällsdebatten och **utförligt och nyanserat** beskriva hur detta påverkar synen på samhällsfrågor.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra **välgrundade och nyanserade** reflektioner om källornas relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, **med säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer **samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.**

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyg B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för centrala teorier utifrån olika perspektiv. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för hur olika faktorer och förhållanden skapar olika förutsättningar för individer, grupper och nationer.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för centrala teorier utifrån olika perspektiv. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för hur olika faktorer och förhållanden skapar olika förutsättningar för individer, grupper och nationer.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för centrala teorier utifrån olika perspektiv. Dessutom kan eleven utförligt och nyanserat redogöra för hur olika faktorer och förhållanden skapar olika förutsättningar för individer, grupper och nationer.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyg B	Betyget A
Eleven kan analysera komplexa samhällsfrågor och identifierar orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt diskuterar översiktligt deras styrkor och svagheter med hänvisning till såväl empiriska källor som någon vetenskapsteoretisk källa. Eleven diskuterar översiktligt orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge enkla argument för sina ståndpunkter och värderar med enkla omdömen andras ståndpunkter. Eleven kan ge något exempel på hur vetenskapliga begrepp används i samhällsdebatten och översiktligt beskriva hur detta påverkar synen på samhällsfrågor.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan analysera komplexa samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt diskuterar utförligt deras styrkor och svagheter med hänvisning till såväl empiriska källor som någon vetenskapsteoretisk källa. Eleven diskuterar utförligt orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven ger välgrundade argument för sina ståndpunkter och värderar med enkla omdömen andras ståndpunkter. Eleven kan ge några exempel på hur vetenskapliga begrepp används i samhällsdebatten och utförligt beskriva hur detta påverkar synen på samhällsfrågor.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan analysera komplexa samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt diskuterar utförligt och nyanserat deras styrkor och svagheter med hänvisning till såväl empiriska källor som någon vetenskapsteoretisk källa. Eleven diskuterar utförligt och nyanserat orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven ger välgrundade och nyanserade argument för sina ståndpunkter och värderar med nyanserade omdömen andras ståndpunkter. Eleven kan ge några exempel på hur vetenskapliga begrepp används i samhällsdebatten och utförligt och nyanserat beskriva hur detta påverkar synen på samhällsfrågor.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyg B	Betyget A
I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra enkla reflektioner om källornas relevans och trovärdighet. Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra välgrundade reflektioner om källornas relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner om källornas relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, med säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.

Internationell ekonomi

Kursen internationell ekonomi omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte. I kursen behandlas fördjupade kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Internationella handelsrelationer och ekonomisk integration samt deras aktörer. Den internationella ekonomins och handelns utveckling med hjälp av ekonomiska teorier, utifrån både ett historiskt och ett nutida perspektiv. Den internationella ekonomins och handelns effekter för länders välfärd och för miljön.
- Kulturens betydelse för affärskontakter mellan företag i olika länder.
- Drivkrafter bakom och effekter av olika handels- och valutapolitiska ingrepp i internationella handelsrelationer. Finansiella marknader i den internationella ekonomin.
- Global resursfördelning. Relationen mellan produktionskostnader i olika delar av världen och företagens lokalisering och internationella handel. Förklaringar till uppkomsten av transnationella företag.
- Den ekonomiska integrationsprocessen inom EU och den fortsatta utvecklingen mot gemensamma marknader.
- Samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.
- Källkritisk granskning, tolkning och värdering av information från olika medier och andra källor. Källhänvisning enligt vanliga system.
- Muntlig och skriftlig presentation i olika former som är vanliga inom området, till exempel debatter, debattartiklar, rapporter och essäer.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** redogöra för handelskontakter och handelsrelationer utifrån olika perspektiv. Dessutom kan eleven **översiktligt** redogöra för hur olika förutsättningar och förhållanden påverkar och påverkas av olika aktörer. Eleven diskuterar också **översiktligt** några effekter av reglerande ingrepp i den internationella ekonomin.

Eleven kan analysera orsaker till och konsekvenser av den internationella ekonomins och handelns utseende och utveckling. I analysen använder eleven **med viss säkerhet** några relevanta begrepp, teorier, modeller och

metoder. Dessutom diskuterar eleven **översiktligt** deras styrkor och svagheter med hänvisning till olika källor.

Eleven diskuterar **översiktligt** den internationella ekonomins betydelse för miljö och resursfördelning, kan ge **enkla** argument för olika ståndpunkter och värdera dem med **enkla** omdömen.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med viss säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra **enkla** reflektioner om källornas relevans och trovärdighet. Eleven kan, **med viss säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** redogöra för handelskontakter och handelsrelationer utifrån olika perspektiv. Dessutom kan eleven **utförligt** redogöra för hur olika förutsättningar och förhållanden påverkar och påverkas av olika aktörer. Eleven diskuterar också **utförligt** några effekter av reglerande ingrepp i den internationella ekonomin.

Eleven kan analysera orsaker till och konsekvenser av den internationella ekonomins och handelns utseende och utveckling. I analysen använder eleven **med viss säkerhet** några relevanta begrepp, teorier, modeller och metoder. Dessutom diskuterar eleven **utförligt** deras styrkor och svagheter med hänvisning till olika källor.

Eleven diskuterar **utförligt** den internationella ekonomins betydelse för miljö och resursfördelning, kan ge **välgrundade** argument för olika ståndpunkter och värderar dem med **enkla** omdömen.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med viss säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra **välgrundade** reflektioner om källornas relevans och trovärdighet **utifrån syftet**. Eleven kan, **med viss säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer **samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna**.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för handelskontakter och handelsrelationer utifrån olika perspektiv. Dessutom kan eleven **utförligt och nyanserat** redogöra för hur olika förutsättningar och förhållanden påverkar och påverkas av olika aktörer. Eleven diskuterar också **utförligt och nyanserat** några effekter av reglerande ingrepp i den internationella ekonomin.

Eleven kan analysera orsaker till och konsekvenser av den internationella ekonomins och handelns utseende och utveckling. I analysen använder eleven **med säkerhet** några relevanta begrepp, teorier, modeller och metoder. Dessutom diskuterar eleven **utförligt och nyanserat** deras styrkor och svagheter med hänvisning till olika källor.

Eleven diskuterar **utförligt och nyanserat** den internationella ekonomins betydelse för miljö och resursfördelning, kan ge **välgrundade och nyanserade** argument för olika ståndpunkter och värdera dem med **nyanserade** omdömen.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra **välgrundade och nyanserade** reflektioner om källornas relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, **med säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt **formulera sig självständigt i förhållande till källorna**.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för handelskontakter och handelsrelationer utifrån olika perspektiv. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för hur olika förutsättningar och förhållanden påverkar och påverkas av olika aktörer. Eleven diskuterar också översiktligt några effekter av reglerande ingrepp i den internationella ekonomin. Eleven kan analysera orsaker till och konsekvenser av den internationella ekonomins och handelns utseende och utveckling. I analysen använder eleven med viss säkerhet några relevanta begrepp, teorier, modeller och metoder. Dessutom diskuterar eleven översiktligt deras styrkor och svagheter med hänvisning till olika källor.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för handelskontakter och handelsrelationer utifrån olika perspektiv. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för hur olika förutsättningar och förhållanden påverkar och påverkas av olika aktörer. Eleven diskuterar också utförligt några effekter av reglerande ingrepp i den internationella ekonomin. Eleven kan analysera orsaker till och konsekvenser av den internationella ekonomins och handelns utseende och utveckling. I analysen använder eleven med viss säkerhet några relevanta begrepp, teorier, modeller och metoder. Dessutom diskuterar eleven utförligt deras styrkor och svagheter med hänvisning till olika källor.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för handelskontakter och handelsrelationer utifrån olika perspektiv. Dessutom kan eleven utförligt och nyanserat redogöra för hur olika förutsättningar och förhållanden påverkar och påverkas av olika aktörer. Eleven diskuterar också utförligt och nyanserat några effekter av reglerande ingrepp i den internationella ekonomin. Eleven kan analysera orsaker till och konsekvenser av den internationella ekonomins och handelns utseende och utveckling. I analysen använder eleven med säkerhet några relevanta begrepp, teorier, modeller och metoder. Dessutom diskuterar eleven utförligt och nyanserat deras styrkor och svagheter med hänvisning till olika källor.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven diskuterar översiktligt den internationella ekonomins betydelse för miljö och resursfördelning, kan ge enkla argument för olika ståndpunkter och värdera dem med enkla omdömen. I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra enkla reflektioner om källornas relevans och trovärdighet. Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven diskuterar utförligt den internationella ekonomins betydelse för miljö och resursfördelning, kan ge välgrundade argument för olika ståndpunkter och värderar dem med enkla omdömen. I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra välgrundade reflektioner om källornas relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven diskuterar utförligt och nyanserat den internationella ekonomins betydelse för miljö och resursfördelning, kan ge välgrundade och nyanserade argument för olika ståndpunkter och värdera dem med nyanserade omdömen. I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner om källornas relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, med säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.

Internationella relationer

Kursen internationella relationer omfattar punkterna 1–5 under rubriken Ämnets syfte. I kursen behandlas fördjupade kunskaper i ämnet.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Olika aktörer, deras mål och medel samt hur dessa samspelar inom utrikes- och säkerhetspolitik. Den moderna nationalstatens utmaningar som en internationell aktör.
- Olika teoretiska perspektiv på internationella relationer.
- Världskrigens och efterkrigstidens betydelse för etableringen av internationella institutioner. Olika former av organiserat samarbete mellan länder och sambandet mellan detta samarbete och den politiska och ekonomiska utvecklingen.
- Orsaker till och följder av samarbeten och konflikter.
- Internationell rätt. Möjligheter och svårigheter med att säkerställa såväl staters som individers rättigheter och säkerhet. Grundläggande internationella konventioner om mänskliga fri- och rättigheter och olika aktörers möjlighet till tillämpning.
- Globaliseringens betydelse för individer, grupper och samhällen samt möjligheter och utmaningar för miljö och resursfördelning.
- Samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.
- Källkritisk granskning, tolkning och värdering av informationen från olika medier och andra källor. Källhänvisning enligt vanliga system.
- Muntlig och skriftlig presentation i olika former som är vanliga inom området, till exempel debatter, debattartiklar, vetenskapliga rapporter och essäer.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** redogöra för hur olika nationella och internationella förutsättningar och förhållanden påverkar och påverkas av internationella aktörer. Dessutom diskuterar eleven **översiktligt** några teoretiska perspektiv på internationella relationer.

Eleven kan analysera orsaker till och konsekvenser av samarbeten och konflikter. I analysen använder eleven **med viss säkerhet** några relevanta

begrepp, teorier, modeller och metoder. Dessutom diskuterar eleven **översiktligt** deras styrkor och svagheter med hänvisning till olika källor.

Eleven diskuterar **översiktligt** lösningar på internationella konflikter och problem, kan ge **enkla** argument för olika ståndpunkter om globaliseringens konsekvenser och betydelsen av internationella samarbeten samt värdera ståndpunkterna med **enkla** omdömen.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med viss säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, gör adekvata källhänvisningar samt göra **enkla** reflektioner om källornas relevans och trovärdighet. Eleven kan, **med viss säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** redogöra för hur olika nationella och internationella förutsättningar och förhållanden påverkar och påverkas av internationella aktörer. Dessutom diskuterar eleven **utförligt** några teoretiska perspektiv på internationella relationer.

Eleven kan analysera orsaker till och konsekvenser av samarbeten och konflikter. I analysen använder eleven **med viss säkerhet** några relevanta begrepp, teorier, modeller och metoder. Dessutom diskuterar eleven **utförligt** deras styrkor och svagheter med hänvisning till olika källor.

Eleven diskuterar **utförligt** lösningar på internationella konflikter och problem, kan ge **välgrundade** argument för olika ståndpunkter om globaliseringens konsekvenser och betydelsen av internationella samarbeten samt värdera ståndpunkterna med **enkla** omdömen.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med viss säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra **välgrundade** reflektioner om källornas relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, **med viss säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer **samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.**

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för hur olika nationella och internationella förutsättningar och förhållanden påverkar och påverkas av internationella aktörer. Dessutom diskuterar eleven **utförligt och nyanserat** några teoretiska perspektiv på internationella relationer.

Eleven kan analysera orsaker till och konsekvenser av samarbeten och konflikter. I analysen använder eleven **med säkerhet** några relevanta begrepp, teorier, modeller och metoder. Dessutom diskuterar eleven **utförligt och nyanserat** deras styrkor och svagheter med hänvisning till olika källor.

Eleven diskuterar **utförligt och nyanserat** lösningar på internationella konflikter och problem, kan ge **välgrundade och nyanserade** argument för olika ståndpunkter om globaliseringens konsekvenser och betydelsen av internationella samarbeten samt värderar ståndpunkterna med **nyanserade** omdömen.

I arbetet med samhällsfrågor kan eleven **med säkerhet** söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra **välgrundade och nyanserade** reflektioner om källornas relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, **med säkerhet** och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer **samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.**

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för hur olika nationella och internationella förutsättningar och förhållanden påverkar och påverkas av internationella aktörer. Dessutom diskuterar eleven översiktligt några teoretiska perspektiv på internationella relationer. Eleven kan analysera orsaker till och konsekvenser av samarbeten och konflikter. I analysen använder eleven med viss säkerhet några relevanta begrepp, teorier, modeller och metoder. Dessutom diskuterar eleven översiktligt deras styrkor och svagheter med hänvisning till olika källor.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för hur olika nationella och internationella förutsättningar och förhållanden påverkar och påverkas av internationella aktörer. Dessutom diskuterar eleven utförligt några teoretiska perspektiv på internationella relationer. Eleven kan analysera orsaker till och konsekvenser av samarbeten och konflikter. I analysen använder eleven med viss säkerhet några relevanta begrepp, teorier, modeller och metoder. Dessutom diskuterar eleven utförligt deras styrkor och svagheter med hänvisning till olika källor.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för hur olika nationella och internationella förutsättningar och förhållanden påverkar och påverkas av internationella aktörer. Dessutom diskuterar eleven utförligt och nyanserat några teoretiska perspektiv på internationella relationer. Eleven kan analysera orsaker till och konsekvenser av samarbeten och konflikter. I analysen använder eleven med säkerhet några relevanta begrepp, teorier, modeller och metoder. Dessutom diskuterar eleven utförligt och nyanserat deras styrkor och svagheter med hänvisning till olika källor.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven diskuterar översiktligt lösningar på internationella konflikter och problem, kan ge enkla argument för olika ståndpunkter om globaliseringens konsekvenser och betydelsen av internationella samarbeten samt värdera ståndpunkterna med enkla omdömen. I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, gör adekvata källhänvisningar samt göra enkla reflektioner om källornas relevans och trovärdighet. Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven diskuterar utförligt lösningar på internationella konflikter och problem, kan ge välgrundade argument för olika ståndpunkter om globaliseringens konsekvenser och betydelsen av internationella samarbeten samt värdera ståndpunkterna med enkla omdömen. I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra välgrundade reflektioner om källornas relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven diskuterar utförligt och nyanserat lösningar på internationella konflikter och problem, kan ge välgrundade och nyanserade argument för olika ståndpunkter om globaliseringens konsekvenser och betydelsen av internationella samarbeten samt värderar ståndpunkterna med nyanserade omdömen. I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, göra adekvata källhänvisningar samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner om källornas relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, med säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.

Ämnesplan för ämnet svenska

Svenska

Kärnan i ämnet svenska är språk och litteratur. Språket är människans främsta redskap för reflektion, kommunikation och kunskapsutveckling. Genom språket kan människan uttrycka sin personlighet, och med hjälp av skönlitteratur, texter av olika slag och olika typer av medier lär hon känna sin omvärld, sina medmänniskor och sig själv.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet svenska ska syfta till att eleverna utvecklar sin förmåga att kommunicera i tal och skrift samt att läsa och arbeta med texter, både skönlitteratur och andra typer av texter. Eleverna ska ges möjlighet att i skönlitteraturen se såväl det särskiljande som det allmänmänskliga i tid och rum. Undervisningen ska också leda till att eleverna utvecklar förmåga att använda skönlitteratur och andra typer av texter samt film och andra medier som källa till självinsikt och förståelse av andra människors erfarenheter, livsvillkor, tankar och föreställningsvärldar. Den ska utmana eleverna till nya tankesätt och öppna för nya perspektiv. Vidare ska undervisningen leda till att eleverna utvecklar kunskaper om det svenska språket, dess uppbyggnad och ursprung samt ge dem möjlighet att reflektera över olika typer av språklig variation. Undervisningen ska även bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man söker, sammanställer och kritiskt granskar information från olika källor.

Undervisningen ska stimulera elevernas lust att tala, skriva, läsa och lyssna och därmed stödja deras personliga utveckling. Eleverna ska ges möjlighet att bygga upp en tillit till sin egen språkförmåga och tillägna sig de språkliga redskap som krävs för vardags- och samhällsliv. De ska också ges möjlighet att utveckla sådana kunskaper om muntlig och skriftlig kommunikation som behövs i arbetslivet och för vidare studier.

I undervisningen ska eleverna ges rikliga tillfällen att tala, skriva, läsa och lyssna. Undervisningen i muntlig och skriftlig framställning ska ge eleverna tillfälle att värdera andras muntliga framställningar och texter samt bearbeta sina egna muntliga framställningar och texter, efter egen värdering och andras råd. I undervisningen ska eleverna få möta olika typer av skönlitteratur och andra typer av texter samt få sätta innehållet i relation till egna erfarenheter, intressen och den egna utbildningen.

Undervisningen i ämnet svenska ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
2. Kunskaper om språkriktighet i text samt förmåga att utforma muntliga framställningar och texter som fungerar väl i sitt sammanhang.
3. Kunskaper om den retoriska arbetsprocessen, dvs. att på ett strukturerat och metodiskt sätt planera och genomföra muntlig och skriftlig framställning som tar hänsyn till syfte, mottagare och kommunikationssituation i övrigt.
4. Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
5. Kunskaper om centrala svenska och internationella skönlitterära verk och författarskap samt förmåga att sätta in dessa i ett sammanhang.
6. Kunskaper om genrer samt berättartekniska och stilistiska drag, dels i skönlitteratur från olika tider, dels i film och andra medier.
7. Förmåga att läsa, arbeta med och reflektera över skönlitteratur från olika tider och kulturer författade av såväl kvinnor som män samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
8. Kunskaper om det svenska språkets uppbyggnad.
9. Kunskaper om språkförhållanden i Sverige och övriga Norden samt det svenska språkets ursprung. Förmåga att reflektera över olika former av språklig variation.

Kurser i ämnet

- Svenska 1, 100 poäng, som bygger på de kunskaper grundskolan ger eller motsvarande.
- Svenska 2, 100 poäng, som bygger på kursen svenska 1.
- Svenska 3, 100 poäng, som bygger på kursen svenska 2.
- Litteratur, 100 poäng, som bygger på kursen svenska 1 eller kursen svenska som andraspråk 1.
- Retorik, 100 poäng, som bygger på kursen svenska 1 eller kursen svenska som andraspråk 1.
- Skrivande, 100 poäng, som bygger på kursen svenska 1 eller kursen svenska som andraspråk 1.

Svenska 1

Kursen svenska 1 omfattar punkterna 1–9 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning med fokus på mottagaranpassning. Faktorer som gör en muntlig presentation intressant och övertygande. Användning av presentationstekniska hjälpmedel som stöd för muntlig framställning. Olika sätt att lyssna och ge respons som är anpassad till kommunikationssituationen.
- Skriftlig framställning av texter för kommunikation, lärande och reflektion. Språkriktighet, dvs. vilka språkliga egenskaper och textegenskaper i övrigt som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang.
- Argumentationsteknik och skriftlig framställning av argumenterande text.
- Grunderna i den retoriska arbetsprocessen.
- Bearbetning, sammanfattning och kritisk granskning av text. Citat- och referatteknik. Grundläggande källkritik.
- Skönlitteratur, författad av såväl kvinnor som män, från olika tider och kulturer.
- Centrala motiv, berättarteknik och vanliga stildrag i fiktivt berättande, till exempel i skönlitteratur och teater samt i film och andra medier.
- Grundläggande språkliga begrepp som behövs för att på ett metodiskt och strukturerat sätt tala om och analysera språk och språklig variation samt diskutera språkriktighetsfrågor.
- Dialekter och språklig variation i talat och skrivet språk som hänger samman med till exempel ålder, kön och social bakgrund. Skillnader mellan formellt och informellt språkbruk samt attityder till olika former av språklig variation.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla egna tankar och åsikter samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven **med viss säkerhet**. Den muntliga framställningen är sammanhängande och begriplig. Språket är **till viss del** anpassat till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Vidare kan eleven **med viss säkerhet** använda något presentationstekniskt hjälpmedel.

Eleven kan skriva argumenterande text och andra typer av texter, som är sammanhängande och begripliga samt **till viss del** anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven kan i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet.

Eleven kan läsa, reflektera över och göra **enkla** sammanfattningar av texter samt skriva egna texter **som anknyter till det lästa**. I sitt arbete värderar och granskar eleven **med viss säkerhet** källor kritiskt samt tillämpar grundläggande regler för citat- och referatteknik.

Eleven kan översiktligt återge innehållet i några centrala svenska och internationella skönlitterära verk och annat berättande. Dessutom kan eleven **översiktligt** redogöra för några samband mellan olika verk genom att ge exempel på gemensamma teman och motiv. Eleven återger **någon** iakttagelse och formulerar egna tankar med utgångspunkt i berättandet.

Eleven kan göra **enkla** reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare och kommunikationssituation samt ge exempel på hur språk och språkbruk kan markera avstånd och samhörighet. Dessutom resonerar eleven **översiktligt** om attityder till **någon** form av språklig variation.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla egna tankar och åsikter **på ett nyanserat sätt** samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven **med viss säkerhet**. Den muntliga framställningen är sammanhängande och begriplig, **och dispositionen tydligt urskiljbar**. Språket är **ledigt och** anpassat till syfte, mottagare och kommunikationssituation. **Eleven har viss åhörarkontakt**. Vidare kan eleven **med viss säkerhet** använda något presentationstekniskt hjälpmedel **som stöder och tydliggör den muntliga framställningen**.

Eleven kan skriva argumenterande text och andra typer av texter, som är sammanhängande och begripliga samt anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. **Dispositionen i den skriftliga framställningen är tydligt urskiljbar**. Eleven kan i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet, **och språket är varierat och delvis välformulerat**.

Eleven kan läsa, reflektera över och göra sammanfattningar av texter samt skriva egna texter **som lyfter fram huvudtanken i det lästa**. I sitt arbete värderar och granskar eleven **med viss säkerhet** källor kritiskt samt tillämpar grundläggande regler för citat- och referatteknik.

Eleven kan översiktligt återge innehållet i några centrala svenska och internationella skönlitterära verk och annat berättande. **Eleven reflekterar också över innehåll och form med hjälp av några berättartekniska och stilistiska begrepp**. Dessutom kan eleven **utförligt** redogöra för några samband mellan olika verk genom att ge exempel på gemensamma teman och motiv. Eleven återger **några** iakttagelser och formulerar **välgrundade** egna tankar med utgångspunkt i berättandet.

Eleven kan göra **välgrundade** reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare och kommunikationssituation samt ge exempel på **och diskutera** hur språk och språkbruk kan markera avstånd och samhörighet. Dessutom resonerar eleven **översiktligt, utifrån några olika perspektiv**, om attityder till **några** olika former av språklig variation.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla egna tankar och åsikter **på ett nyanserat sätt** samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven **med säkerhet**. Den muntliga framställningen är sammanhängande, begriplig **och väldisponerad**. Språket är **ledigt och** anpassat till syfte, mottagare och kommunikationssituation. **Eleven har god åhörarkontakt**. Vidare kan eleven **med säkerhet** använda något presentationstekniskt hjälpmedel **som stöder, tydliggör och är väl integrerat i den muntliga framställningen**.

Eleven kan skriva argumenterande text och andra typer av texter, som är sammanhängande, begripliga **och väldisponerade** samt anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. **Dispositionen i den skriftliga framställningen är tydligt urskiljbar**. Eleven kan i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet, **och språket är varierat och innehåller goda formuleringar**.

Eleven kan läsa, reflektera över och göra sammanfattningar av texter samt skriva egna texter **som lyfter fram huvudtanken i det lästa och ger nya, relevanta perspektiv**. I sitt arbete värderar och granskar eleven **med säkerhet** källor kritiskt samt tillämpar grundläggande regler för citat- och referatteknik.

Eleven kan översiktligt återge innehållet i några centrala svenska och internationella skönlitterära verk och annat berättande. **Eleven reflekterar också över innehåll och form med hjälp av några berättartekniska och stilistiska begrepp**. Dessutom kan eleven **utförligt redogöra** för några samband mellan olika verk genom att ge exempel på gemensamma teman och motiv. Eleven återger **några** iakttagelser, formulerar **välgrundade och nyanserade** egna tankar med utgångspunkt i berättandet **samt relaterar innehållet i berättandet på ett relevant sätt till allmänmänskliga förhållanden**.

Eleven kan göra **välgrundade och nyanserade** reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare och

kommunikationssituation samt ge exempel på **och nyanserat diskutera** hur språk och språkbruk kan markera avstånd och samhörighet. Dessutom resonerar eleven **utförligt, utifrån flera olika perspektiv**, om attityder till **flera** olika former av språklig variation.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla egna tankar och åsikter samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven med viss säkerhet. Den muntliga framställningen är sammanhängande och begriplig. Språket är till viss del anpassat till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Vidare kan eleven med viss säkerhet använda något presentationstekniskt hjälpmedel.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla egna tankar och åsikter på ett nyanserat sätt samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven med viss säkerhet. Den muntliga framställningen är sammanhängande och begriplig, och dispositionen tydligt urskiljbar. Språket är ledigt och anpassat till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven har viss åhörarkontakt. Vidare kan eleven med viss säkerhet använda något presentationstekniskt hjälpmedel som stöder och tydliggör den muntliga framställningen.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla egna tankar och åsikter på ett nyanserat sätt samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven med säkerhet. Den muntliga framställningen är sammanhängande, begriplig och väldisponerad. Språket är ledigt och anpassat till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven har god åhörarkontakt. Vidare kan eleven med säkerhet använda något presentationstekniskt hjälpmedel som stöder, tydliggör och är väl integrerat i den muntliga framställningen.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan skriva argumenterande text och andra typer av texter, som är sammanhängande och begripliga samt till viss del anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven kan i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet. Eleven kan läsa, reflektera över och göra enkla sammanfattningar av texter samt skriva egna texter som anknyter till det lästa. I sitt arbete värderar och granskar eleven med viss säkerhet källor kritiskt samt tillämpar grundläggande regler för citat- och referatteknik.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan skriva argumenterande text och andra typer av texter, som är sammanhängande och begripliga samt anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Dispositionen i den skriftliga framställningen är tydligt urskiljbar. Eleven kan i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet, och språket är varierat och delvis välformulerat. Eleven kan läsa, reflektera över och göra sammanfattningar av texter samt skriva egna texter som lyfter fram huvudtanken i det lästa. I sitt arbete värderar och granskar eleven med viss säkerhet källor kritiskt samt tillämpar grundläggande regler för citat- och referatteknik.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan skriva argumenterande text och andra typer av texter, som är sammanhängande, begripliga och väldisponerade samt anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Dispositionen i den skriftliga framställningen är tydligt urskiljbar. Eleven kan i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet, och språket är varierat och innehåller goda formuleringar. Eleven kan läsa, reflektera över och göra sammanfattningar av texter samt skriva egna texter som lyfter fram huvudtanken i det lästa och ger nya, relevanta perspektiv. I sitt arbete värderar och granskar eleven med säkerhet källor kritiskt samt tillämpar grundläggande regler för citat- och referatteknik.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt återge innehållet i några centrala svenska och internationella skönlitterära verk och annat berättande. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för några samband mellan olika verk genom att ge exempel på gemensamma teman och motiv. Eleven återger någon iakttagelse och formulerar egna tankar med utgångspunkt i berättandet.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan översiktligt återge innehållet i några centrala svenska och internationella skönlitterära verk och annat berättande. Eleven reflekterar också över innehåll och form med hjälp av några berättartekniska och stilistiska begrepp. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för några samband mellan olika verk genom att ge exempel på gemensamma teman och motiv. Eleven återger några iakttagelser och formulerar välgrundade egna tankar med utgångspunkt i berättandet.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan översiktligt återge innehållet i några centrala svenska och internationella skönlitterära verk och annat berättande. Eleven reflekterar också över innehåll och form med hjälp av några berättartekniska och stilistiska begrepp. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för några samband mellan olika verk genom att ge exempel på gemensamma teman och motiv. Eleven återger några iakttagelser, formulerar välgrundade och nyanserade egna tankar med utgångspunkt i berättandet samt relaterar innehållet i berättandet på ett relevant sätt till allmänmänskliga förhållanden.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan göra enkla reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare och kommunikationssituation samt ge exempel på hur språk och språkbruk kan markera avstånd och samhörighet. Dessutom resonerar eleven översiktligt om attityder till någon form av språklig variation.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan göra välgrundade reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare och kommunikationssituation samt ge exempel på och diskutera hur språk och språkbruk kan markera avstånd och samhörighet. Dessutom resonerar eleven översiktligt, utifrån några olika perspektiv , om attityder till några olika former av språklig variation.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan göra välgrundade och nyanserade reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare och kommunikationssituation samt ge exempel på och nyanserat diskutera hur språk och språkbruk kan markera avstånd och samhörighet. Dessutom resonerar eleven utförligt, utifrån flera olika perspektiv , om attityder till flera olika former av språklig variation.

Svenska 2

Kursen svenska 2 omfattar punkterna 1–9 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning av utredande och argumenterande slag i och inför grupp. Användning av presentationstekniska hjälpmedel som stöd i muntlig framställning.
- Uppbyggnad, språk och stil i olika typer av texter samt referat och kritisk granskning av texter. Skriftlig framställning av utredande och argumenterande texter. Normer och stildrag som hör till dessa texttyper.
- Svenska och internationella författarskap, såväl kvinnliga som manliga, och skönlitterära verk, vilket även inkluderar teater samt film och andra medier, från olika tider och epoker. Dansk och norsk skönlitteratur, delvis på originalspråk. Relationen mellan skönlitteratur och samhällsutveckling, dvs. hur skönlitteraturen har formats av förhållanden och idéströmningar i samhället och hur den har påverkat samhällsutvecklingen.
- Skönlitterära verkningsmedel. Centrala litteraturvetenskapliga begrepp och deras användning.
- Svenska språkets uppbyggnad, dvs. hur ord, fraser och satser är uppbyggda samt hur de samspelar i grammatiken.
- Språkförhållanden i Sverige och övriga Norden, till exempel språklagstiftning, minoritetsspråk och dialekter.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla argument, egna tankar och åsikter samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven **med viss säkerhet**. Den muntliga framställningen är sammanhängande, begriplig och **dispositionen tydligt urskiljbar**. Språk och stil är **till viss del** anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven har **viss** åhörarkontakt. Vidare kan eleven **med viss säkerhet** använda något presentationstekniskt hjälpmedel.

Elever kan **med viss säkerhet** samla, sovra och sammanställa information från olika källor. Med utgångspunkt från detta kan eleven skriva utredande och argumenterande texter som är sammanhängande **och har tydligt urskiljbar disposition**. Texterna är **till viss del** anpassade till

syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven kan tillämpa regler för citat- och referatteknik och följer i huvudsak skriftspråkets normer för språkriktighet. Språket är varierat och innehåller goda formuleringar.

Eleven kan i skriftlig eller muntlig argumentation formulera en tes och ge **välgrundade** argument till stöd för den.

Eleven diskuterar översiktligt stil, innehåll och bärande tankar i skönlitterära verk och författarskap från olika tider och epoker utifrån några centrala litteraturvetenskapliga begrepp. Eleven ger exempel på och diskuterar **översiktligt samband mellan skönlitteratur** och idéströmningar i samhället.

Eleven kan **översiktligt** utifrån språkexempel redogöra för hur olika typer av satser, fraser och ord i svenska språket är uppbyggda och samspelar med varandra i grammatiken.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för **någon** aspekt av språksituationen i Sverige och övriga Norden.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla argument, egna tankar och åsikter **på ett nyanserat sätt** samt genomför muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven **med viss säkerhet**. Den muntliga framställningen är sammanhängande, begriplig och **väl disponerad**. **Språket är ledigt och** språk och stil är anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven har **viss** åhörarkontakt. Vidare kan eleven **med viss säkerhet** använda något presentationstekniskt hjälpmedel **som stöder och tydliggör den muntliga framställningen**.

Elever kan **med viss säkerhet** samla, sovra och sammanställa information från olika källor. Med utgångspunkt från detta kan eleven skriva utredande och argumenterande texter som är sammanhängande, **väl disponerade och som ger ett nytt perspektiv på det lästa**. Dessutom **resonerar och drar eleven slutsatser utifrån sina resonemang**. Texterna är anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven kan tillämpa regler för citat- och referatteknik och följer i huvudsak skriftspråkets normer för språkriktighet. Språket är **klart och** varierat samt innehåller goda formuleringar.

Eleven kan i skriftlig eller muntlig argumentation formulera eleven en tes, **håller sig konsekvent till den** och ge **välgrundade** argument till stöd för den.

Eleven diskuterar översiktligt stil, innehåll och bärande tankar i skönlitterära verk och författarskap från olika tider och epoker utifrån några få centrala litteraturvetenskapliga begrepp. Eleven ger exempel på **litterära verkningsmedel** och diskuterar **utförligt hur de skönlitterära verken förmedlar idéer och känslor samt sätter dessa verk och författarskap i relation till förhållanden** och idéströmningar i samhället.

Eleven kan **med viss precision** utifrån språkexempel redogöra för hur olika typer av satser, fraser och ord i svenska språket är uppbyggda och samspelar med varandra i grammatiken.

Eleven kan **utförligt** redogöra för **några** aspekter av språksituationen i Sverige och övriga Norden.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla argument, egna tankar och åsikter **på ett nyanserat sätt** samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven **med säkerhet**. Den muntliga framställningen är sammanhängande, begriplig och **väl disponerad. Språket är ledigt, varierat och välformulerat, och språk och stil är anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Framställningen innehåller såväl belysande exempel som generaliseringar och vidgade perspektiv.** Eleven har **god** åhörarkontakt. Vidare kan eleven **med säkerhet** använda något presentationstekniskt hjälpmedel som **stöder, tydliggör och är väl integrerat i den muntliga framställningen.**

Elever kan **med säkerhet** samla, sovra och sammanställa information från olika källor och kan med utgångspunkt från detta skriva utredande och argumenterande texter som är sammanhängande och **väl disponerade. Framställningen innehåller såväl belysande exempel som nya och vidgade perspektiv på det lästa. Dessutom resonerar och drar eleven välgrundade och nyanserade slutsatser utifrån sina resonemang.** Texterna är anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven kan tillämpa regler för citat- och referatteknik och följer i huvudsak skriftspråkets normer för språkriktighet. Språket är **träffsäkert, klart och** varierat och innehåller goda formuleringar.

Eleven kan i skriftlig eller muntlig argumentation formulera en tes, **hålla sig konsekvent till den** och ge **välgrundade** argument till stöd för den. Dessutom kan eleven på ett relevant sätt **bemöta tänkta motargument**.

Eleven diskuterar översiktligt stil, innehåll och bärande tankar i skönlitterära verk och författarskap från olika tider och epoker utifrån några få centrala litteraturvetenskapliga begrepp. Eleven ger exempel på **litterära verkningsmedel**, **resonerar nyanserat om dessa** och diskuterar **utförligt och nyanserat hur de skönlitterära verken förmedlar idéer och känslor samt sätter dessa verk och författarskap i relation till förhållanden** och idéströmningar i samhället.

Eleven kan **med god precision** utifrån språkexempel redogöra för hur olika typer av satser, fraser och ord i svenska språket är uppbyggda och samspelar med varandra i grammatiken.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för **några** aspekter av språksituationen i Sverige och övriga Norden.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla argument, egna tankar och åsikter samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven med viss säkerhet. Den muntliga framställningen är sammanhängande, begriplig och dispositionen tydligt urskiljbar. Språk och stil är till viss del anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven har viss åhörarkontakt. Vidare kan eleven med viss säkerhet använda något presentationstekniskt hjälpmedel.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla argument, egna tankar och åsikter på ett nyanserat sätt samt genomför muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven med viss säkerhet. Den muntliga framställningen är sammanhängande, begriplig och väl disponerad. Språket är ledigt och språk och stil är anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven har viss åhörarkontakt. Vidare kan eleven med viss säkerhet använda något presentationstekniskt hjälpmedel som stöder och tydliggör den muntliga framställningen.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla argument, egna tankar och åsikter på ett nyanserat sätt samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven med säkerhet. Den muntliga framställningen är sammanhängande, begriplig och väl disponerad. Språket är ledigt, varierat och välformulerat, och språk och stil är anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Framställningen innehåller såväl belysande exempel som generaliseringar och vidgade perspektiv. Eleven har god åhörarkontakt. Vidare kan eleven med säkerhet använda något presentationstekniskt hjälpmedel som stöder, tydliggör och är väl integrerat i den muntliga framställningen.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Elever kan med viss säkerhet samla, sovra och sammanställa information från olika källor. Med utgångspunkt från detta kan eleven skriva utredande och argumenterande texter som är sammanhängande och har tydligt urskiljbar disposition. Texterna är till viss del anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven kan tillämpa regler för citat- och referatteknik och följer i huvudsak skriftspråkets normer för språkriktighet. Språket är varierat och innehåller goda formuleringar.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Elever kan med viss säkerhet samla, sovra och sammanställa information från olika källor. Med utgångspunkt från detta kan eleven skriva utredande och argumenterande texter som är sammanhängande, väl disponerade och som ger ett nytt perspektiv på det lästa. Dessutom resonerar och drar eleven slutsatser utifrån sina resonemang. Texterna är anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven kan tillämpa regler för citat- och referatteknik och följer i huvudsak skriftspråkets normer för språkriktighet. Språket är klart och varierat samt innehåller goda formuleringar.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Elever kan med säkerhet samla, sovra och sammanställa information från olika källor och kan med utgångspunkt från detta skriva utredande och argumenterande texter som är sammanhängande och väl disponerade. Framställningen innehåller såväl belysande exempel som nya och vidgade perspektiv på det lästa. Dessutom resonerar och drar eleven välgrundade och nyanserade slutsatser utifrån sina resonemang. Texterna är anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven kan tillämpa regler för citat- och referatteknik och följer i huvudsak skriftspråkets normer för språkriktighet. Språket är träffsäkert, klart och varierat och innehåller goda formuleringar.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan i skriftlig eller muntlig argumentation formulera en tes och ge välgrundade argument till stöd för den. Eleven diskuterar översiktligt stil, innehåll och bärande tankar i skönlitterära verk och författarskap från olika tider och epoker utifrån några centrala litteraturvetenskapliga begrepp. Eleven ger exempel på och diskuterar översiktligt samband mellan skönlitteratur och idéströmningar i samhället.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan i skriftlig eller muntlig argumentation formulera eleven en tes, håller sig konsekvent till den och ge välgrundade argument till stöd för den. Eleven diskuterar översiktligt stil, innehåll och bärande tankar i skönlitterära verk och författarskap från olika tider och epoker utifrån några få centrala litteraturvetenskapliga begrepp. Eleven ger exempel på litterära verkningsmedel och diskuterar utförligt hur de skönlitterära verken förmedlar idéer och känslor samt sätter dessa verk och författarskap i relation till förhållanden och idéströmningar i samhället.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan i skriftlig eller muntlig argumentation formulera en tes, hålla sig konsekvent till den och ge välgrundade argument till stöd för den. Dessutom kan eleven på ett relevant sätt bemöta tänkta motargument. Eleven diskuterar översiktligt stil, innehåll och bärande tankar i skönlitterära verk och författarskap från olika tider och epoker utifrån några få centrala litteraturvetenskapliga begrepp. Eleven ger exempel på litterära verkningsmedel, resonerar nyanserat om dessa och diskuterar utförligt och nyanserat hur de skönlitterära verken förmedlar idéer och känslor samt sätter dessa verk och författarskap i relation till förhållanden och idéströmningar i samhället.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt utifrån språkexempel redogöra för hur olika typer av satser, fraser och ord i svenska språket är uppbyggda och samspelar med varandra i grammatiken. Eleven kan översiktligt redogöra för någon aspekt av språksituationen i Sverige och övriga Norden.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan med viss precision utifrån språkexempel redogöra för hur olika typer av satser, fraser och ord i svenska språket är uppbyggda och samspelar med varandra i grammatiken. Eleven kan utförligt redogöra för några aspekter av språksituationen i Sverige och övriga Norden.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan med god precision utifrån språkexempel redogöra för hur olika typer av satser, fraser och ord i svenska språket är uppbyggda och samspelar med varandra i grammatiken. Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för några aspekter av språksituationen i Sverige och övriga Norden.

Svenska 3

Kursen svenska 3 omfattar punkterna 1–9 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning med fördjupad tillämpning av den retoriska arbetsprocessen som stöd i planering och utförande samt som redskap för analys. Användning av presentationstekniska hjälpmedel som stöd i muntlig framställning.
- Viktiga generella drag som rör disposition, språk och stil i texter av vetenskaplig karaktär.
- Läsning av och arbete med texter, vilket inkluderar strukturering, sovrning, sammanställning, sammanfattning och källkritisk granskning.
- Skriftlig framställning som anknyter till den vetenskapliga texttypen och som behandlar någon aspekt av svenskämnet.
- Skönlitterära texter, författade av såväl kvinnor som män, inom genrerna prosa, lyrik och dramatik. Litteraturvetenskapligt inriktad analys av stilmedel och berättartekniska grepp. Litteraturvetenskapliga begrepp och verktyg.
- Det svenska språkets ursprung, historiska utveckling och släktskapsförhållanden. Språkförändring.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla egna tankar och åsikter samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven **med viss säkerhet**. Språk, stil och disposition är anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation, och eleven använder **med viss säkerhet** retoriska verkningsmedel. Eleven har **viss** åhörarkontakt. Vidare kan eleven **med viss säkerhet** använda något presentationstekniskt hjälpmedel.

Elever kan **med viss säkerhet** samla, sova och sammanställa stora mängder information från olika källor och kan med utgångspunkt från detta skriva texter av vetenskaplig karaktär och andra texter. Texterna är sammanhängande **och har tydligt urskiljbar disposition**. Texterna är dessutom **till viss del** anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven kan värdera och granska källor kritiskt, tillämpa regler för citat- och referatteknik samt i huvudsak följa

skriftspråkets normer för språkriktighet. Eleverna behandlar källorna på ett rimligt sätt och drar relevanta slutsatser utifrån källmaterialet. Språket är varierat och **innehåller goda formuleringar**.

Eleven kan i skriftlig eller muntlig argumentation formulera en tes och ge **välgrundade** argument till stöd för den.

Eleven kan **med viss säkerhet** använda grundläggande retoriska begrepp som verktyg i **enkla** analyser av retorik.

Eleven kan göra en fördjupad, textnära litterär analys av ett tema, en genre eller ett författarskap. I analysen använder eleven **med viss säkerhet** litteraturvetenskapliga begrepp och verktyg samt ger stöd för sin tolkning genom belägg från texterna.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för några aspekter av det svenska språkets släktskapsförhållanden och historiska utveckling.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, **på ett nyanserat sätt** muntligt förmedla egna tankar och åsikter samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven **med viss säkerhet**. Språk, stil och disposition är **väl** anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation, och eleven använder **med säkerhet** retoriska verkningsmedel. Eleven har **viss** åhörarkontakt. Vidare kan eleven **med viss säkerhet** använda något presentationstekniskt hjälpmedel som **stöder och tydliggör den muntliga framställningen**.

Elever kan **med viss säkerhet** samla, sovra och sammanställa stora mängder information från olika källor och kan med utgångspunkt från detta skriva texter av vetenskaplig karaktär och andra texter. Texterna är sammanhängande och **väl disponerade**. Texterna är anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven kan värdera och granska källor kritiskt, tillämpa regler för citat- och referatteknik samt i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet. Eleverna behandlar källorna på ett rimligt sätt och drar relevanta slutsatser utifrån källmaterialet. Språket är **klart och** varierat samt **innehåller goda formuleringar**.

Eleven kan i skriftlig eller muntlig argumentation formulera en tes, **hålla sig konsekvent till den** och ge **välgrundade** argument till stöd för den.

Eleven kan använda grundläggande retoriska begrepp som verktyg i **utförliga** analyser av retorik.

Eleven kan göra en fördjupad och **utförlig textnära** litterär analys av ett tema, en genre eller ett författarskap. I analysen använder eleven **med viss säkerhet** litteraturvetenskapliga begrepp och verktyg samt ger stöd för sin tolkning genom **väl valda** belägg från texterna.

Eleven kan **utförligt** redogöra för några aspekter av det svenska språkets släktskapsförhållanden och historiska utveckling.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, på ett nyanserat sätt muntligt förmedla egna tankar och åsikter samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven **med säkerhet**. Språk, stil och disposition är **väl** anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation och eleven använder **med säkerhet och på ett effektfullt sätt** retoriska verkningsmedel. Eleven har **god** åhörarkontakt. Vidare kan eleven **med säkerhet** använda något presentationstekniskt hjälpmedel som **stöder, tydliggör och är väl integrerat i den muntliga framställningen**.

Elever kan **med säkerhet** samla, sovra och sammanställa stora mängder information från olika källor och skriver med utgångspunkt från detta texter av vetenskaplig karaktär och andra texter. Texterna är sammanhängande **och väldisponerade**. Texterna är dessutom **väl** anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven kan värdera och granska källor kritiskt, tillämpa regler för citat- och referatteknik samt i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet. Eleverna behandlar källorna på ett **skickligt** sätt och drar relevanta slutsatser utifrån källmaterialet. Språket är **träffsäkert, klart, varierat och över lag välformulerat**.

Eleven kan i skriftlig eller muntlig argumentation formulera en tes, **hålla sig konsekvent till den** och ge **välgrundade och nyanserade** argument till stöd för den. Dessutom kan eleven på ett relevant sätt **bemöta tänkta motargument**.

Eleven kan **med god säkerhet** använda grundläggande retoriska begrepp som verktyg i **utförliga och nyanserade** analyser av retorik.

Eleven kan göra en fördjupad, **utförlig, träffsäker och nyanserad textnära** litterär analys av ett tema, en genre eller ett författarskap **ur**

flera perspektiv. I analysen använder eleven **med säkerhet** litteraturvetenskapliga begrepp och verktyg samt ger stöd för sin tolkning genom **väl valda** belägg från texterna.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för några aspekter av det svenska språkets släktskapsförhållanden och historiska utveckling.

Dessutom kan eleven dra relevanta generella slutsatser om språkförändring.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, muntligt förmedla egna tankar och åsikter samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven med viss säkerhet. Språk, stil och disposition är anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation, och eleven använder med viss säkerhet retoriska verkningsmedel. Eleven har viss åhörarkontakt. Vidare kan eleven med viss säkerhet använda något presentationstekniskt hjälpmedel.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, på ett nyanserat sätt muntligt förmedla egna tankar och åsikter samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven med viss säkerhet. Språk, stil och disposition är väl anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation, och eleven använder med säkerhet retoriska verkningsmedel. Eleven har viss åhörarkontakt. Vidare kan eleven med viss säkerhet använda något presentationstekniskt hjälpmedel som stöder och tydliggör den muntliga framställningen.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan, i förberedda samtal och diskussioner, på ett nyanserat sätt muntligt förmedla egna tankar och åsikter samt genomföra muntlig framställning inför en grupp. Detta gör eleven med säkerhet. Språk, stil och disposition är väl anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation och eleven använder med säkerhet och på ett effektfullt sätt retoriska verkningsmedel. Eleven har god åhörarkontakt. Vidare kan eleven med säkerhet använda något presentationstekniskt hjälpmedel som stöder, tydliggör och är väl integrerat i den muntliga framställningen.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Elever kan med viss säkerhet samla, sovra och sammanställa stora mängder information från olika källor och kan med utgångspunkt från detta skriva texter av vetenskaplig karaktär och andra texter. Texterna är sammanhängande och har tydligt urskiljbar disposition. Texterna är dessutom till viss del anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven kan värdera och granska källor kritiskt, tillämpa regler för citat- och referatteknik samt i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet. Eleverna behandlar källorna på ett rimligt sätt och drar relevanta slutsatser utifrån källmaterialet. Språket är varierat och innehåller goda formuleringar.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Elever kan med viss säkerhet samla, sovra och sammanställa stora mängder information från olika källor och kan med utgångspunkt från detta skriva texter av vetenskaplig karaktär och andra texter. Texterna är sammanhängande och väldisponerade. Texterna är anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven kan värdera och granska källor kritiskt, tillämpa regler för citat- och referatteknik samt i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet. Eleverna behandlar källorna på ett rimligt sätt och drar relevanta slutsatser utifrån källmaterialet. Språket är klart och varierat samt innehåller goda formuleringar.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Elever kan med säkerhet samla, sovra och sammanställa stora mängder information från olika källor och skriver med utgångspunkt från detta texter av vetenskaplig karaktär och andra texter. Texterna är sammanhängande och väldisponerade. Texterna är dessutom väl anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven kan värdera och granska källor kritiskt, tillämpa regler för citat- och referatteknik samt i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet. Eleverna behandlar källorna på ett skickligt sätt och drar relevanta slutsatser utifrån källmaterialet. Språket är träffsäkert, klart, varierat och över lag välformulerat.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan i skriftlig eller muntlig argumentation formulera en tes och ge välgrundade argument till stöd för den. Eleven kan med viss säkerhet använda grundläggande retoriska begrepp som verktyg i enkla analyser av retorik. Eleven kan göra en fördjupad, textnära litterär analys av ett tema, en genre eller ett författarskap. I analysen använder eleven med viss säkerhet litteraturvetenskapliga begrepp och verktyg samt ger stöd för sin tolkning genom belägg från texterna.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan i skriftlig eller muntlig argumentation formulera en tes, hålla sig konsekvent till den och ge välgrundade argument till stöd för den. Eleven kan använda grundläggande retoriska begrepp som verktyg i utförliga analyser av retorik. Eleven kan göra en fördjupad och utförlig textnära litterär analys av ett tema, en genre eller ett författarskap. I analysen använder eleven med viss säkerhet litteraturvetenskapliga begrepp och verktyg samt ger stöd för sin tolkning genom väl valda belägg från texterna.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan i skriftlig eller muntlig argumentation formulera en tes, hålla sig konsekvent till den och ge välgrundade och nyanserade argument till stöd för den. Dessutom kan eleven på ett relevant sätt bemöta tänkta motargument. Eleven kan med god säkerhet använda grundläggande retoriska begrepp som verktyg i utförliga och nyanserade analyser av retorik. Eleven kan göra en fördjupad, utförlig, träffsäker och nyanserad textnära litterär analys av ett tema, en genre eller ett författarskap ur flera perspektiv. I analysen använder eleven med säkerhet litteraturvetenskapliga begrepp och verktyg samt ger stöd för sin tolkning genom väl valda belägg från texterna.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för några aspekter av det svenska språkets släktskapsförhållanden och historiska utveckling.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för några aspekter av det svenska språkets släktskapsförhållanden och historiska utveckling.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för några aspekter av det svenska språkets släktskapsförhållanden och historiska utveckling. Dessutom kan eleven dra relevanta generella slutsatser om språkförändring.

Litteratur

Kursen litteratur omfattar punkterna 5–7 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Centrala skönlitterära verk författade av såväl kvinnor som män och tongivande författare från olika epoker, från olika kulturer och från olika delar av världen.
- Sambandet mellan skönlitteraturen och andra konstarter, dvs. hur författare och verk har påverkats av sitt samhälle, sin kultur och av rådande estetiska ideal samt hur författare och verk har påverkat den samhälleliga och estetiska utvecklingen. Den konstnärliga friheten i relation till etik, upphovsrätt och censur.
- Litteraturvetenskapliga begrepp som behövs för att på ett metodiskt och strukturerat sätt tala om och analysera skönlitteratur.
- Skönlitterära texters betydelsebärande skikt, innehållsmässiga såväl som formmässiga: tematik, motiv, metaforik, symbolik, rytm, meter och andra litterära verkkningsmedel och sätt att gestalta. Analys och tolkning av roman, novell, lyrik och dramatik.
- Jämförande analys av hur olika teman, till exempel familjen, döden, krig och naturen, har skildrats på olika sätt till exempel i skönlitterära verk från olika tider och kulturer eller i olika genrer.
- Olika grunder för tolkning och värdering av skönlitteratur, dvs. vilka perspektiv man intar, vilka frågor man ställer och hur man kan argumentera dels för olika tolkningar, dels för värdering av skönlitteratur.
- Fördjupad tolkning av skönlitterära verk med utgångspunkt i ett perspektiv som eleverna väljer, till exempel postkolonialt, feministiskt eller komparativt perspektiv.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **översiktligt** redogöra för några viktiga litterära epoker och hur några representativa författare och verk från olika delar av världen kan knytas till dem. Dessutom ger eleven exempel på och resonerar **översiktligt** om epoktypiska stildrag i litteraturen.

Eleven kan analysera och tolka läst prosa, lyrik och dramatik. I analysen och tolkningen gör eleven en **enkel** jämförelse av hur **något** tema skildras i olika verk, genrer eller tider. Dessutom gör eleven en analys

som tar sin utgångspunkt i ett perspektiv som hon eller han själv väljer. Eleven ger exempel på bildspråk och andra litterära verkningsmedel och kan använda analysredskap och litteraturvetenskapliga begrepp på ett korrekt sätt.

Eleven kan **översiktligt** resonera om kvalitet och tolkningsmöjligheter hos skönlitterär text. I anslutning till sitt resonemang formulerar eleven en tes och ger **enkla** argument till stöd för tesen.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **utförligt** redogöra för några viktiga litterära epoker och hur några representativa författare och verk från olika delar av världen kan knytas till dem. **I redogörelsen förklarar eleven översiktligt hur författarna och verken har påverkats av sin samhälleliga, kulturella och estetiska ram, samt ger exempel på hur författare och verk har påverkat den samhälleliga och estetiska utvecklingen.** Dessutom ger eleven exempel på och resonerar **utförligt** om epoktypiska stildrag i litteraturen.

Eleven kan analysera och tolka läst prosa, lyrik och dramatik. I analysen och tolkningen gör eleven en **välgrundad** jämförelse av hur **några** teman skildras i olika verk, genrer eller tider. Dessutom gör eleven en analys som tar sin utgångspunkt i ett perspektiv som hon eller han själv väljer. Eleven ger exempel på, **identifierar med viss säkerhet och resonerar utförligt om** bildspråk och andra litterära verkningsmedel. Eleven kan använda analysredskap och litteraturvetenskapliga begrepp på ett korrekt sätt.

Eleven kan **utförligt** resonera om kvalitet och tolkningsmöjligheter hos skönlitterär text **samt utförligt om olika grunder för att värdera kvalitet.** I samband med resonemanget formulerar eleven en tes och ger **välgrundade** argument till stöd för tesen.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **utförligt och nyanserat** redogöra för några viktiga litterära epoker och hur några representativa författare och verk från olika delar av världen kan knytas till dem. **I redogörelsen förklarar eleven utförligt hur författarna och verken har påverkats av sin samhälleliga,**

kulturella och estetiska ram, samt ger exempel på hur författare och verk har påverkat den samhälleliga och estetiska utvecklingen. Dessutom ger eleven exempel på och resonerar **utförligt och nyanserat** om epoktypiska stildrag i litteraturen. **I resonemanget redogör eleven för linjer och samband i litteraturhistorien.**

Eleven kan analysera och tolka läst prosa, lyrik och dramatik **genom att använda skönlitterära texters alla betydelsebärande skikt, såväl innehållsmässiga som formmässiga.** I analysen och tolkningen gör eleven en **välgrundad och nyanserad** jämförelse av hur **flera** teman skildras i olika verk, genrer eller tider. Dessutom gör eleven en analys som tar sin utgångspunkt i ett perspektiv som hon eller han själv väljer. Eleven ger exempel på, **identifierar med säkerhet och resonerar utförligt och nyanserat om** bildspråk och andra litterära verkningsmedel. Eleven kan använda analysredskap och litteraturvetenskapliga begrepp på ett korrekt sätt.

Eleven kan **utförligt och nyanserat** resonera om kvalitet och tolkningsmöjligheter hos skönlitterär text **samt utförligt och nyanserat om olika grunder för att värdera kvalitet.** I samband med resonemanget formulerar eleven en tes och ger **välgrundade och nyanserade** argument till stöd för tesen.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för några viktiga litterära epoker och hur några representativa författare och verk från olika delar av världen kan knytas till dem. Dessutom ger eleven exempel på och resonerar översiktligt om epoktypiska stildrag i litteraturen.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för några viktiga litterära epoker och hur några representativa författare och verk från olika delar av världen kan knytas till dem. I redogörelsen förklarar eleven översiktligt hur författarna och verken har påverkats av sin samhälleliga, kulturella och estetiska ram, samt ger exempel på hur författare och verk har påverkat den samhälleliga och estetiska utvecklingen. Dessutom ger eleven exempel på och resonerar utförligt om epoktypiska stildrag i litteraturen.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för några viktiga litterära epoker och hur några representativa författare och verk från olika delar av världen kan knytas till dem. I redogörelsen förklarar eleven utförligt hur författarna och verken har påverkats av sin samhälleliga, kulturella och estetiska ram, samt ger exempel på hur författare och verk har påverkat den samhälleliga och estetiska utvecklingen. Dessutom ger eleven exempel på och resonerar utförligt och nyanserat om epoktypiska stildrag i litteraturen. I resonemanget redogör eleven för linjer och samband i litteraturhistorien.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan analysera och tolka läst prosa, lyrik och dramatik. I analysen och tolkningen gör eleven en enkel jämförelse av hur något tema skildras i olika verk, genrer eller tider. Dessutom gör eleven en analys som tar sin utgångspunkt i ett perspektiv som hon eller han själv väljer. Eleven ger exempel på bildspråk och andra litterära verkningsmedel och kan använda analysredskap och litteraturvetenskapliga begrepp på ett korrekt sätt.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan analysera och tolka läst prosa, lyrik och dramatik. I analysen och tolkningen gör eleven en välgrundad jämförelse av hur några teman skildras i olika verk, genrer eller tider. Dessutom gör eleven en analys som tar sin utgångspunkt i ett perspektiv som hon eller han själv väljer. Eleven ger exempel på, identifierar med viss säkerhet och resonerar utförligt om bildspråk och andra litterära verkningsmedel. Eleven kan använda analysredskap och litteraturvetenskapliga begrepp på ett korrekt sätt.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan analysera och tolka läst prosa, lyrik och dramatik genom att använda skönlitterära texters alla betydelsebärande skikt, såväl innehållsmässiga som formmässiga. I analysen och tolkningen gör eleven en välgrundad och nyanserad jämförelse av hur flera teman skildras i olika verk, genrer eller tider. Dessutom gör eleven en analys som tar sin utgångspunkt i ett perspektiv som hon eller han själv väljer. Eleven ger exempel på, identifierar med säkerhet och resonerar utförligt och nyanserat om bildspråk och andra litterära verkningsmedel. Eleven kan använda analysredskap och litteraturvetenskapliga begrepp på ett korrekt sätt.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt resonera om kvalitet och tolkningsmöjligheter hos skönlitterär text. I anslutning till sitt resonemang formulerar eleven en tes och ger enkla argument till stöd för tesen.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt resonera om kvalitet och tolkningsmöjligheter hos skönlitterär text samt utförligt om olika grunder för att värdera kvalitet . I samband med resonemanget formulerar eleven en tes och ger välgrundade argument till stöd för tesen.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat resonera om kvalitet och tolkningsmöjligheter hos skönlitterär text samt utförligt och nyanserat om olika grunder för att värdera kvalitet . I samband med resonemanget formulerar eleven en tes och ger välgrundade och nyanserade argument till stöd för tesen.

Retorik

Kursen retorik omfattar punkterna 1–3 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning av olika slag och med olika syften: såväl monologisk framställning inför en grupp som dialogisk, i form av diskussions- och debattinlägg, och med olika tänkta arenor, vilket även inkluderar det offentliga rummet. Användning av presentationstekniska hjälpmedel som stöd i muntlig framställning.
- Aktivt lyssnande samt konsten att ge respons på ett konstruktivt sätt.
- Retorikens praktiska och teoretiska användningsområden, framför allt dess roll som redskap för förberedelser inför muntlig framställning, som stöd för genomförande av muntlig framställning och som redskap för analys.
- Den retoriska arbetsprocessens sex delar:
Intellectio: att ta reda på hur en aktuell kommunikationssituation ser ut och utifrån den formulera ett syfte med sin muntliga framställning.
Inventio: att finna lämpligt stoff och goda argument.
Dispositio: att organisera stoff och argument på lämpligt sätt.
Elocutio: att välja språk och stil.
Memoria: att på ett ändamålsenligt sätt använda manus och presentationstekniska hjälpmedel.
Actio: att välja lämpligaste framförande med hjälp av kropp och röst.
- Analys av muntlig framställning i olika medier och nedtecknade tal.
- Grundläggande retoriska begrepp som behövs för att på ett metodiskt och strukturerat sätt tala om och analysera muntlig framställning.
- Frågan om yttrandefriheten i relation till etik, upphovsrätt och censur.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan **med viss säkerhet** genomföra muntlig framställning av olika slag och med olika syften i och inför en grupp. Den muntliga framställningen är sammanhängande, begriplig och **dispositionen tydligt urskiljbar**. Språk och stil är **till viss del** anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven har **viss** åhörarkontakt. Eleven kan också **med viss säkerhet** använda något presentationstekniskt hjälpmedel. Dessutom kan eleven göra en **enkel** reflektion över muntlig presentation, med **enkla** omdömen värdera sin egen prestation samt ge respons på andras muntliga framställning.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för **grunderna i** den retoriska arbetsprocessen. I samband med muntlig framställning motiverar eleven **översiktligt** sitt val av disposition, språk, stoff och framställningsform utifrån den retoriska arbetsprocessen.

Eleven kan göra en **enkel** analys av såväl muntlig framställning i olika medier som nedtecknade tal utifrån den retoriska arbetsprocessen. I analysen använder eleven på ett korrekt sätt grundläggande retoriska begrepp.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan **med viss säkerhet** genomföra muntlig framställning av olika slag och med olika syften i och inför en grupp. Den muntliga framställningen är sammanhängande, begriplig och **väl disponerad**. **Språket är ledigt och** språk och stil är **till viss del** anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven har **god** åhörarkontakt. Eleven kan också **med viss säkerhet** använda något presentationstekniskt hjälpmedel **som stöder och tydliggör den muntliga presentationen**. Dessutom kan eleven göra en **välgrundad** reflektion över muntlig presentation, värderar med **nyanserade** omdömen sin egen prestation samt ger respons på andras muntliga framställning.

Eleven kan **utförligt** redogöra för den retoriska arbetsprocessen. I samband med muntlig framställning motiverar eleven **utförligt** sitt val av disposition, språk, stoff och framställningsform utifrån den retoriska arbetsprocessen.

Eleven kan göra en analys av såväl muntlig framställning i olika medier som nedtecknade tal utifrån den retoriska arbetsprocessen. I analysen använder eleven på ett korrekt sätt grundläggande retoriska begrepp **och verktyg för att fördjupa analysen**.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan **med säkerhet** genomföra muntlig framställning av olika slag och med olika syften i och inför en grupp. Den muntliga framställningen är sammanhängande, begriplig och **väl disponerad**. **Språket är ledigt, varierat och välformulerat och** språk och stil är anpassade till syfte,

mottagare och kommunikationssituation. **Framställningen innehåller såväl belysande exempel som generaliseringar och vidgade perspektiv.** Eleven har **god** åhörarkontakt. Eleven kan också **med säkerhet använda** något presentationstekniskt hjälpmedel **som stöder och tydliggör och är väl integrerat i den muntliga presentationen.** Dessutom gör eleven en **välgrundad och nyanserad** reflektion över muntlig presentation, värderar med **nyanserade** omdömen sin egen prestation **och ger förslag på hur den kan förbättras** samt ger respons på andras muntliga framställning.

Eleven kan **utförligt och nyanserat redogöra** för den retoriska arbetsprocessen. I samband med muntlig framställning motiverar eleven **utförligt och nyanserat** sitt val av disposition, språk, stoff och framställningsform utifrån den retoriska arbetsprocessen.

Eleven kan göra en **komplex** analys av såväl muntlig framställning i olika medier som nedtecknade tal utifrån den retoriska arbetsprocessen. I analysen använder eleven på ett korrekt sätt grundläggande retoriska begrepp **och verktyg för att fördjupa analysen.**

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan med viss säkerhet genomföra muntlig framställning av olika slag och med olika syften i och inför en grupp. Den muntliga framställningen är sammanhängande, begriplig och dispositionen tydligt urskiljbar. Språk och stil är till viss del anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven har viss åhörarkontakt. Eleven kan också med viss säkerhet använda något presentationstekniskt hjälpmedel. Dessutom kan eleven göra en enkel reflektion över muntlig presentation, med enkla omdömen värdera sin egen prestation samt ge respons på andras muntliga framställning.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan med viss säkerhet genomföra muntlig framställning av olika slag och med olika syften i och inför en grupp. Den muntliga framställningen är sammanhängande, begriplig och väl disponerad. Språket är ledigt och språk och stil är till viss del anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Eleven har god åhörarkontakt. Eleven kan också med viss säkerhet använda något presentationstekniskt hjälpmedel som stöder och tydliggör den muntliga presentationen. Dessutom kan eleven göra en välgrundad reflektion över muntlig presentation, värderar med nyanserade omdömen sin egen prestation samt ger respons på andras muntliga framställning.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan med säkerhet genomföra muntlig framställning av olika slag och med olika syften i och inför en grupp. Den muntliga framställningen är sammanhängande, begriplig och väl disponerad. Språket är ledigt, varierat och välformulerat och språk och stil är anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Framställningen innehåller såväl belysande exempel som generaliseringar och vidgade perspektiv. Eleven har god åhörarkontakt. Eleven kan också med säkerhet använda något presentationstekniskt hjälpmedel som stöder och tydliggör och är väl integrerat i den muntliga presentationen. Dessutom gör eleven en välgrundad och nyanserad reflektion över muntlig presentation, värderar med nyanserade omdömen sin egen prestation och ger förslag på hur den kan förbättras samt ger respons på andras muntliga framställning.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för grunderna i den retoriska arbetsprocessen. I samband med muntlig framställning motiverar eleven översiktligt sitt val av disposition, språk, stoff och framställningsform utifrån den retoriska arbetsprocessen. Eleven kan göra en enkel analys av såväl muntlig framställning i olika medier som nedtecknade tal utifrån den retoriska arbetsprocessen. I analysen använder eleven på ett korrekt sätt grundläggande retoriska begrepp.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för den retoriska arbetsprocessen. I samband med muntlig framställning motiverar eleven utförligt sitt val av disposition, språk, stoff och framställningsform utifrån den retoriska arbetsprocessen. Eleven kan göra en analys av såväl muntlig framställning i olika medier som nedtecknade tal utifrån den retoriska arbetsprocessen. I analysen använder eleven på ett korrekt sätt grundläggande retoriska begrepp och verktyg för att fördjupa analysen.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för den retoriska arbetsprocessen. I samband med muntlig framställning motiverar eleven utförligt och nyanserat sitt val av disposition, språk, stoff och framställningsform utifrån den retoriska arbetsprocessen. Eleven kan göra en komplex analys av såväl muntlig framställning i olika medier som nedtecknade tal utifrån den retoriska arbetsprocessen. I analysen använder eleven på ett korrekt sätt grundläggande retoriska begrepp och verktyg för att fördjupa analysen.

Skrivande

Kursen skrivande omfattar punkterna 2–4 och 6–8 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Skriftlig framställning av olika slags texter, med fokus på informerande, berättande och argumenterande journalistiska texter, och av skönlitterära texter av olika slag.
- Den retoriska arbetsprocessen, dvs. hur man på ett strukturerat och metodiskt sätt planerar och genomför skriftlig framställning som tar hänsyn till syfte, mottagare och kommunikationssituation.
- Skriftlig framställning av längre text alternativt några kortare texter, som kan vara av skönlitterär eller icke-skönlitterär karaktär.
- Skriftlig framställning efter mönster och förebilder samt friare skrivande.
- Berättande i texter som har som syfte att informera, utreda, övertyga och underhålla.
- Spänningen mellan traditionellt textskapande och nydanande texter.
- Spänningen mellan fakta och fiktion i texter.
- Textupbyggnad, sammanhang i text, textmönster och språk i såväl skönlitteratur som i andra typer av texter.
- Fördjupning och problematisering av vad som är korrekt och lämpligt språk i skönlitteratur och andra typer av texter.
- Utformning av texter för olika syften och i olika medier, inklusive multimediala texter av olika slag där till exempel skriven text, bild och ljud samspelar.
- Hur man ger konstruktiv textkritik och arbetar med sina egna och andras texter för att förbättra sitt skrivande och öka sin språkliga medvetenhet.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan skriva texter av olika slag, både skönlitterära och andra typer av texter. Texterna är sammanhängande och begripliga, **har tydligt urskiljbar disposition** samt är **till viss del** anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Språket är varierat och **innehåller goda formuleringar**.

Eleven kan skriva såväl texter efter mönster och förebilder som mer fritt. Eleven kan **översiktligt** resonera dels om de egna texternas relation till konventionella texttyper, textmönster och eventuella förebilder, dels om olika alternativa uttryckssätt i sina texter.

Eleven kan i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet, och göra **enkla** reflektioner över dessa normers tillämpbarhet i texter av olika slag.

Eleven kan **med viss säkerhet** utforma olika typer av texter grafiskt och **översiktligt motivera** bildval, disposition och utformning i övrigt.

Eleven kan med **enkla** omdömen värdera sina egna texter, göra **enkla** förbättringar av dem med utgångspunkt i sin egen värdering och andras råd samt ge återkoppling på andras texter.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan skriva texter av olika slag, både skönlitterära och andra typer av texter. Texterna är sammanhängande och begripliga, **väl disponerade** samt anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Språket är **klart och** varierat samt **innehåller goda formuleringar**.

Eleven kan skriva såväl texter efter mönster och förebilder som mer fritt. Eleven kan **utförligt** resonera dels om de egna texternas relation till konventionella texttyper, textmönster och eventuella förebilder, dels om olika alternativa uttryckssätt i sina texter.

Eleven kan **skriva funktionellt för textsammanhanget**, i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet samt göra **välgrundade** reflektioner över dessa normers tillämpbarhet i texter av olika slag.

Eleven kan **med viss säkerhet** utforma olika typer av texter grafiskt och **utförligt motivera** bildval, disposition och utformning i övrigt. **Den grafiska utformningen är anpassad för sitt syfte.**

Eleven kan med **nyanserade** omdömen värdera sina egna texter, göra förbättringar av dem med utgångspunkt i sin egen värdering och andras råd samt ge återkoppling på andras texter.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan skriva texter av olika slag, både skönlitterära och andra typer av texter. Texterna är sammanhängande och begripliga, **väl disponerade** samt anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Språket är **träffsäkert, klart och** varierat och **genomgående välformulerat**.

Eleven kan skriva såväl texter efter mönster och förebilder som mer fritt. Eleven kan **utförligt och nyanserat** resonera dels om de egna texternas relation till konventionella texttyper, textmönster och eventuella förebilder, dels om olika alternativa uttryckssätt i sina texter **och vilken stilistisk effekt dessa skulle få för texten som helhet**.

Eleven kan **skriva funktionellt för textsammanhanget**, i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet samt göra **välgrundade och nyanserade** reflektioner över dessa normers tillämpbarhet i texter av olika slag.

Eleven kan **med säkerhet** utforma olika typer av texter grafiskt och **utförligt och nyanserat motivera** bildval, disposition och utformning i övrigt. **Den grafiska utformningen är anpassad för sitt syfte**.

Eleven kan med **nyanserade** omdömen värdera sina egna texter, göra **avancerade** förbättringar av dem med utgångspunkt i sin egen värdering och andras råd samt ge återkoppling på andras texter.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan skriva texter av olika slag, både skönlitterära och andra typer av texter. Texterna är sammanhängande och begripliga, har tydligt urskiljbar disposition samt är till viss del anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Språket är varierat och innehåller goda formuleringar. Eleven kan skriva såväl texter efter mönster och förebilder som mer fritt. Eleven kan översiktligt resonera dels om de egna texternas relation till konventionella texttyper, textmönster och eventuella förebilder, dels om olika alternativa uttryckssätt i sina texter.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan skriva texter av olika slag, både skönlitterära och andra typer av texter. Texterna är sammanhängande och begripliga, väl disponerade samt anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Språket är klart och varierat samt innehåller goda formuleringar. Eleven kan skriva såväl texter efter mönster och förebilder som mer fritt. Eleven kan utförligt resonera dels om de egna texternas relation till konventionella texttyper, textmönster och eventuella förebilder, dels om olika alternativa uttryckssätt i sina texter.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan skriva texter av olika slag, både skönlitterära och andra typer av texter. Texterna är sammanhängande och begripliga, väl disponerade samt anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Språket är träffsäkert, klart och varierat och genomgående välformulerat. Eleven kan skriva såväl texter efter mönster och förebilder som mer fritt. Eleven kan utförligt och nyanserat resonera dels om de egna texternas relation till konventionella texttyper, textmönster och eventuella förebilder, dels om olika alternativa uttryckssätt i sina texter och vilken stilistisk effekt dessa skulle få för texten som helhet.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet, och göra enkla reflektioner över dessa normers tillämpbarhet i texter av olika slag. Eleven kan med viss säkerhet utforma olika typer av texter grafiskt och översiktligt motivera bildval, disposition och utformning i övrigt. Eleven kan med enkla omdömen värdera sina egna texter, göra enkla förbättringar av dem med utgångspunkt i sin egen värdering och andras råd samt ge återkoppling på andras texter.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan skriva funktionellt för textsammanhanget, i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet samt göra välgrundade reflektioner över dessa normers tillämpbarhet i texter av olika slag. Eleven kan med viss säkerhet utforma olika typer av texter grafiskt och utförligt motivera bildval, disposition och utformning i övrigt. Den grafiska utformningen är anpassad för sitt syfte. Eleven kan med nyanserade omdömen värdera sina egna texter, göra förbättringar av dem med utgångspunkt i sin egen värdering och andras råd samt ge återkoppling på andras texter.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan skriva funktionellt för textsammanhanget, i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner över dessa normers tillämpbarhet i texter av olika slag. Eleven kan med säkerhet utforma olika typer av texter grafiskt och utförligt och nyanserat motivera bildval, disposition och utformning i övrigt. Den grafiska utformningen är anpassad för sitt syfte. Eleven kan med nyanserade omdömen värdera sina egna texter, göra avancerade förbättringar av dem med utgångspunkt i sin egen värdering och andras råd samt ge återkoppling på andras texter.

Ämnesplan för ämnet svenska som andraspråk

Svenska som andraspråk

Ämnet svenska som andraspråk ger elever med annat modersmål än svenska möjlighet att utveckla sin kommunikativa språkförmåga. Ett rikt språk är en förutsättning för att inhämta ny kunskap, klara vidare studier och ta aktiv del i samhälls- och arbetslivet. Det är också genom språket som vi uttrycker vår personlighet och interagerar med andra människor i olika situationer. Ämnet bidrar till att eleverna stärker sin flerspråkiga identitet och tillit till sin egen språkförmåga, samtidigt som de får en ökad respekt för andras språk och andras sätt att uttrycka sig.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska syfta till att eleverna utvecklar färdigheter i och kunskaper om det svenska språket. Eleverna ska också ges möjlighet att reflektera över sin egen flerspråkighet och sina förutsättningar att erövra och utveckla ett funktionellt och rikt andraspråk i det svenska samhället.

I undervisningen ska eleverna få rikligt med tillfällen att möta, producera och analysera muntligt och skriftligt språk. Skönlitteratur, texter av olika slag, film och andra medier ska användas som källa till insikter om andras erfarenheter, tankar och föreställningsvärldar, och för att ge eleverna en möjlighet att utveckla ett varierat och nyanserat språk. Innehållet ska väljas så att elevernas tidigare erfarenheter och kunskaper tas till vara.

Flerspråkighet är en tillgång för såväl individen som samhället, och genom att jämföra språkkunskaper och språkliga erfarenheter med andra ska eleverna ges möjlighet att utveckla en bättre förståelse av vilken funktion språket har för kommunikation, tänkande och lärande.

Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
2. Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
3. Kunskaper om det svenska språkets uppbyggnad och språkliga normer, dvs. hur ord, fraser och satser är uppbyggda samt hur dessa samspelar.
4. Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
5. Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

6. Förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur i skilda former och från olika delar av världen.
7. Kunskaper om språk och språklig variation samt förmåga att reflektera över språkanvändning och attityder till olika språkbruk.
8. Förmåga att jämföra det svenska språket med det egna modersmålet och andra språk som eleven har färdigheter i, samt förmåga att reflektera över den egna språkinläringen.

Kurser i ämnet

- Svenska som andraspråk 1, som bygger på de kunskaper grundskolan ger eller motsvarande.
- Svenska som andraspråk 2, som bygger på kursen svenska som andraspråk 1.
- Svenska som andraspråk 3, som bygger på kursen svenska som andraspråk 2.

Svenska som andraspråk 1

Kursen svenska som andraspråk 1 omfattar punkterna 1–8 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal och diskussioner. Deltagande i samtal och diskussioner, där språk, innehåll och disposition anpassats till ämne, syfte, situation och mottagare, och där argument används för att tydliggöra egna åsikter och bemöta andras argument.
- Skriftlig framställning av texter för kommunikation och reflektion. Strategier för att skriva olika typer av texter som är anpassade efter ämne, syfte, situation och mottagare. Textupbyggnad, textmönster och språkliga drag i framför allt berättande, beskrivande och argumenterande texter. Referat- och citatteknik samt hänvisningar till olika källor.
- Svenska språkets ordförråd och struktur i olika kommunikationssituationer.
- Läsning av och samtal om texter som används i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.
- Läsning av och samtal om modern skönlitteratur författad av såväl kvinnor som män som ger inblick i olika kulturer, allmänmänskliga teman och svenska referensramar.
- Språklig variation i Sverige och i det svenska språket, med tonvikt på hur språkvariationen hänger samman med till exempel ursprung och bostadsort, ålder, kön och social bakgrund. Attityder till språklig variation.

Skillnader mellan formellt och informellt språkbruk samt talat och skrivet språk.

- Jämförelse mellan svenska språket och elevens modersmål.
- Reflektion över språkinlärning, med tonvikt på hur muntliga situationer och texter kan användas för att bygga upp ordförrådet och utveckla språket.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan samtala om ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och anpassar **till viss del** sitt språk efter ämne, syfte, situation och mottagare. Eleven kan göra muntliga presentationer där sammanhanget är lätt att följa. Eleven kan skriva olika typer av texter som är sammanhängande och begripliga och i huvudsak följer normerna för den valda texttypen. Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärsningen är tillräckligt god för att den skriftliga och muntliga kommunikationen **inte ska hindras annat än i undantagsfall**.

Eleven kan **översiktligt** återge det huvudsakliga innehållet i muntliga och skriftliga framställningar som förekommer i vardagen, samhället, studierna och arbetet. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet med **enkla** omdömen. Eleven kan **översiktligt** redogöra för innehållet i enkla texter av olika slag och modern skönlitteratur. Eleven kan anpassa sin läsning efter texttypen och visar genom exempel skillnaden mellan berättande, beskrivande, återgivande, instruerande och argumenterande drag. Eleven kan **med viss säkerhet** använda andras texter som mönster i sin egen språkproduktion.

Eleven kan göra **enkla** reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare, syfte och kommunikationssituation samt hur språk i olika situationer kan ha olika status. Eleven ger också exempel på språkliga drag som är typiska för tal- och skriftspråk. Dessutom kan eleven **översiktligt** redogöra för likheter och skillnader mellan svenska och sitt eget modersmål. Eleven kan göra **enkla** reflektioner över sin egen språkanvändning samt kan **med viss säkerhet** använda olika strategier för att utveckla sitt eget lärande.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan samtala om ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och **till viss del** anpassa sitt språk efter ämne, syfte, situation och mottagare. Eleven kan göra muntliga presentationer där sammanhanget

är lätt att följa. **I dessa kan eleven lyfta fram huvudtanken och stöder den med exempel.** Eleven kan skriva olika typer av texter som är sammanhängande, begripliga och **välstrukturerade** och i huvudsak följer normerna för den valda texttypen. **Eleven kan delvis anpassa stilen till texttypen.** Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärskningen är tillräckligt god för att den skriftliga och muntliga kommunikationen **inte ska hindras**. När ordförrådet inte räcker till kan eleven visa prov på någon strategi för att uttrycka sig på annat sätt.

Eleven kan **översiktligt och med viktiga detaljer** återge det huvudsakliga innehållet i muntliga och skriftliga framställningar som förekommer i vardagen, samhället, studierna och arbetet. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet med **enkla** omdömen. Eleven kan **översiktligt** redogöra för innehållet i enkla texter av olika slag och modern skönlitteratur. Eleven kan anpassa sin läsning efter texttypen samt visar genom exempel, **och förklarar med dessa som utgångspunkt**, skillnaden mellan berättande, beskrivande, återgivande, instruerande och argumenterande drag. Eleven kan **med viss säkerhet** anpassa andras texter som mönster i sin egen språkproduktion.

Eleven kan göra **välgrundade** reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare, syfte och kommunikationssituation samt hur språk i olika situationer kan ha olika status. Eleven ger också exempel på språkliga drag som är typiska för tal- och skriftspråk. Dessutom kan eleven **utförligt** redogöra för likheter och skillnader mellan svenska och sitt eget modersmål. Eleven kan göra **välgrundade** reflektioner över sin egen språkanvändning samt kan **med viss säkerhet** använda olika strategier för att utveckla sitt eget lärande.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan samtala om **komplexa** ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och kan **till stor del** anpassa sitt språk efter ämne, syfte, situation och mottagare. Eleven kan göra muntliga presentationer där sammanhanget är lätt att följa. **I dessa kan eleven effektivt lyfta fram huvudtanken och stöder den med exempel.** Eleven kan skriva olika typer av texter, även om **komplexa ämnen**, som är sammanhängande, begripliga, **detaljrika och välstrukturerade** och i huvudsak följer normerna för den valda texttypen. **Eleven kan delvis anpassa stilen till texttypen och läsaren.** Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärskningen är tillräckligt god för att den skriftliga och muntliga kommunikationen **ska fungera väl**. När ordförrådet inte räcker till kan eleven visa prov på olika slags strategier för att uttrycka sig på annat sätt.

Eleven kan **med viktiga detaljer och nyanser** återge det huvudsakliga innehållet i muntliga och skriftliga framställningar som förekommer i vardagen, samhället, studierna och arbetet. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet med **nyanserade** omdömen. Eleven kan redogöra för innehållet i enkla texter av olika slag och modern skönlitteratur samt **relatera innehållet till egna erfarenheter och allmänmänskliga och samhälleliga förhållanden**. Eleven kan anpassa sin läsning efter texttypen samt visar genom exempel, **och förklarar med dessa som utgångspunkt**, skillnaden mellan berättande, beskrivande, återgivande, instruerande och argumenterande drag. Eleven kan **med säkerhet** använda andras texter som mönster i sin egen språkproduktion.

Eleven kan göra **välgrundade och nyanserade** reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare, syfte och kommunikationssituation samt hur språk i olika situationer kan ha olika status. Eleven ger också exempel på språkliga drag som är typiska för tal- och skriftspråk. Dessutom kan eleven **utförligt och nyanserat** redogöra för likheter och skillnader mellan svenska och sitt eget modersmål. Eleven kan göra **välgrundade och nyanserade** reflektioner över sin egen språkanvändning samt kan **med säkerhet** använda olika strategier för att utveckla sitt eget lärande. **Dessa använder eleven också för att dra slutsatser om hur språk används.**

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan samtala om ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och anpassar till viss del sitt språk efter ämne, syfte, situation och mottagare. Eleven kan göra muntliga presentationer där sammanhanget är lätt att följa. Eleven kan skriva olika typer av texter som är sammanhängande och begripliga och i huvudsak följer normerna för den valda texttypen. Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärsknigen är tillräckligt god för att den skriftliga och muntliga kommunikationen inte ska hindras annat än i undantagsfall.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan samtala om ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och till viss del anpassa sitt språk efter ämne, syfte, situation och mottagare. Eleven kan göra muntliga presentationer där sammanhanget är lätt att följa. I dessa kan eleven lyfta fram huvudtanken och stöder den med exempel. Eleven kan skriva olika typer av texter som är sammanhängande, begripliga och välstrukturerade och i huvudsak följer normerna för den valda texttypen. Eleven kan delvis anpassa stilen till texttypen. Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärsknigen är tillräckligt god för att den skriftliga och muntliga kommunikationen inte ska hindras. När ordförrådet inte räcker till kan eleven visa prov på någon strategi för att uttrycka sig på annat sätt.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan samtala om komplexa ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och kan till stor del anpassa sitt språk efter ämne, syfte, situation och mottagare. Eleven kan göra muntliga presentationer där sammanhanget är lätt att följa. I dessa kan eleven effektivt lyfta fram huvudtanken och stöder den med exempel. Eleven kan skriva olika typer av texter, även om komplexa ämnen, som är sammanhängande, begripliga, detaljrika och välstrukturerade och i huvudsak följer normerna för den valda texttypen. Eleven kan delvis anpassa stilen till texttypen och läsaren. Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärsknigen är tillräckligt god för att den skriftliga och muntliga kommunikationen ska fungera väl. När ordförrådet inte räcker till kan eleven visa prov på olika slags strategier för att uttrycka sig på annat sätt.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt återge det huvudsakliga innehållet i muntliga och skriftliga framställningar som förekommer i vardagen, samhället, studierna och arbetet. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet med enkla omdömen. Eleven kan översiktligt redogöra för innehållet i enkla texter av olika slag och modern skönlitteratur. Eleven kan anpassa sin läsning efter texttypen och visar genom exempel skillnaden mellan berättande, beskrivande, återgivande, instruerande och argumenterande drag. Eleven kan med viss säkerhet använda andras texter som mönster i sin egen språkproduktion.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan översiktligt och med viktiga detaljer återge det huvudsakliga innehållet i muntliga och skriftliga framställningar som förekommer i vardagen, samhället, studierna och arbetet. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet med enkla omdömen. Eleven kan översiktligt redogöra för innehållet i enkla texter av olika slag och modern skönlitteratur. Eleven kan anpassa sin läsning efter texttypen samt visar genom exempel, och förklarar med dessa som utgångspunkt, skillnaden mellan berättande, beskrivande, återgivande, instruerande och argumenterande drag. Eleven kan med viss säkerhet anpassa andras texter som mönster i sin egen språkproduktion.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan med viktiga detaljer och nyanser återge det huvudsakliga innehållet i muntliga och skriftliga framställningar som förekommer i vardagen, samhället, studierna och arbetet. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet med nyanserade omdömen. Eleven kan redogöra för innehållet i enkla texter av olika slag och modern skönlitteratur samt relatera innehållet till egna erfarenheter och allmänmänskliga och samhälleliga förhållanden. Eleven kan anpassa sin läsning efter texttypen samt visar genom exempel, och förklarar med dessa som utgångspunkt, skillnaden mellan berättande, beskrivande, återgivande, instruerande och argumenterande drag. Eleven kan med säkerhet använda andras texter som mönster i sin egen språkproduktion.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan göra enkla reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare, syfte och kommunikationssituation samt hur språk i olika situationer kan ha olika status. Eleven ger också exempel på språkliga drag som är typiska för tal- och skriftspråk. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för likheter och skillnader mellan svenska och sitt eget modersmål. Eleven kan göra enkla reflektioner över sin egen språkanvändning samt kan med viss säkerhet använda olika strategier för att utveckla sitt eget lärande.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan göra välgrundade reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare, syfte och kommunikationssituation samt hur språk i olika situationer kan ha olika status. Eleven ger också exempel på språkliga drag som är typiska för tal- och skriftspråk. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för likheter och skillnader mellan svenska och sitt eget modersmål. Eleven kan göra välgrundade reflektioner över sin egen språkanvändning samt kan med viss säkerhet använda olika strategier för att utveckla sitt eget lärande.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan göra välgrundade och nyanserade reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare, syfte och kommunikationssituation samt hur språk i olika situationer kan ha olika status. Eleven ger också exempel på språkliga drag som är typiska för tal- och skriftspråk. Dessutom kan eleven utförligt och nyanserat redogöra för likheter och skillnader mellan svenska och sitt eget modersmål. Eleven kan göra välgrundade och nyanserade reflektioner över sin egen språkanvändning samt kan med säkerhet använda olika strategier för att utveckla sitt eget lärande. Dessa använder eleven också för att dra slutsatser om hur språk används.

Svenska som andraspråk 2

Kursen svenska som andraspråk 2 omfattar punkterna 1–8 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntliga utredande och argumenterande presentationer i och inför en grupp. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal, diskussioner och presentationer. Deltagande i samtal och diskussioner, där språk, innehåll och disposition anpassats till syfte och mottagare, och där argument används för att tydliggöra egna åsikter och bemöta andras argument.
- Skriftlig framställning av utredande och argumenterande texter. Strategier för att skriva olika typer av texter som är anpassade efter ämne, syfte, mottagare. Textuppbyggnad, textmönster och språkliga drag i framför allt utredande och argumenterande texter. Referat- och citatteknik samt hänvisningar till olika källor.
- Svenska språkets ordförråd och struktur i olika kommunikationssituationer.
- Läsning av och samtal om texter som används i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.
- Läsning av och samtal om skönlitteratur författad av såväl kvinnor som män från olika kulturer och tider som ger underlag för att utveckla språket och samtala om berättarstrukturer, allmänmänskliga teman och vanliga litterära motiv.
- Språklig variation i Sverige och i det svenska språket. Språksläktskap och språkförändringar. Svenskans, invandraspråkens, minoritetsspråkens, teckenspråkets och dialekternas ställning och status.
- Jämförelse mellan svenska, elevens modersmål och andra språk som eleven har kunskaper i.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan samtala om ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och **till viss del** anpassa sitt språk efter syfte, ämne och mottagare. I diskussioner bemöter eleven andras argument, och egna åsikter understöds med **fakta** och exempel. Eleven kan göra muntliga anföranden som är väl disponerade och där budskapet framgår tydligt. Eleven kan skriva utredande texter med referenser till andra källor. Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärskningen begränsar endast i undantagsfall den skriftliga och muntliga kommunikationen.

Eleven kan **översiktligt** återge det huvudsakliga innehållet i föreläsningar och texter och kontrollerar förståelsen av detaljer med hjälp av strategier och olika hjälpmedel. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet med **enkla** omdömen. Eleven kan **översiktligt** redogöra för innehållet och den grundläggande berättarstrukturen i skönlitterära texter från skilda kulturer och olika tider, och ger dessutom exempel på några centrala teman och motiv. Eleven kan anpassa sitt lyssnande och sin läsning efter situation och texttyp och visar genom exempel skillnaden mellan berättande, beskrivande, återgivande och argumenterande drag. Eleven kan **med viss säkerhet** använda andras texter som mönster i sin egen språkproduktion.

Eleven kan göra **enkla** reflektioner över sin egen och andras språkanvändning samt **med viss säkerhet** använda olika strategier för att utveckla sitt eget lärande. Dessutom kan eleven **översiktligt** redogöra för språksituationen i Sverige, och kan ge exempel på språklig variation, språkförändringar och svenskans släktskapsförhållanden med andra språk.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan samtala om ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och kan **till viss del** anpassa sitt språk efter syfte, ämne och mottagare. I diskussioner bemöter eleven andras argument **med relevanta motargument**, och egna åsikter understöds med **fakta, exempel och förklaringar**. Eleven kan göra muntliga anföranden som är väldisponerade, där budskapet framgår tydligt **och innehållet är anpassat till åhörarna**. Eleven kan skriva **välldisponerade** utredande texter med referenser till andra källor. Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärsningen begränsar endast i undantagsfall den skriftliga och muntliga kommunikationen.

Eleven kan **översiktligt** återge det huvudsakliga innehållet **och viktiga detaljer** i föreläsningar och texter och kontrollerar förståelsen av detaljer med hjälp av strategier och olika hjälpmedel. **Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för talarens eller författarens disposition och attityder till innehållet**. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet med **enkla** omdömen. Eleven kan **översiktligt** redogöra för innehållet och den grundläggande berättarstrukturen i skönlitterära texter från skilda kulturer och olika tider, och ger dessutom exempel på några centrala teman och motiv **samt diskuterar dessa översiktligt**. Eleven kan anpassa sitt lyssnande och sin läsning efter situation och texttyp och visar genom exempel skillnaden mellan berättande,

beskrivande, återgivande och argumenterande drag. Eleven kan **med viss säkerhet** använda andras texter som mönster i sin egen språkproduktion.

Eleven kan göra **välgrundade** reflektioner över sin egen och andras språkanvändning samt använder **med viss säkerhet** olika strategier för att utveckla sitt eget lärande. Dessutom kan eleven **översiktligt** redogöra för språksituationen i Sverige, och kan ge exempel på **samt, med dessa som utgångspunkt, översiktligt redogöra för språklig variation, språkförändringar och** svenskans släktskapsförhållanden med andra språk.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan samtala om **komplexa** ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och **till stor del** anpassa sitt språk efter ämne, syfte, situation och mottagare. I diskussioner bemöter eleven andras argument **på ett spontant och ledigt sätt med relevanta motargument**, och egna åsikter understöds med **detaljerade faktaupplysningar, belysande exempel och förklaringar**. Eleven kan göra muntliga anföranden som är väl disponerade, där budskapet framgår tydligt **och innehållet är anpassat till åhörarna. Avbrott och frågor hanteras ledigt och spontant och eleven kan använda betoning och intonation för att framhäva betydelsen yanser**. Eleven kan skriva väl disponerade utredande texter **som lyfter fram välgrundade slutsatser** och har referenser till andra källor. Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärsningen begränsar endast i undantagsfall den skriftliga och muntliga kommunikationen.

Eleven kan återge det huvudsakliga innehållet, **viktiga detaljer och underförstådda sammanhang** i föreläsningar och texter och kontrollera förståelsen av detaljer med hjälp av strategier och olika hjälpmedel. **Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för talarens eller författarens disposition och attityder till innehållet**. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet med **nyanserade** omdömen. Eleven kan redogöra för innehållet och den grundläggande berättarstrukturen i skönlitterära texter från skilda kulturer och olika tider, och dessutom ge exempel på några centrala teman och motiv **samt diskuterar dessa utförligt**. Eleven kan anpassa sitt lyssnande och sin läsning efter situation och texttyp och visar genom exempel skillnaden mellan berättande, beskrivande, återgivande och argumenterande drag. Eleven kan **med säkerhet** använda andras texter som mönster i sin egen språkproduktion.

Eleven kan göra **välgrundade och nyanserade** reflektioner över sin egen och andras språkanvändning samt **med säkerhet** använda olika strategier för att utveckla sitt eget lärande. Dessutom kan eleven **utförligt** redogöra för språksituationen i Sverige, och kan ge exempel på **samt med dessa som utgångspunkt, utförligt redogöra för språklig variation, språkförändringar och** svenskans släktskapsförhållanden med andra språk.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan samtala om ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och till viss del anpassa sitt språk efter syfte, ämne och mottagare. I diskussioner bemöter eleven andras argument, och egna åsikter understöds med fakta och exempel. Eleven kan göra muntliga anföranden som är väldisponerade och där budskapet framgår tydligt. Eleven kan skriva utredande texter med referenser till andra källor. Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärsksningen begränsar endast i undantagsfall den skriftliga och muntliga kommunikationen.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan samtala om ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och kan till viss del anpassa sitt språk efter syfte, ämne och mottagare. I diskussioner bemöter eleven andras argument med relevanta motargument, och egna åsikter understöds med fakta, exempel och förklaringar. Eleven kan göra muntliga anföranden som är väldisponerade, där budskapet framgår tydligt och innehållet är anpassat till åhörarna. Eleven kan skriva väldisponerade utredande texter med referenser till andra källor. Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärsksningen begränsar endast i undantagsfall den skriftliga och muntliga kommunikationen.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan samtala om komplexa ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och till stor del anpassa sitt språk efter ämne, syfte, situation och mottagare. I diskussioner bemöter eleven andras argument på ett spontant och ledigt sätt med relevanta motargument, och egna åsikter understöds med detaljerade faktauppgifter, belysande exempel och förklaringar. Eleven kan göra muntliga anföranden som är väldisponerade, där budskapet framgår tydligt och innehållet är anpassat till åhörarna. Avbrott och frågor hanteras ledigt och spontant och eleven kan använda betoning och intonation för att framhäva betydelsen. Eleven kan skriva väldisponerade utredande texter som lyfter fram välgrundade slutsatser och har referenser till andra källor. Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärsksningen begränsar endast i undantagsfall den skriftliga och muntliga kommunikationen.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt återge det huvudsakliga innehållet i föreläsningar och texter och kontrollerar förståelsen av detaljer med hjälp av strategier och olika hjälpmedel. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet med enkla omdömen. Eleven kan översiktligt redogöra för innehållet och den grundläggande berättarstrukturen i skönlitterära texter från skilda kulturer och olika tider, och ger dessutom exempel på några centrala teman och motiv. Eleven kan anpassa sitt lyssnande och sin läsning efter situation och texttyp och visar genom exempel skillnaden mellan berättande, beskrivande, återgivande och argumenterande drag. Eleven kan med viss säkerhet använda andras texter som mönster i sin egen språkproduktion.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan översiktligt återge det huvudsakliga innehållet och viktiga detaljer i föreläsningar och texter och kontrollerar förståelsen av detaljer med hjälp av strategier och olika hjälpmedel. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för talarens eller författarens disposition och attityder till innehållet. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet med enkla omdömen. Eleven kan översiktligt redogöra för innehållet och den grundläggande berättarstrukturen i skönlitterära texter från skilda kulturer och olika tider, och ger dessutom exempel på några centrala teman och motiv samt diskuterar dessa översiktligt. Eleven kan anpassa sitt lyssnande och sin läsning efter situation och texttyp och visar genom exempel skillnaden mellan berättande, beskrivande, återgivande och argumenterande drag. Eleven kan med viss säkerhet använda andras texter som mönster i sin egen språkproduktion.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan återge det huvudsakliga innehållet, viktiga detaljer och underförstådda sammanhang i föreläsningar och texter och kontrollera förståelsen av detaljer med hjälp av strategier och olika hjälpmedel. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för talarens eller författarens disposition och attityder till innehållet. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet med nyanserade omdömen. Eleven kan redogöra för innehållet och den grundläggande berättarstrukturen i skönlitterära texter från skilda kulturer och olika tider, och dessutom ge exempel på några centrala teman och motiv samt diskuterar dessa utförligt. Eleven kan anpassa sitt lyssnande och sin läsning efter situation och texttyp och visar genom exempel skillnaden mellan berättande, beskrivande, återgivande och argumenterande drag. Eleven kan med säkerhet använda andras texter som mönster i sin egen språkproduktion.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan göra enkla reflektioner över sin egen och andras språkanvändning samt med viss säkerhet använda olika strategier för att utveckla sitt eget lärande. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för språksituationen i Sverige, och kan ge exempel på språklig variation, språkförändringar och svenskans släktskapsförhållanden med andra språk.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan göra välgrundade reflektioner över sin egen och andras språkanvändning samt använder med viss säkerhet olika strategier för att utveckla sitt eget lärande. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för språksituationen i Sverige, och kan ge exempel på samt, med dessa som utgångspunkt, översiktligt redogöra för språklig variation, språkförändringar och svenskans släktskapsförhållanden med andra språk.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan göra välgrundade och nyanserade reflektioner över sin egen och andras språkanvändning samt med säkerhet använda olika strategier för att utveckla sitt eget lärande. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för språksituationen i Sverige, och kan ge exempel på samt med dessa som utgångspunkt, utförligt redogöra för språklig variation, språkförändringar och svenskans släktskapsförhållanden med andra språk.

Svenska som andraspråk 3

Kursen svenska som andraspråk 3 omfattar punkterna 1–6 och 8 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Muntlig framställning av utredande och argumenterande slag för olika mottagare. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal, diskussioner, debatter och föredrag. Faktorer som gör en muntlig presentation intressant och övertygande och hur presentationstekniska hjälpmedel kan användas för att stödja och förbättra en muntlig presentation. Deltagande i samtal och diskussioner, där språk, innehåll och disposition anpassats till syfte och mottagare, och där argument används för att tydliggöra egna åsikter och bemöta andras argument. Disposition, språkliga drag och retoriska grepp i olika typer av muntlig framställning.
- Skriftlig framställning av utredande och argumenterande texter av vetenskaplig karaktär. Strategier för att skriva olika typer av texter som är anpassade efter ämne, syfte, situation och mottagare. Textupbyggnad, textmönster och språkliga drag. Referat- och citatteknik samt grundläggande kunskaper i källkritik.
- Svenska språkets ordförråd och struktur i olika kommunikationssituationer.
- Läsning av och samtal om texter av olika slag, med tonvikt på att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska större textmängder, samt diskutera dispositionen, språket och stilen i texter av vetenskaplig karaktär.
- Läsning av och samtal om skönlitteratur författad av såväl kvinnor som män från olika kulturer och tider, med tonvikt på att sammanfatta, tolka, värdera och referera till texterna.
- Språklig variation och språkanvändning, med tonvikt på hur kön, social bakgrund och kulturell tillhörighet påverkar människors sätt att tala och skriva och hur språket kan användas för att uttrycka maktförhållanden. Skillnader mellan majoritetssamhällets och minoriteternas språkbruk.
- Reflektion över språkinläring, med tonvikt på att utveckla strategier för fortsatt lärande.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven kan samtala om ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och **till viss del** anpassa sitt språk efter ämne, syfte, situation och mottagare. I diskussioner bemöter eleven andras argument, och egna åsikter understöds med **fakta** och exempel. Eleven kan göra muntliga

anföranden som är väldisponerade, där budskapet framgår tydligt och olika ståndpunkter utvecklas med stöd av exempel och argument. Eleven kan använda presentationstekniska hjälpmedel och **enkla** retoriska grepp på ett relevant sätt. Eleven kan skriva texter av vetenskaplig karaktär som **till viss del** är anpassade till ämne, texttyp, mottagare och situation. Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärsningen begränsar **endast i undantagsfall** den skriftliga och muntliga kommunikationen.

Eleven kan **översiktligt** redogöra för det huvudsakliga innehållet i texter av vetenskaplig karaktär och kontrollerar förståelsen av detaljer med hjälp av strategier och olika hjälpmedel. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet med **enkla** omdömen. Eleven kan strukturera referera, värdera, granska och sammanfatta, muntligt och skriftligt, texter om **ämnena som är bekanta för honom eller henne** och omsätter sin sammanfattning i en muntlig eller skriftlig sammanställning som **till viss del** anpassats till texttyp och mottagare. Eleven kan **översiktligt** redogöra för innehåll, tema, motiv och berättartekniska grepp i längre skönlitterära texter från skilda kulturer och olika tider. Eleven kan anpassa sitt lyssnande och sin läsning efter situation och texttyp och visar genom exempel skillnaden mellan berättande, beskrivande, återgivande och argumenterande drag. Eleven kan **med viss säkerhet** anpassa andras texter som mönster i sin egen språkproduktion.

Eleven kan göra **enkla** reflektioner över hur språkbruk och språkanvändning påverkar människor sätt att tala och skriva, samt hur språk kan användas för att uttrycka maktförhållanden. Eleven kan ge exempel på inlärningsmöjligheter som förekommer i vardagslivet och undervisningssituationen samt **översiktligt** beskriva strategier och metoder för att utveckla sitt eget lärande.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven kan samtala om **komplexa** ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och **till viss del** anpassa sitt språk efter ämne, syfte, situation och mottagare. I diskussioner bemöter eleven andras argument **med relevanta motargument**, och egna åsikter understöds med **fakta**, exempel och **förklaringar**. Eleven kan göra muntliga anföranden som är väldisponerade, där budskapet framgår tydligt och olika ståndpunkter utvecklas med stöd av exempel och **välgrundade** argument. **Innehållet i anförandet är anpassat till åhörarna**. Eleven kan använda presentationstekniska hjälpmedel och retoriska grepp på ett relevant sätt och avslutar anförandet med en **lämplig slutsats**. Eleven kan skriva väldisponerade utredande och argumenterande texter av vetenskaplig karaktär som är anpassade till ämne, texttyp, mottagare och situation

samt med säkerhet använda stilistiska drag som är typiska för texttypen. Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärsningen begränsar endast i undantagsfall den skriftliga och muntliga kommunikationen.

Eleven kan översiktligt redogöra för det huvudsakliga innehållet, viktiga detaljer och strukturen i texter av vetenskaplig karaktär och kontrollerar förståelsen av detaljer med hjälp av strategier och olika hjälpmedel. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet, såväl uttalade som underförstådda idéer, med enkla omdömen. Eleven kan strukturera, referera, värdera, granska och sammanfatta, muntligt och skriftligt, omfattande texter om olika ämnen och omsätter sin sammanfattning i en muntlig eller skriftlig sammanställning som anpassats till texttyp och mottagare. Eleven kan utförligt redogöra för innehåll, tema, motiv och berättartekniska grepp i längre skönlitterära texter från skilda kulturer och olika tider. Eleven kan anpassa sitt lyssnande och sin läsning efter situation och texttyp och visar genom exempel skillnaden mellan berättande, beskrivande, återgivande och argumenterande drag. Eleven kan med viss säkerhet använda andras texter som mönster i sin egen språkproduktion.

Eleven kan göra välgrundade reflektioner över hur språkbruk och språkanvändning påverkar människor sätt att tala och skriva, samt hur språk kan användas för att uttrycka maktförhållanden. Eleven kan ge exempel på inlärningsmöjligheter som förekommer i vardagslivet och undervisningssituationen samt översiktligt beskriva och använda strategier och metoder för att utveckla sitt eget lärande.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven kan samtala om komplexa ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och till stor del anpassa sitt språk efter ämne, syfte, situation och mottagare. I diskussioner bemöter eleven andras argument på ett spontant och ledigt sätt med relevanta motargument, och egna åsikter understöds med detaljerade faktaupplysningar, belysande exempel och förklaringar. Eleven kan göra muntliga anföranden som är väl disponerade, där budskapet framgår tydligt och olika ståndpunkter utvecklas med stöd av exempel, underteman samt välgrundade och nyanserade argument. Innehållet i anförandet är anpassat till åhörarna. Eleven kan använda presentationstekniska hjälpmedel samt retoriska och stilistiska grepp på ett relevant sätt och inleder och avslutar anförandet på ett lämpligt sätt. Avbrott och frågor hanteras ledigt och spontant, och eleven kan använda betoning och intonation för att framhäva betydelsevenanser. Eleven kan skriva väl disponerade

utredande och argumenterande texter av vetenskaplig karaktär som är anpassade till ämne, texttyp, mottagare och situation **samt använder med säkerhet och precision idiomatiska uttryck och stilistiska drag som är typiska för texttypen**. Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärskningsgränsen begränsar **inte** den skriftliga och muntliga kommunikationen.

Eleven kan **utförligt** redogöra för det huvudsakliga innehållet, **viktiga detaljer och strukturen** i texter av vetenskaplig karaktär och kontrollera förståelsen av detaljer med hjälp av strategier och olika hjälpmedel. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet, **såväl uttalade som underförstådda idéer**, med **nyanserade** omdömen. Eleven kan strukturera, referera, värdera, granska och sammanfatta, muntligt och skriftligt, **omfattande** texter om **olika, både konkreta och abstrakta, ämnen** och omsätter sin sammanfattning i en muntlig eller skriftlig sammanställning som anpassats till texttyp och mottagare. Eleven kan **utförligt** redogöra för innehåll, tema, motiv och berättartekniska grepp i längre skönlitterära texter från skilda kulturer och olika tider. Eleven kan anpassa sitt lyssnande och sin läsning efter situation och texttyp och visar genom exempel skillnaden mellan berättande, beskrivande, återgivande och argumenterande drag. Eleven kan **med säkerhet** använda andras texter som mönster i sin egen språkproduktion.

Eleven kan göra **välgrundade och nyanserade** reflektioner över hur språkbruk och språkanvändning påverkar människor sätt att tala och skriva, samt hur språk kan användas för att uttrycka maktförhållanden. Eleven kan ge exempel på inlärningsmöjligheter som förekommer i vardagslivet och undervisningssituationen samt **utförligt** beskriva och **använda** strategier och metoder för att utveckla sitt eget lärande.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan samtala om ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och till viss del anpassa sitt språk efter ämne, syfte, situation och mottagare. I diskussioner bemöter eleven andras argument, och egna åsikter understöds med fakta och exempel. Eleven kan göra muntliga anföranden som är väldisponerade, där budskapet framgår tydligt och olika ståndpunkter utvecklas med stöd av exempel och argument. Eleven kan använda presentationstekniska hjälpmedel och enkla retoriska grepp på ett relevant sätt. Eleven kan skriva texter av vetenskaplig karaktär som till viss del är anpassade till ämne, texttyp, mottagare och situation. Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärsksningen begränsar endast i undantagsfall den skriftliga och muntliga kommunikationen.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan samtala om komplexa ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och till viss del anpassa sitt språk efter ämne, syfte, situation och mottagare. I diskussioner bemöter eleven andras argument med relevanta motargument, och egna åsikter understöds med fakta, exempel och förklaringar. Eleven kan göra muntliga anföranden som är väldisponerade, där budskapet framgår tydligt och olika ståndpunkter utvecklas med stöd av exempel och välgrundade argument. Innehållet i anförandet är anpassat till åhörarna. Eleven kan använda presentationstekniska hjälpmedel och retoriska grepp på ett relevant sätt och avslutar anförandet med en lämplig slutsats. Eleven kan skriva välldisponerade utredande och argumenterande texter av vetenskaplig karaktär som är anpassade till ämne, texttyp, mottagare och situation samt med säkerhet använda stilistiska drag som	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan samtala om komplexa ämnen som rör vardag, samhälle, studier och arbete, och till stor del anpassa sitt språk efter ämne, syfte, situation och mottagare. I diskussioner bemöter eleven andras argument på ett spontant och ledigt sätt med relevanta motargument, och egna åsikter understöds med detaljerade faktaupplysningar, belysande exempel och förklaringar. Eleven kan göra muntliga anföranden som är väldisponerade, där budskapet framgår tydligt och olika ståndpunkter utvecklas med stöd av exempel, underteman samt välgrundade och nyanserade argument. Innehållet i anförandet är anpassat till åhörarna. Eleven kan använda presentationstekniska hjälpmedel samt retoriska och stilistiska grepp på ett relevant sätt och inleder och avslutar anförandet på ett lämpligt sätt. Avbrott och frågor hanteras ledigt och spontant, och eleven kan använda betoning och intonation för att framhäva betydelsenyanser.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	är typiska för texttypen. Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärsknigen begränsar endast i undantagsfall den skriftliga och muntliga kommunikationen.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan skriva väl disponerade utredande och argumenterande texter av vetenskaplig karaktär som är anpassade till ämne, texttyp, mottagare och situation samt använder med säkerhet och precision idiomatiska uttryck och stilistiska drag som är typiska för texttypen. Ordförrådet, uttalet och den grammatiska behärsknigen begränsar inte den skriftliga och muntliga kommunikationen.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven kan översiktligt redogöra för det huvudsakliga innehållet i texter av vetenskaplig karaktär och kontrollerar förståelsen av detaljer med hjälp av strategier och olika hjälpmedel. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet med enkla omdömen. Eleven kan strukturera referera, värdera, granska och sammanfatta, muntligt och skriftligt, texter om ämnen som är bekanta för honom eller henne och omsätter sin sammanfattning i en muntlig eller skriftlig sammanställning som till viss del anpassats till texttyp och mottagare. Eleven kan översiktligt redogöra för innehåll, tema, motiv och berättartekniska grepp i längre skönlitterära texter från skilda kulturer och olika tider. Eleven kan anpassa sitt lyssnande och sin läsning efter situation och texttyp och visar genom exempel skillnaden mellan berättande, beskrivande, återgivande och argumenterande drag. Eleven kan	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven kan översiktligt redogöra för det huvudsakliga innehållet, viktiga detaljer och strukturen i texter av vetenskaplig karaktär och kontrollerar förståelsen av detaljer med hjälp av strategier och olika hjälpmedel. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet, såväl uttalade som underförstådda idéer, med enkla omdömen. Eleven kan strukturera, referera, värdera, granska och sammanfatta, muntligt och skriftligt, omfattande texter om olika ämnen och omsätter sin sammanfattning i en muntlig eller skriftlig sammanställning som anpassats till texttyp och mottagare. Eleven kan utförligt redogöra för innehåll, tema, motiv och berättartekniska grepp i längre skönlitterära texter från skilda kulturer och olika tider. Eleven kan anpassa sitt lyssnande och sin läsning efter situation och texttyp och visar genom exempel skillnaden mellan berättande, beskrivande, återgivande	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven kan utförligt redogöra för det huvudsakliga innehållet, viktiga detaljer och strukturen i texter av vetenskaplig karaktär och kontrollera förståelsen av detaljer med hjälp av strategier och olika hjälpmedel. Eleven kan värdera och kritiskt granska innehållet, såväl uttalade som underförstådda idéer, med nyanserade omdömen. Eleven kan strukturera, referera, värdera, granska och sammanfatta, muntligt och skriftligt, omfattande texter om olika, både konkreta och abstrakta, ämnen och omsätter sin sammanfattning i en muntlig eller skriftlig sammanställning som anpassats till texttyp och mottagare. Eleven kan utförligt redogöra för innehåll, tema, motiv och berättartekniska grepp i längre skönlitterära texter från skilda kulturer och olika tider. Eleven kan anpassa sitt lyssnande och sin läsning efter situation och texttyp och visar genom exempel skillnaden mellan

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
med viss säkerhet anpassa andras texter som mönster i sin egen språkproduktion. Eleven kan göra enkla reflektioner över hur språkbruk och språkanvändning påverkar människor sätt att tala och skriva, samt hur språk kan användas för att uttrycka maktförhållanden. Eleven kan ge exempel på inlärningsmöjligheter som förekommer i vardagslivet och undervisningssituationen samt översiktligt beskriva strategier och metoder för att utveckla sitt eget lärande.	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	och argumenterande drag. Eleven kan med viss säkerhet använda andras texter som mönster i sin egen språkproduktion. Eleven kan göra välgrundade reflektioner över hur språkbruk och språkanvändning påverkar människor sätt att tala och skriva, samt hur språk kan användas för att uttrycka maktförhållanden. Eleven kan ge exempel på inlärningsmöjligheter som förekommer i vardagslivet och undervisningssituationen samt översiktligt beskriva och använda strategier och metoder för att utveckla sitt eget lärande.	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	berättande, beskrivande, återgivande och argumenterande drag. Eleven kan med säkerhet använda andras texter som mönster i sin egen språkproduktion. Eleven kan göra välgrundade och nyanserade reflektioner över hur språkbruk och språkanvändning påverkar människor sätt att tala och skriva, samt hur språk kan användas för att uttrycka maktförhållanden. Eleven kan ge exempel på inlärningsmöjligheter som förekommer i vardagslivet och undervisningssituationen samt utförligt beskriva och använda strategier och metoder för att utveckla sitt eget lärande.